1914

SPRAWOZDANIE

DYREKCYI

C. K. WYŻSZEGO GIMNAZYUM I.

z językiem wykładowym polskim

W TARNOPOLU

ZA ROK SZKOLNY 1914.

1. Kazimierz Wiakowski: STANISŁAW TREMBECKI na tle współczesnej epoki. Część I.
2. Część administracyjna.

TARNOPOL.
NAKŁADEM FUNDUSZU SZKOLNEGO.

Odbito w drukarni L. Wierzbickiego.
1914.

SPRAWOZDANIE

DYREKCYI

C. K. WYŻSZEGO GIMNAZYUM I.

z językiem wykładowym polskim

W TARNOPOLU

ZA ROK SZKOLNY 1914.

1. Kazimierz Wiakowski: STANISŁAW TREMBECKI na tle współczesnej epoki. Część I.
2. Część administracyjna.

TARNOPOL.
NAKŁADEM FUNDUSZU SZKOLNEGO.

Odbito w drukarni L. Wierzbickiego.
1914.

Panowanie Stanisława Augusta to wiek politycznego zamętu i społecznego rozstroju, wypełniony gwałtami mocarstw ościennych i walką wewnętrzną, w której z jednej strony staje do boju w imię dawnych ideałów konserwatywna szlachta, wroga wszelkiemu postępowi, a z drugiej król i jego adherenci, ludzie nieraz bardzo podejrzanej moralności, ale sprzyjający postępowi, nieraz bardzo mądrzy i rozumni, choć nie zawsze cnotliwi. Te dwa obozy walczą ciągle, szarpiąc swą sławę i podkopując swój wpływ i popularność i w zacietrzewieniu nie widzą noża na gardle. Stronnictwo kontuszowe, zwane przez przeciwników „sarmackiem“, składało się z wiejskiej szlachty i panów, przeciwnych królowi, którzy grali w ton szlachty, nie tyle szczerze, ile z potrzeby, dla popularności. Miało ono swe dobre strony, bo zachowało religijność i czystość obyczajów, ale także zatrzymało dawny wstręt do oświaty i wszelkiego postępu, niechęć do czytania książek, słowem wszystkie nałogi czasów saskich.

Szlachta obawiała się o swe przywileje i nie chciała do nich przypuścić dyzunitów i innych inowierców, nie mając na tyle zmysłu politycznego, by zrozumieć, że w tym wypadku usuwa się Moskwie wszelką możność mieszania się w sprawy polskie, czego Moskwa bardzo się obawiała[1]). A właśnie najgorliwiej przeciw dysydentom występowała drobna szlachta. Możni panowie odgrywali rolę obojętną. Zaślepiona szlachta, tak dbała o swe przywileje, nie widziała, że one są igraszką możnych panów, a cuglami w ręku Moskwy, zapomocą któ-

---

[1]) Świadczy o tem list Panina do Repnina:

„Wzmagając ich zbytecznie, iżby się niezależnie od nas mogli utrzymać w Rzpltej i podzielać jej rządy, narażamy się na zwiększenie i tak już częstego zbiegostwa z Rosyi; przy wolności wyznania połączonej z dogodnościami wolnego we wszystkiem narodu; wtedy można się obawiać o nasze prowincye nadgraniczne, podobne do Polski i z obyczajów i zwyczajów ludu“.

T. Korzon: Dzieje wewnętrzne panowania St. Augusta.

rych rządziła ona w Polsce. Jednem słowem całe to stronnictwo żyło w ciemnocie, nie mając najmniejszego zrozumienia interesów ojczyzny i zakładając cały swój patryotyzm na gardłowaniu za utrzymaniem „liberum veto“ i dawnej konstytucyi, oraz na noszeniu kontusza i wąsów, co słusznie i dowcipnie wyśmiał Trembecki w wierszu p. t. „Fraczek“.

Hej panowie moi mili,
Diabelnieście się zmylili:
Co szukacie animuszu
I w żupanie i w kontuszu.
Któż u licha wam powiedział,
Że on kiedy w sukni siedział?
Czyliż mają jakie czary
Polskie duże szarawary?
Lub dla serca albo cnoty
Trzebaż pasa lub kapoty?
Lepiej nie bądźcie śmiesznemi
Z temi myślami pięknemi
A jak trzeba w prędkim razie
Myślcie raczej o żelazie[1]).

Drugie stronnictwo królewskie lgnęło do francuskich obyczajów, czytywało Voltaire'a, za nic miało moralność i wyśmiewało tradycyę, czystość obyczajów, zowiąc wstydliwość i skromność parafiańszczyzną, wiarę zacofaniem, a religijność przesądem. Ale w zamian za to stronnictwo to niosło pochodnię oświaty i postępu i z jego łona wyszli ludzie, którzy wiele dobrego zdziałali dla ojczyzny i społeczeństwa. Ogół jednak był sfrancuziały, przejęty modnym cynizmem Voltaire'a. Do tego stronnictwa zapewne dadzą się odnieść ostre, chociaż niestety słuszne słowa Kitowicza, gdy mówi: „Edukacya Polaków teraźniejszych niewieściuchowata i krew cudzoziemskich łajdaków, włóczęgów, w żyły synów przez panie matki wlana, tudzież zbytnia dla białej płci powolność, za najmodniejszą obyczajność wzięta, przyczyną jest, iż Polacy teraźniejsi wcale do szabli się nie porywają, idąc za swojemi mistrzyniami, które nimi rządzą“[2]).

Ani jednej ani drugiej więc stronie nie brakło wad i błędów. Naturalnie, że jestto tylko charakterystyka

---

[1]) Poezye St. Trembeckiego Wilno 1822. T. II. 252.

[2]) Kitowicz: Pamiętniki II. 119.

w najogólniejszych zarysach. Nie wszystkie jednostki posiadały te wady jak i zalety w jednej mierze, ale zbliżały się mniej lub więcej do jednej z tych dwóch grup.

Z chwilą wstąpienia St. Augusta na tron polski, naród znajdował się w przededniu przebudzenia się z ciężkiego snu, w jaki go pogrążyło panowanie Sasów. Jakże ciężkie musiało być przebudzenie? Polska pozostała cały wiek wstecz pod względem zasobów codziennych wiadomości i najprymitywniejszych pojęć kultury, nie mówiąc już o walkach wyższych.

Przerażenie ogarnęło tych, co zdołali się ocknąć ze snu wiekowego na widok tej ciemnoty. Na ich chwałę trzeba powiedzieć, że nie opuścili rąk, owszem, stanęli do ciężkiej pracy samokształcenia, nawołując do niej innych. Garnęli się do oświaty, pochłaniali wiedzę równie szybko, jak bez planu i wyboru, sądząc, że to ich zbawi i zrówna z Europą, a przybliży do Francyi, w której obyczajach i kulturze widzieli niedościgniony swój ideał. Stąd pochodziła niedokładność i niedoskonałość ich wykształcenia, do którego brak im było podstaw i przygotowania, co mocno odbijało się na ich sądach i zapatrywaniach. Religia i wiedza stanęły na dwóch odrębnych biegunach. Pierwsza szła w parze z ciemnotą i brakiem oświaty, druga z wolterowskim sceptycyzmem i brakiem wszelkiego uczucia.

Te braki płynęły z nadmiernej skwapliwości i bezkrytycznego przyswajania sobie wszelkich prądów wiedzy zagranicznych, płynęły z chęci zaprowadzenia tych wszystkich rodzajów literatury, sztuki i nauk, jakie pielęgnowała zagranica.

W parze z tą chęcią dorównania za jakąbądź cenę zagranicy, szło dorywcze, encyklopedyczne wykształcenie uczonych owego czasu, nie ugruntowane w jednym kierunku, lecz rozstrzelone na wszystkie gałęzie piśmiennictwa; ówcześni poeci mieli zarazem pretensyę do uczoności, a uczeni do twórczości pięknej.

Najgorliwszym mecenasem tego ruchu umysłowego był król. Sam literat a nawet poeta[1]) popierał literaturę i on dopiero stworzył literatów z profesyi, którzy oddawali się całkowicie literaturze, nie uważając jej jako rozrywkę w chwili spoczynku, lecz traktowali ją jako swoje zadanie, jako cel swego życia.

---

[1]) Czas 1879 nr. 83.

Dotychczasowi poeci byli to przeważnie ludzie, zajmujący się rolnictwem lub piastujący urzędy, którzy po za codziennemi zajęciami oddawali się z mniejszem lub większem, zależnie od talentu, powodzeniem poezyi. Za Stanisława Augusta zjawiają się poeci dworscy, których król na to trzyma, żywi i obdarza urzędami, nie dającymi zajęcia, a przynoszącymi dochody, by byli wyrazem jego myśli, by kierowali opinią publiczną według jego woli.

Wychowany na sposób francuski, był zapalonym wielbicielem Voltaire'a, bo dostawszy jego „La pucelle“ jak sam mówi : „zaraz czytać zacząłem, a zachwycenie moje było tak wielkie, żem nie położył książki, pókim jej całej jednym tchem nie przebiegł, siedząc aż do dziewiątej wieczorem“.[1])

Król był pełen najlepszych chęci i zamiarów, wykształcony jak na owe czasy bardzo wysoko, należał do najświatlejszych ówczesnych monarchów i odegrał bardzo wybitną i zaszczytną rolę w dziejach rozwoju oświaty i literatury w Polsce, ale natomiast bardzo smutno, a nawet hańbiąco zapisał swe imię na kartach historyi. W r. 1756. jako poseł na dworze petersburskim nakreślił swój portret dla Katarzyny, podówczas jeszcze wielkiej księżny. Portret[2]) to rzeczywisty, podobny, szkicowany bez przesady, ale niezupełny, wygląda raczej na delikatną miniaturę, w której wiek XVIII. tak się kochał. Król maluje tylko uboczne, drugorzędne rysy charakteru i te cieniuje bardzo starannie, ale pomija te, które mogły i miały znaczenie dla jego późniejszego stanowiska, niestety tak dla niego niepochlebne.

O wiele z większym rozmachem, silniej i plastyczniej nakreślił jego portret Kitowicz w „Pamiętnikach“. „Król... nie wojownik, lubi rozkosze, zabawy z książkami, ludźmi uczonymi i z miłośnicami. Chce on Polskę wsławić swojem panowaniem, ale tylko takiemi dziełami, które nie śmierdzą prochem“[3]). Albo na innem miejscu : „Gdyby żył w wieku spokojnym, królował w państwie od sąsiadów bezpiecznem, naród nie mógłby był sobie lepszego życzyć króla ; był albowiem w samej rzeczy wielce

---

[1]) Pamiętniki St. Augusta Poniatowskiego.

[2]) Pamiętniki Stanisława Augusta Poniatowskiego.

[3]) Kitowicz „Pamiętniki“ II.

uczonym, dowcipu żywego, wymowy płynnej i zajmującej, kunszta i nauki kochał, o podźwignięcie kunsztów i rękodzięł wielce się starał, w prawach dawnych złych pożyteczne reformy poczynił, był przytem łagodnym, przystępnym, w konwersacyi miłym, na paszkwile na siebie pisane, które zbierać i sobie przynosić kazał, na przegryzki, którymi go Polacy na każdym sejmie aż po uszy (jak to mówią) karmili, cierpliwym i wybaczającym. Te były jego cnoty, warte tronu, lecz spokojnego i bezpiecznego. Na takim tronie uszedłby za monarchę arcywyśmienitego. Skoro zaś monarchowie zmówili się na rozebranie Polski, już Poniatowski nie był dla niej dogodnym monarchą. W takich okolicznościach zostającemu państwu należało mieć króla odważnego na wszystkie przypadki, wojownika. Poniatowski zaś był tchórz, niewieściuch, w życiu rozkosznem zanurzony; a przecie koniecznie królem nad jakim takim kawałkiem ziemi umierać usiłujący“[1]).

Kitowicz jednak czy nie wiedział, czy też niechciał zohydzić do reszty w oczach narodu ostatniego króla i nie wspomniał nic o jego stosunkach pieniężnych z Rosyą, a to właśnie największa plama na jego charakterze. Stanisław August nie posiadał wielkiego majątku własnego. Roczne dochody z jego prywatnych dóbr wynosiły około 70.000 złp.[2]), ale przy dochodach z dóbr królewskich i z tego, co mu Rzplta wyznaczała, mógł sobie pozwolić nawet na wybudowanie łazienek i kosztowne protektorstwo sztuk pięknych, gdyby nie chęć błyszczenia, zamiłowanie wersalskiego przepychu i kochanki które jużto same, jużto dla swych rodzin lub protegowanych osób pochłaniały olbrzymie sumy. W r. 1764 na zapytanie pani Geoffrin: „czy król polski jest bogaty“, pisze: „Nie bardzo, o ile o tyle; przy małym zasiłku, jakiego mu naród udzielił, przy staranności i przestrzeganiu ścisłego porządku w interesach swoich, król, mam nadzieję znajdzie sposób utrzymania się mniej więcej z godnością“. Jakżeż strasznie i okrutnie zadrwił los z tych słów jego!

Że przyjął po elekcyi aż do sejmu koronacyjnego miesięczną pensyę od Rosyi w kwocie 1.200 duk.[3]),

---

[1]) Kitowicz tom III.

[2]) Korzon „Dzieje wewnętrzne panowania Stanisława Augusta“.

[3]) Korzon — Sołowiew.

można go z tego usprawiedliwić, bo Rzplta nie dała mu na razie zaopatrzenia, ale że potem przyjął dar ze 100.000 duk.[1]) za co odwdzięczył się pudełkiem trufli, że starał się „wyłabudać“[2]) pieniądze od wszystkich kolejnych ambasadorów rosyjskich w Polsce, na to trudno znaleść usprawiedliwienie. Jakżeż więc obwiniać panów o przekupstwo, kiedy król za rosyjskie pieniądze stroił swoje kochanki, a przecież miał na tyle rozumu, aby wiedzieć, że każdy grosz stamtąd wzięty, obniżał z lichwą szalę zależności.

* * *

Jaki pan, taki kram. Nic też dziwnego, że poeci i literaci — a prawie wszyscy ocierali się o osobę i dwór króla — hołdowali tym samym zasadom, że schlebiali możniejszym, oddając swą muzę na ich usług. Wszakże to samo czynił król w stosunku do Katarzyny, tylko gdy oni oddawali siebie i swe talenta, on poświęcał honor i kraj. Wyrafinowani w używaniu rozkoszy, dbali tylko o własne wygody, unikając wszystkiego, co proste i poczciwe z obawy, by ich mędrzec farnejski i tutti quanti nie nazwali śmiesznymi. Wdziewali więc na się maskę cynizmu i obłudy i tak się z nią zżyli, że stała się ich drugą naturą. Tak samo ich poezye, eleganckie i wykończone aż do przesady pod względem formy, zdradzały w treści ubóstwo, brak ideału i uczucia, a nieraz pod przepiękną formą kryły bezwstyd i zepsucie, co wówczas należało do dobrego tonu.

Mistrzem w tego rodzaju utworach był Trembecki, typ ówczesnego poety dworskiego i oświeconego Polaka z drugiej połowy XVIII. wieku. Chcąc podać charakterystykę Trembeckiego, trzeba osobno scharakteryzować go jako artystę, osobno jako człowieka. Jako poeta był niewątpliwie najwięcej utalentowanym ze wszystkich poetów stanisławowskich, nie wyjmując „księcia poetów polskich“ biskupa warmińskiego. Jako człowiek przedstawia się w świetle nienajlepszem, nieraz bardzo ciemnem. Nie trzeba jednak zapominać, że Trembecki był wiernym synem swego wieku i przejął wszystkie jego wady, a od przejęcia się: „tak zwanemi zaletami“ jakby Voltaire powie-

---

[1]) Tenże.

[2]) własne wyrażenie króla według Korzona „Dziejów wewnętrznych panowania Stanisława Augusta.

dział „potrafił się ustrzedz“. Dlatego głosy jemu współczesnych są dla niego bardzo pochlebne, bo dotykają tylko jego talentu, a milczą o jego charakterze, co jest rzeczą zupełnie naturalną, gdyż współcześni nie spostrzegali w nim, w jego życiu i postępowaniu nic nadzwyczajnego, coby go od nich różniło. Natomiast późniejsi krytycy z wyjątkiem L. Siemieńskiego, jakkolwiek oddawali zasługę jego talentowi, jednak jako człowieka potępiali bez litości, obdzierając jego charakter z wszelkich zalet, a przedstawiając jako uosobienie pochlebstwa, płaszczącego się przed możniejszym, liżącego stopy Katarzynie, naśladującego niemal każdy krok Voltaire'a.

I tak K. W. Wójcicki[1]) pisze o nim:

„Wielbiciel kobiet, stoczywszy 30 pojedynków na broń różną za nie, wielbiciel doskonałego wina, smakosz na ucztę każdą, wykwintny w stroju aż do przesady, doskonały szarmant, (jak wówczas było wyrażenie) był nakoniec filozofem według szkoły Voltaire'a i encyklopedystów. Większą część młodości spędził na podróżach, a najdłużej bawił na dworze Ludwika XV. Stądto przywiózł wykwintną grzeczność, politykę (jak w owe mówiono czasy) t. j. umiejętność ukrywania uczuć swoich, zatajenie w sobie prawdy i wszelkich wzruszeń, a pokrywania zręcznie wszystkiego uśmiechem i dowcipem. Stamtąd wywiózł bardzo dogodną dla siebie umiejętność służalstwa, umiał być w całem słowa tego znaczeniu człowiekiem dworskim, bawić dowcipem pana, zastępować dawnych trefnisiów nadwornych i z tą giętkością właściwą, daleką i niepojętą od ludzi prawych, pochlebstwo posuwać aż do upodlenia, by zaskarbić sobie łaskę i wdzięczność pańską.

Zatarł on w sobie wszystkie rysy charakteru narodowego, bez prawdziwej wiary, bez uczucia szlachetnego, przy potężnym talencie wrodzonym, smutną Trembecki zostawił po sobie pamięć, stwierdzając tylko dowodnie tę prawdę, że poeta opromieniony najwyższemi zdolnościami, nigdy nie spełni powołania swego, jeśli w sercu nie ma prawych uczuć, czystej miłości dla kraju i ludzkości i nie służy, jak się wyraził Kochanowski: „poczciwej sławie“.

Mickiewicz w wykładach o literaturze słowiańskiej charakteryzuje go jako pisarza najbieglejszego i najbardziej skończonego, a zarazem najmniej narodowego i słowiańskiego.

[1]) Życiorysy sławnych mężów pol. I.

„Byłto człowiek nadzwyczajnej siły i rozumu. Do niczego się nie przywiązywał duszą, albo raczej bez różnicy polubił na chwilę wszystko, co go trochę zająć potrafiło. Wysławiał wielu ludzi i wiele rzeczy, nie kochał nikogo i niczego. Był największym wielbicielem dworu Ludwika XV., szlachty francuskiej, sposobu życia paryskiego i razem ducha rewolucyjnego, który miał to wszystko wywrócić. Czcił z zapałem Voltere'a. Wychwalał dawną konstytucyę Polski i projekta jej reformy, palił kadzidła swemu królowi, a nadewszystko pozyskała jego hołdy cesarzowa Katarzyna. Niepojęty ten człowiek zadziwia swego czytelnika, lecz go nie rozgrzewa, nie napełnia natchnieniem. Dzieła jego pozostaną jako pomnik sztuki jedyny“ [1]).

Mickiewicz był pełen uwielbienia dla Trembeckiego jako dla poety i w tym duchu we wstępie do objaśnień do Zofiówki podał charakterystykę jego stylu [2]), mając na myśli silny, plastyczny język Trembeckiego, kiedy zaś przemawiał z katedry, gdzie musiał podać wizerunek duszy, kiedy krytykował „treść jego utworów, ducha jego poezyi“, wtedy sąd jego musiał wypaść inaczej [3]).

Podobnie też Mecherzyński [4]), nie szczędząc pochwał Trembeckiemu jako poecie, stawia go bardzo nizko pod względem moralnym. Według niego byłto: „dworak, goniący za próżnością i ponętami światowych rozrywek, zimny sceptyk i materyalista... w długich podróżach za granicą a osobliwie we Francyi, gdzie znaczny czas zabawił na dworze Ludwika XV., przejął się był zarazą tej wolnomyślności, dworszczyzny i cynizmu, którą potem przeniósł do pism swoich i zaszczepiał między rodakami, czem skalał i poniżył znakomity i rzadki swój talent poetycki. Ceniony z nauki, wysokiego poloru i dowcipu, krasił tymi przymiotami wewnętrzne wady, należące wtedy do większej części wyższego towarzystwa. W rzeczach publicznych przywykły iść za zdaniem swych mecenasów, nie więcej przejmował się zasadami dobrych obyczajów jak i sprawy publicznej“.

---

[1]) Mickiewicz: Wykłady o literaturze słowiańskiej tom II.

[2]) Poezye St. Trembeckiego. Wilno 1822 r.

[3]) J. Tretiak: Szkice literackie II. „Mickiewicz i Trembecki“.

[4]) O poetach czasów St. Augusta. Rocznik Tow. Nauk. Krak. — tom XXXII.

Jeden tylko Siemieński[1]) najdokładniejszy jego biograf obchodzi się z nim bardzo oględnie, tłumacząc pochlebstwo przywiązaniem, uwielbianie Katarzyny modą czasu i upływem Voltere'a. Twierdzenie to ma nieco słuszności, ale trudno się zgodzić, gdy mówi, że Trembeckiego „nie można o brak uczuć patryotycznych posądzić“, lub: „jeżeli przez wiele lat używał zagranicznego pobytu z całą swobodą niezależności i o własnym koszcie, nie dziw, co świadczą niektóre listy, że nadwerężył ojcowiznę“. Tu jest chęć usprawiedliwienia go, bo nigdzie nie pozostawił najmniejszego śladu nie tylko uczuć patryotycznych, ale przynajmniej dowodu, że go ta ojczyzna cokolwiek obchodziła. Przecież za taki dowód nie można uważać wierszy politycznych, inspirowanych przez króla i na jego życzenie i za jego wskazówkami pisanych. Co się tyczy nadwerężenia majątku w czasie pobytu za granicą, to sam Trembecki daje na to najlepszy dowód, pisząc do króla[2]) „pod przeszłem panowaniem byłem jednym z najzuchwalszych burdów, jeden z najognistszych pijaków i jeden z najzapamiętalszych miłośników“. Tą drogą więc poszła ojczyzna.

W każdym razie wielką jest zasługą Siemieńskiego, że miał odwagę wystąpić z zupełnie nowem zdaniem, przeciwnem wręcz dotychczasowym zapatrywaniom, a że poszedł niejednokrotnie zadaleko w obronie, można tłómaczyć wrażliwością jego na piękno artystyczne dobrego wiersza, w którym wirtuozostwo Trembeckiego stawało się niedoścignionem. Rozmiłowanie się w pięknym stylu Trembeckiego przeniosło sympatyę krytyka na jego osobę i charakter i stąd ta nieco za zbytnia pobłażliwość.

O rodzinie poety mamy bardzo szczupłe wiadomości. Według Niesieckiego[3]) rodzina to starożytna, bo członkowie jej figurują już w r. 1436. w aktach ziemskich krakowskich, a w r. 1550. w aktach grodzkich i sądeckich. Protoplastą rodu był Janusz z Trąbek w ziemi krakowskiej. Jego potomkowie rozdzielili się na liczne gałęzie i pisali się jedni z Trąbek, inni z Łapszowa, inni z Chronowa, inni z Drużkowa, inni z Smorzawy i mieszkali w województwie krakowskiem, ziemi sanockiej i w Prusach. „Wszyscy jednak od pierwszego dziedzica Trąbek,

---

[1]) Portrety literackie III.

[2]) Memoryał z r. 1779. Książka 847 w bibliotece XX. Czartoryskich w Krakowie.

[3]) Herbarz polski t. IX.

w województwie krakowskiem położonych, idą: Jedni z nich pieczętują się Brochwiczem, drudzy Prus 1-mo, przecież to jedenże dom jest, jako sami przyznają"[1]).

Stanisław Prus[2]) Trembecki urodził się między r. 1725. a 1730.[3]) prawdopodobnie w którejś z majętności swego ojca Stanisława, może w Zielonkach, lub Jastrzębnikach, bo te dwie miejscowości wymienia Wójcicki jako posiadłości rodzinne poety[4]). Po kądzieli był skoligacony z pierwszymi domami Rzeczypospolitej, gdyż babka jego była rodzoną siostrą dziada księcia Radziwiłła, wojewody mińskiego, a więc był krewnym Massalskich i książąt de Ligne[5]).

O dzieciństwie jego nie mamy żadnych wiadomości. Wiemy tylko, że w r. 1752. był zapisany z bratem swoim Ignacym na uniwersytecie krakowskim.

Co potem robił — niema najmniejszych śladów. W każdym razie pewną jest rzeczą, że stosując się do ówczesnej mody, wyjechał za granicę i przez dłuższy czas tam bawił, bo w listach do króla nazywa siebie „siedmioletnim wojażerem" i wspomina, że „trzykrotnie odwiedzał Francyę".

Że tam skierował cel swej podróży, jest zupełnie rzeczą jasną i dziwić by się można, gdyby było inaczej. Każdy młody Polak, chcąc uchodzić za dobrze wychowanego, chcąc być mile widzianym i przyjmowanym w towarzystwach, mający pretensyę do wykształcenia, jechał za granicę, aby pozbyć się błędów, „przetrzeć się", nabrać rozumu i poloru i pozbyć się śmieszności, bo „prostoduszni synowie Północy, usiłując naśladować cudzoziemców, oglądali się, czy nie wezmą ich za niezgrabnych i śmiesznych. Niejeden też zamiar polityczny zniweczono uwagą, że Europa będzie się śmiała z tego"[6]). Dlatego każdy jechał z dobrze naładowaną kieszenią do Paryża, gdzie przy pomocy złota nie trudno było o znajomości, a te otwierały wstęp do salonów. Na błyszczących posadzkach młody Polak wtajemniczał się w arkana

---

1) Tamże.

2) Tego herbu używał na swoich listach.

3) Konarski w liście do Zawadzkiego pisze, że Trembecki umarł w r. 1822 mając lat 80 i kilka.

4) Wójcicki: Cmentarz powązkowski.

5) List do króla z r. 1782. Teka nr. 847

6) A. Mickiewicz: Wykłady o literat. słow. tom. II.

prowadzenia lekkiej, zaprawionej pieprznym dowcipem, salonowej rozmowy, nabierał salonowego ułożenia, gustu w ubiorach i t. d., słowem wszystkiego, bez czego młodzieniec, chociażby najrozumniejszy i najbardziej wykształcony, nie sprawiał wrażenia, nie zyskiwał sympatyi i nie znajdował poparcia. Po paru latach „przecierania się“ gruba skóra sarmatyzmu przemieniała się na delikatną skórkę francuską. Młodzieniec, posiadłszy wszystkie tajemnice i sposoby salonowej sztuki udawania, wracał do kraju z zapasem mnóstwa anegdotek, ploteczek i skandalików buduarowych, lecz także z próżną, w najlepszych razach, kieszenią, bo zwykle wiózł ją wypełnioną wekslami, na których spłacenie szła cała ojcowizna, a zostawało tylko wspomnienie paryskich salonów.

Tak samo musiało być zapewne i z Trembeckim. Z pewnością bywał w salonie pani Geoffrin, gdzie gromadzili się wszyscy cudzoziemcy, jak twierdzi Delille w „La Conversation“ :

„Les enfants du Midi, les habitants du Nord,
Le reng, le faveur, la naissance
Venoient dans son salon, prendre leur passeport
Et recevoir leur lettres de créance“.

A nawet, jak anegdota opowiada, zakochał się w jej siostrzenicy i zyskawszy wzajemność, poświęcił jej jeden z najwcześniejszych płodów swej muzy: „Do Irydy“, z czem łączy się zabicie w pojedynku narzeczonego panny i konieczny stąd wyjazd Trembeckiego z Francyi[1]). Tam też poznał się ze znakomitościami owego czasu, jeździł dla poznania Voltaire'a i bywał na dworze Ludwika XV.

Trembecki bawił dość długo we Francyi, jak można sądzić z wiadomości o siedmioletnim pobycie za granicą lub z wzmianki o trzykrotnem odwiedzaniu Francyi, a więc przez tak długi czas miał możność zawarcia takich znajomości, które mu najpierwsze salony otworzyły.

Niepewność tkwi w tem tylko, w których latach bawił za granicą. Siemieński i Biegeleisen twierdzą, że w Paryżu poznał przyszłego króla. Mógł więc Trembecki po skończeniu uniwersytetu w r. 1752. wyjechać do Francyi i w salonie pani Geoffrin poznać Stanisława Poniatowskiego. Bliższa znajomość wtedy jednak nie nastą-

[1]) Rozmaitości — Lwów 1830.

piła, bo mówi później[1]), że kiedy wybuchła konfederacya barska, nie znał jeszcze dobrze króla i był mu zaledwie prezentowany.

Drugi ślad powtórnego wyjazdu za granicę znajdujemy w tym samym „Memoryale do króla z r. 1774.“ w czasie, kiedy konfederacya barska rozszerzyła się na województwo krakowskie, a więc w r. 1769. „Aby zaś nie być wciągniętym do zbrodni, „pisze poeta“, jechałem powtórnie za granicę. W tej podróży traf błogosławiony o niechęciach moich do Rządcy sprawił u gardłowych nieprzyjaciół W. K. M-ci mniemanie, które tem bardziej starałem się potwierdzić, im większą ku obdarzonemu najcelniejszemi własnościami królowi, pałałem gorliwością. Odkryło mi się wtedy niebezpieczeństwo W. K. Mci, z tej najgwałtowniejsze przyczyny, iż miłościwy Panie przewidzieć go nie mogłeś...

Należałoż mi albo nie przestrzedz o tem sprzysięganiu się ? Człowiek jestem, Najjaśniejszy królu i miłość własnej istoty z przywiązania ku powinności odprawiły we mnie tęgą lubo krótką utarczkę. Otóż tedy (mówiłem w sobie) ten mąż pożądany, który znając wszystkie przywary w rządach swego kraju, czuje w sobie zdolności one poprawić i już szczęśliwie począł, nietylko niezliczne znajduje przeszkody, ale nawet wkrótce stać się może ofiarą bezecnych wartogłowców. Wiele i wielkich rzeczy potrzebaby odmienić. Tem się nasz biegły polityk zatrudnia, spodziewając się być za to powszechnie kochanym, niebaczny, że Likurg, najsławniejszy z prawodawców, za nagrodę miał oko wybite i kości jego w ojczyźnie nie znalazły spocznienia.

Wysokość tronu niedość ubezpiecza największy z cezarów wyżej od niego siedział, a marca . . . etc. . . . Dobroć przeciwko złości grotom słaba tarcza. Nawarczyk był tak dobry . . . a . . . etc.

Należy mi więc przestrzedz Najlepszego z królów, aby się do pilniej miał ostrożności. Chcąc tego dokonać, trzeba było wystawić na hazard życie, majątek i honor.

Czyniąc do Warszawy podróż, musiałbym przebywać pięćdziesiąt mil kraju środkiem nieprzyjaciela, który wszystkie po samą prawie stolicę obsiada szlaki. Możnaby więc stawić 50 przeciw jednemu, że w tej podróży zginę, a zginę śmiercią okrutną, haniebną; w ręce tylko

[1]) Memoryał do króla z r. 1774.

nadzieja jedyna, która mniejszej liczbie może obronić się zdoła, przed większą przynajmniej od dłuższej wybawi męczarni. Majątku azard bagatela, ten się zawsze pozbyć i nabyć może; to jednak pewna, że do wszelkiego wzrostu na całe życie zagradzam sobie drogę. Wiem, jakie mnie czekają od nieprzyjaciół nazwiska, ale sam Monarcha, jakie mieć może o mnie rozumienie. Młodzian jestem niedawno między męże policzony. Dworowi dotąd prezentowany nie byłem; relacya moja jest ciężka, nie można jej odrazu wiary dawać bez wielkich dowodów; jeżeli zbrodnia uknowana nie przyjdzie do skutku, moje słowa podległe być mogą wątpieniu, a jeśli przyjdzie, zginęliśmy wszyscy. Któż temu nakoniec uwierzy, że ja się aktyfikuję bez własnego interesu. Moje sumienie mi świadczy, to dosyć, ale tylko dla mnie. Przyłączmy, że ten król, ani jest pełnowładny, ani dziedziczny a szacowne jego życie . . .

Zaraza umysłów szerzy się tak dalece, że tych nawet, którzy go strzegą, powinienby się wystrzegać. Po tych i tym wielce podobnych przemaganiach na tem stanęło, żem o tobie zapomniał“[1]).

Że sprawa była ważną, dowodzi następujący przypisek wspomnianego memoryału: „Spodziewając się raczej utonąć, jak przepłynąć, dałem baczność, aby i po moim zepsuciu mogłeś W. K. Mość być uwiadomionym, o czem należało. Był pod tę porę we Wiedniu dzisiejszy pleban nieborowski, ksiądz diskretny i oświecony; tego uwiadomiłem jako dawno mi przyjaznego i któryby umiał się z rzeczą obejść w czasie potrzeby. Drugi także w tem państwie, trzymający zlecenie interesów W. K Mości, Niewieściński był informowany, a ten nie kontentując się pisanym w tej mierze listem do słodkiej mi pamięci książęcia Jędrzeja, brata W. K. Mości, naparł się koniecznie ze mną jechać. Miał on odemnie przez wszystkie zaklęcia przyrzeczenie pierwszej kuli, jeżeliby zaraz nie strzelił do rzekomych konfederatów, jak prędko chcieliby nas przetrząsać i miarkował dobrze, żebym mu był dotrzymał tej nie bardzo przyjemnej deklaracyi, ale przez poważanie W. K. Mości nic go to nie mięszało“.

Prawdopodobnie wykrył jakiś spisek lub knowanie na niekorzyść króla i doniósł o tem, a król wysłał go z powrotem do generalicyi konfederackiej czyto dla ba-

[1]) Memoryał do króla z r. 1774.

dania owego spisku czy też dla bliższego porozumienia się z konfederatami i zawarcia sojuszu przeciw mocarstwom, zamyślającym o rozbiorze, jak sądzi Siemieński. Stąd też datuje się jego pobyt w Bielsku i Proszowie i korespondencya z Corticellim, bawiącym wówczas we Wiedniu. Korespondencya ta, składająca się z czterech listów, nie rzuca wiele światła na jego misyę. Utrzymana w tonie żartobliwym, opowiada o skandalikach między generalicyą lub o zajściach drobnych, nie mających wpływu na losy całej konfederacyi i niezmieniających w niczem jej położenia. Listy te pochodzą z początku roku 1772., a więc na bardzo krótko przed ostatecznym upadkiem konfederacyi. Po jej upadku misya Trembeckiego skończyła się, a on sam wraca do Warszawy i zostaje szambelanem królewskim z roczną pensyą 600 dukatów.

Do następnego okresu Trembeckiego życia mamy bardzo obfity materyał w korespondencyi jego z królem, zachowanej w bibliotece ks. Czartoryskich w Krakowie[1]) Korespondencya ta obejmuje lata od 1774—1789.[2])

Powróciwszy do kraju mniej więcej z końcem roku 1772. lub z początkiem 1773., znalazł się w opłakanych stosunkach finansowych. W czasie jego ostatniej nieobecności w kraju odmarł go ojciec i zostawił mu „w rolach

[1]) Teka nr. 847.

[2]) Pan Biegeleisen, wydając tę korespondencyę, załączył do niej także list z roku 1765., pisany w Mławce z pożegnaniem do sąsiadów, przenoszących się w inne okolice. List ten jednak—zdaje mi się—nie pochodzi od Trembeckiego, poety i szambelana, lecz od Jana Trembeckiego, chorążego malborskiego, o którym wspomina Niesiecki. Pominąwszy bowiem odmienny charakter pisma (mógłby ktoś powiedzieć, że się przez 9 lat od roku 1765—74 mógł zmienić lub wyrobić) i niewyraźność litery imienia, która zupełnie dobrze może za „S“ jak i za „I“ uchodzić, są inne dowody. Oto autor listu uprasza o przyspieszenie wyekspedyowania z kancelaryi królewskiej nominacyi na chorąstwo, a Trembecki nigdy nie wspomina, że był, czy miał być chorążym, jakkolwiek wylicza w jednym liście wszystkie swe tytuły, nawet te, których nigdy nie nosił, które mu dopiero obiecane były np. starostwo nowomiejskie. Nadto autor listu pisze: „Chciej J. W. Pan Dobr. respekt swój wyświadczyć dla Mościów Jezuitów gdańskich, trzymających włóki w Nitychu, na które mają przywileje“. Cóż Trembeckiego, urodzonego w województwie krakowskiem, mogli obchodzić Jezuici z Gdańska. Wreszcie treść listu snuje się około dzierzawy ekonomii rogozińskiej, położonej o wiele bliżej Prus, niż Krakowa, którą autor—jak widać—zna bardzo dobrze, co świadczy, że musiał blizko Rogóżna mieszkać. Nadto wtedy, jak świadczy Wójcicki, żyli jeszcze rodzice poety, więc oni zajmowaliby się żegnaniem sąsiadów, a nie syn.

i pieniądzach około sześciuset tysięcy złotych"[1]). Tymczasem „powróciwszy po czterech leciech[2]) przymusowego z kraju oddalenia się, zastałem dom w obalinach, majątek rozproszony, a zamiast żony matkę mi sześćdziesięcioletnią uwiedziono. Zostało mi za to tylko niebu dziękować, żem dzieci nie miał, które możeby mi pojmano w niewolę"[3]). Nie namyślając się długo, rozpoczął pertraktacye z kasztelanem czechowskim o sprzedaż Jastrzębników[4]), a sam pojechał do Warszawy „zubożony i uciśniony przez sędziów, będących oraz przeciwną stroną; krewni, od których naturalnie należało się spodziewać pocieszenia i pomocy, zgodzili się na zgubę. W tak przykrym razie bez rady, bez ucieczki zostając i nie czując zewsząd tylko same gorycze, wieczna utrata czucia poczynała mi smakować. Kiedy już wszystkie rzeczy miałem za zgubione, W. K. Mość umieściłeś mnie w poczet sług blizkich boku swego, szkatułka W. K. M. otwierała się dla mnie, uczczony byłem nakoniec wysokim i korzyść niosącym urzędem"[5]). Został więc szambelanem królewskim z roczną pensyą 600-set dukatów, ale wnet pensya zaczęła niewystarczać, wybierał więc raty miesięczne z góry za kilka miesięcy naraz, aż wreszcie kasyer królewski Rudnicki przestał wypłacać, gdyż w kasie wcale się nie przelewało. Wtedy Trembecki zaczął robić długi, „póki kredytów starczyło", a gdy zabrakło, nie miał innego wyjśca, jak udać się do króla. „Zginąłem ja dawno Najjaśniejszy Panie;" — pisze w ciągu roku 1775. — „słodkie są niektóre mojej zguby powody i przeto zdaje mi się jakbym w małmazyi zatonął. Kordyał dawany mi od W. K. Mości lubo mnie nie leczył, ale mnie utrzymywał, a gdy ta zbawiająca mię ustała przyczyna, w stan pierwszej, niezmienionej słabości nazad zepchnięty jestem[6]). Z ojczystości wyzuty i zadłużony będąc, nie widzę tylko smutek około siebie; służący nie odziani, ja także, pieniędzy nic, a zatem rzeczy pierwszej potrzeby często braknie, ten krzyczy, że darmo u niego stoję, ten, że mi jeść więcej nie da, ten do prawa po-

---

[1]) Memoryał do króla z r. 1774.

[2]) a więc od 1769—1773.

[3]) tamże.

[4]) Wójcicki: „Cmentarz powązkowski".

[5]) Memoryał z r. 1774.

[6]) Teka 847. nr. 5. str. 365.

ciąga. Nie widzę żadnego sposobu do wyjścia, alchemii nie umiem, w karty nie wygram; bo mi te są zakazane. Posłem być pragnąłem dla publicznej zasługi, ale dla sobie wiadomych przyczyn, swojej w tej mierze odmówiłeś mi W. K. Mość poręki"[1]).

Prosi więc króla, by mu pozwolił na wyjazd zagranicę, na co potrzebuje małej kwoty i to tylko na papierze i zaświadczenia, że w służbie króla z tą wiernością się sprawował, jaka każdego winna zdobić poddanego.

Gdy Brunet podawał za przyczynę jego zubożenia rozpustę, Trembecki tak pisze w odpowiedzi: „Dwa roki już minęło, jak na pościeli nie spałem, obiad mój przez tenże czasu przeciąg składa się z dwóch potraw, zawsze jednakich, a wieczerza z żadnej. Ubiór mój w domu, futro nie z soboli jak niegdy, ale z białych moskiewskich baranów, garderoba moja ma w sobie dwie pary sukien zimowych dobrze używanych, pół-cześną jedną, a letniej żadnej. Nigdy ognistych napojów nie biorę w usta, chyba, że dla ułagodzenia jakiego natarczywego dłużnika potrzeba mnie przymusi. Takie są teraz Najjaśniejszy Królu zbytki moje"[2]).

Skądżeż więc wzięły się długi przy tak skromnym żywocie? Oto „dawniejsze długi na maskowanie zubożenia, kosztownie zaciągnione. Zachowanie pewnej przyzwoitości także wiele kosztuje"[3]).

Nie mając wyjścia z tego położenia, albowiem nie posiadał innego utrzymania, prócz pensyi królewskiej, rzucał się, jak ryba w matni na wszystkie strony i snuł coraz to nowe projekty. Przedewszystkiem chciał zyskać jakiś intratny urząd lub starostwo, gdyż „dopuszczać, aby skarb W. K. Mci miał spłacić moje winy, byłoby rzeczą człowieka, nie mającego sumienia i uczciwości, ile widząc w jakim ucisku dochody W. K. Mci często się znajdują".[4]) Miał nawet zostać już starostą nowomiejskim, które naturalnie chciał odsprzedać i popłacić długi, „ale fantazya wzięła dawnego starostę żyć dłużej i przeto zrujnował mi projekta niepomału",[5]) wobec

[1]) Teka 847. nr. 6. str. 369.

[2]) 21. marca 1776.

[3]) tamże.

[4]) 20. IX. 1770.

[5]) tamże.

czego, pisze dalej, „pozostaje mi: albo stan kościelny w Polsce, albo żołnierski w służbie Imperatorowej Rosyjskiej przy rekomendacyi W. K. Mci. Moskwa we wszystkie europejskie, a czasem azyatyckie wpływa wojny. Potrzeba, matka wynalazków, wnetby mi napędziła biegłości w tem rzemiośle, niebezpieczeństwa też smakują osobliwie takiemu, co jest przymuszony zgon zachować między swoje lekarstwa".[1]) Król jednakże na żaden z podanych sposobów nie zgodził się i na wyjazd za granicę nie pozwolił, albowiem Trembecki był wówczas potrzebny, gdyż z końcem r. 1775. wyszła broszura Wielhorskiego p. t. „O przywrócenie dawnego rządu według pierwiastkowych Rpltej ustaw", gdzie autor, jakkolwiek był za dziedzicznością tronu, jednak dążył do ograniczenia jego prerogatyw, chcąc wszystkie funkcye i attrybucye władzy monarszej odebrać koronie, a przelać na naród. Król polecił Trembeckiemu napisać odprawę, do czego poeta wziął się z wielkim zapałem, badając konstytucye państw zagranicznych a nawet wygotował plan dzieła, który posłał królowi[2]). O ile dokonał tego dzieła, nie wiadomo; przynajmniej dotąd nie natrafiono na jego ślad. Król, nie chcąc pozwolić na oddalenie się poety z Warszawy, znalazł jednak sposób zapobieżenia złemu. Oto przejął jego długi na siebie i kazał wystawić Trembeckiemu kwit (przytoczony poniżej w całości), że więcej długów nie będzie zaciągać. Kwit ten brzmi:

„Przez łaskę wspaniałą W. K. Mci Pana Naszego Miłościwego, mając podwójną pensyę naznaczoną, jedną, którą czerpam z kasy I. M. P. Bastyana czerwonych złotych 68 na miesiąc, drugą z kasy Imć. P. Kasztelana wizkiego czerwonych złotych 10 na miesiąc, a takowe

---

[1]) tamże.

[2]) Rozmiar pisania mego ma być blizko takowy p. t. „O Rządach Polski".

Przemowa do I. P. Wielhorskiego.

Wyłuszczenie jego projektu i refutacya.

O Rządzie Polski i jego odmianach w różnych czasiech.

Pod jakim rządem zyskaliśmy, pod jakim ponieśliśmy szkody i czemu?

Jaki rząd byłby nam teraz najpożyteczniejszy?

Na końcu będą dowody:

z Historyi swojej i obcej.

z Statutów i Konstytucyj.

z Traktatów.

z Przywilejów.

sumy będą mi arcywystarczające nie tylko na wygody życia, ale też na opłacenie dawniejszych długów moich. Przyrzekam zatem wiernemi usty przed Majestatem króla Pana naszego, który opatrznem okiem na losy i moje względać raczy, iż od dnia dzisiejszego żadnych nowych długów nie zaciągnę, mając tyle z Najłaskawszego Monarchy szczodroty, coby kilku uszczęśliwić mogło. Na to wszystko przy oświadczeniu nie mającej mieć granic wdzięczności, wierności i najgłębszego respektu dla trwałej pamięci podpisuję się.

Dan w Warszawie 1. Octobris 1776.

Stanisław Prus Trembecki[1])

Ale ten sposób okazał się nieskutecznym, gdyż Trembecki znów zaciągał długi, gdzie się dało i męczył króla ciągłemi suplikami tak dalece, że król przez dłuższy czas zakazał mu się pokazywać sobie na oczy, a wszelkie sprawy miał załatwiać przez kasztelana, mającego dozór nad częścią dworu króla. Oddalenie jednak nie przeszkadzało pisywać, a król widocznie, czując się w obowiązku dopomożenia poecie, gdyż inaczej byłby nie znosił jego skarg i narzekań, wymyślił nowy sposób i poddał go pod kuratelę Bruneta, swego balwierza, i sam podpisał się na kontrakcie, zobowiązując Trembeckiego, aby „bez woli i wiedzy Bruneta nic się czynić nie ważył". Na tej opiece jednak Trembecki źle wyszedł, albowiem Brunet dbał przedewszystkiem o własną kieszeń, bo pominąwszy, że za fatygę zajmowania się interesami poety dostał „kontraktowej pensyi po 100 dukatów", skubał Trembeckiego i jego dłużników na własną korzyść: „Kiedy W. K. M. wolę moją poddałeś był woli p. Bruneta, było to zapewne końcem mego uszczęśliwienia, abym niepotrzebnych nie czyniąc wydatków, prędzej z długów moich wyszedł. Pan Brunet nie uczynił tej łaskawej W. K. Mci intencyi zadość, ale ten dozór nad mymi interesami przyniósł mu kilkanaście tysięcy, a kilkanaście tysięcy u tak ubogiego jak ja teraz jestem, czynią ogromną sumę. Odtąd on zaczął mnie poważać, jak jaki folwareczek sobie od W. K. Mci darowany. Każdy mój pieniądz musiałem od niego kupić. Każdy towar dla mnie przez niego brany, jak najpodlejszy gatunek i jak najwyższą miał cenę. Wszystko dla mnie w Warszawie zdrożało. Żaden dłużnik nie był spełna zapłacony, jedni

[1]) Teka bibl. Czor. 847.

z kapitału ustąpić, drudzy brać fantami, albo kulawymi końmi musieli. Ani moje prośby, ani pensya mu wyznaczona, ani jej równe dary wymódz tego na p. Brunecie nie mogły, aby się od krzywdzenia moich dłużników powstrzymał. I zamiast spiesznego wyjścia z długów, ledwie że ich nie przybyło".[1])

Chcąc się pozbyć tej opieki, podał królowi nowy kontrakt,[2]) na którym pokładał nadzieję wydostania się z opresyi dłużników.

Warunki były następujące:

1. Od 1. stycznia roku 1780. Trembecki wolen jest od wszystkich długów, które po utracie swego majątku z różnych przyczyn zaciągnął. Te na karcie zdawna podane skarb W. K. Mci przejmie.
2. Na umorzenie onych pensyą, którą przez ręce pana Rixa ciągnął, kasuje się.
3. Prócz tego, z tychże długów czerwonych złotych 800 z własnej kieszeni zapłacić powinien.
4. Tenże jako mający wszystkie zmysły spełna, a cura tutela p. Bruneta, szatnego i balwierza W. K. Mci uwalnia się.
5. Temuż nie według drobnych zasług, ale według wspaniałości królewskiej stara pensya konserwuje się, która mu wypłacona będzie dnia pierwszego każdego miesiąca, zaczynając od 1. stycznia r. 1780. regularnie przez wzgląd na jego niebogactwo.
6. Tenże gdyby najwięcej pomnożył swoje zasługi, żadnych honorów dostojeństw, urzędów, magistratur piastować nie będzie.
7. Tenże żadnych nowych darów od J. K. Mci nigdy nie przyjmie, choćby do ich brania był przymuszony.
8. Tenże obowiązuje się wszystko zawsze zrobić i wykonać, co mu kolwiek będzie od tronu zalecone, choćby go to, co ma i mieć może kosztować miało.
9. A gdyby miał nieszczęście w czemkolwiek J. K. Mci się niepodobać, pensyę swoją utracić może.
10. Pensya ta na żaden przepisowy czas nie naznacza się, ale J. K. Mci zostawia upodobaniu swemu odjąć

---

[1]) List z roku 1779.

[2]) tamże.

ją każdego czasu, gdy mu się tak będzie podobało, miesiącem jednak wprzód ostrzegłszy o tem Trembeckiego,

Koniec wszystkich końców o tej materyi".

Król oddał całą sprawę sporu z Brunetem do zbadania Corticellemu i Wojnie, a ten ostatni dowiódł, że Brunet zarobił na Trembeckim około 1000 dukatów, a gdy król mimoto wahał się z decyzyą, Trembecki wystąpił ostro, strasząc niejako króla, że opuści Warszawę i przeniesie się na „dzikie pola"[1]) i tak pisze przy tej sposobności: „Ten to sam (Trembecki) jest, który polskiej literatury od W. K. Mci rozszerzonej, pokazanemi już próbkami nie zeszpecił, który po wielkiej części oćmionemu uprzedzeniem Narodowi najgłośniej powiedział, jakim W. K. M. jesteś i oczy mu przetarł, który niegdyś w najprzykszejszym razie . . . ale wiecznie zapomnijmy o tem; nie przystoi szczęśliwym monarchom o dawnych przypominać goryczach".[2])

Ostatecznie król przejął jego długi i odsyłając mu zastawione przez niego kolczyki, tak pisze: „Wykupiłem u Łyszkiewicza kolczyki WPana i odsełam je. Resztę powoli Ryx będzie płacił, prócz tych trzech grubszych artykułów, które też WPana nie naglą. Ale jak mi we czwartki nie będziesz bywał, to i ja ci płacić przestanę. Ja ciebie samego chcę mieć w prowizyi. A więc się nie gryź i nowych długów nie rób. Przyszlej mi kwit swój odebranych kolczyków[3]). Zdawałoby się więc, że teraz ustaną kłopoty poety. Został przywrócony napowrót do łaski, z długów uwolniony, czegoż żądać więcej? Na pozór rzecz ta przedstawia się bardzo pomyślnie dla Trembeckiego. W rzeczywistości zaś było nieco inaczej. Oto skarb nie miał, jak zwykle, pieniędzy, i długi miano spłacać ratami, a że niektórzy dłużnicy nie mogli czekać, a inni szorstko przez Ryxa odprawiani, obawiali się o swój kapitał i napastowali Trembeckiego, lub nawet zyskiwali dekreta na licytacyę jego ruchomości, więc kłopoty nie ustały i Trembecki powracał do dawnej myśli zyskania stałego intratnego urzędu, a ponieważ ani starostwo, ani poselstwo, ani wojskowość nie

[1]) Prawdopodobnie miał na myśli Humań Szczęsnego Potockiego.

[2]) List z dnia 8. Octobris 1780 r.

[3]) List króla do Trembeckiego z dnia 30. Aprilis 1781.

znalazły dotychczas poparcia u króla, obrał całkiem nowy zawód i postanowił zostać księdzem. Myśl tę poruszał żartobliwie już przed dwoma laty, gdy król, chcąc pokryć rzekome straty Bruneta, jakie ten miał ponieść na opiece nad Trembeckim, zamierzał zmniejszyć pensyę poecie. Wtedy Trembecki prosił o przedłużenie jej całej na rok, „a w tym czasie postaram się o służbę u lepszego pana, a ponieważ ich dwóch takowych niema, łatwo bez komentarza WKM. wyrozumiałbyś, iż Bogu w służbę postanowiłem poświęcić się. Odmiana mego stanu przynajmniej przez kilka dni dziwną by się zdawała tym, którzy znali moje do tolerancyi przywiązanie. I gdyby koniecznie wymagano po mnie dowodów gorliwego katolicyzmu, podjąłbym się o wysoki zakład do tutejszego ludu powiedzieć kazanie, po wysłuchaniu którego, zarazby tłuszcza poszła burzyć kościół ewangelicki, nie dawno kosztownie wystawiony“.

Z końcem roku 1781. wraca znów do tego planu i stara się go przeprowadzić całkiem poważnie i seryo. Dziwnem się wydaje na pozór, że człowiek tak światowy i przywiązany do lekkiego życia, chciał wdziać na siebie suknię kapłańską, a co więcej, że odważał się na to, widząc swe wcale nie pobożne życie i nie czując najmniejszego powołania do tego stanu, bo jak sam pisze:

„Przedwieczna opatrzność różne ma sposoby do naprowadzenia grzesznych na drogę szczęśliwej wieczności, tak i mnie błędnego niegdyś niedowiarka przymusem do niej ciągnie. Po długiem więc opieraniu i rozmyślaniu postanowiłem mundur kościelny na się włożyć[1]). Skrupuły te i usprawiedliwienia przeznaczył dla króla, bo sam z pewnością ich nie odczuwał, gdyż, jakkolwiek chciał być kanonikiem lub plebanem, nie myślał o pełnieniu obowiązków kapłańskich, nie dlatego, aby nie sądził się być godnym tego, bo nad tem nie zastanawiał się, lecz dla spokoju i wygody. Przecież Krasicki i Naruszewicz byli biskupami: jeden warmińskim drugi smoleńskim, a o dyecezye swe bardzo mało dbali i zbytkiem pobożności nie grzeszyli, a ówczesne głowy kościoła polskiego prymasi: Podoski, Ostrowski, kś. Michał Poniatowski również nie przyświecali dobrymi obyczajami[2]). Nic więc dziwnego, że i Trembecki bez dachu nad gło-

[1]) List z dnia 20. grudnia 1781.

[2]) St. Bużeński; „Żywoty arcybiskupów gnieznieńskich“. Tom V.

wą, nie mając innego utrzymania, prócz królewskiej pensyi, która była bardzo niepewną, gdyż sam król znajdował się w ciągłych opresyach finansowych, nic więc dziwnego, że zapragnął stałego dochodu, jaki mieli jego koledzy po piórze: Naruszewicz i Krasicki, od niego wcale nie lepsi, a nie tyle przywiązani i nie tyle osobistym sprawom króla poświęceni, jak on. Król, nie chcąc go zrażać stanowczą odmową, a wiedząc, że chęć zmiany stanu płynie z potrzeb finansowej natury, zamierzył podwyższyć mu pensyę, na co jednak Trembecki nie zgodził się: „przeznaczenie moje, abym nie był ani ziemianin, ani żołnierz[1]), ani ksiądz, ani małżonek, tylko simplex servus dei, nec Martyr, nec Propheta. A nie chcąc obdzierać i tak szczupłego skarbu królewskiego i ze wszech stron szarpanego, bardzo szczerze i seryo proszę z jak największą pokorą i usilnością applikuję W. K. M., abyś mię do przyjęcia powiększenia pensyi rozkazem swoim nie przymuszał[2]).—W następnym liście[3]) przyrównywując się do zaczętej budowy Ujazdowa tak pisze: „Znam się być na nowo od W. K. M-ci stworzonym i żeś mnie stworzył, nie będziesz tego żałował, racz mnie tylko najłaskawszy z królów dokończyć: Nie trzeba na to najmniejszego kosztu, ani budzącego zazdrość łask pańskich szafunku“... Dla ułatwienia do tego środków czynię cnotę z potrzeby, wkładając na się liberyę Jesu-Chrysta. I po dopełnionych publicznie obrządkach macierzyńskiej religii około W. Nocy odziewam się w czarne suknie, już nie mając ich koloru odmienić“.

Król widocznie nie odmawiał stanowczo, ani nie obiecywał, lecz wahał się, stąd Trembecki, widząc króla chwiejnego, kuł żelazo póki gorące i coraz to nowymi argumentami kołatał do pańskiej decyzyi. Gdy król zasłaniał się opinią publiczną, którąby mogła drwić z poety, pytając się, dlaczego po tylu przejściach w nadziei zyskania tłustej kanonii na starość, kazał ogolić pół głowy, a nie całą, Trembecki lekceważy sąd ogółu, dbając tylko o zdanie króla. I rzeczywiście powód ten był bardzo błahy, bo opinia publiczna była przyzwyczajona do tego

[1]) „gdyby mi były okoliczności nie przeszkodziły do pozyskania z dobroczynności W. K. M-ci wakansu żołnierskiego po J. M. P. Dębieńskim“... List z dnia 20. XII. 1781.

[2]) List z dnia 22. XII. 1781.

[3]) z dnia 9. I. 1782.

rodzaju zdarzeń, że królewscy faworyci otrzymywali dochody z kanonii; o tem Trembecki dobrze wiedział, mówiąc: „Niktby się podobno nie zadziwił, gdyby W. K. M. człowieka nie ciemnego, nie najszczuplejsze mającego pojęcie o najwyższych stopniach, gorliwie sobie przywiązanego, jak się to już pokazało i pokaże przez przeszłe zasługi, jeżeliby jeszcze świeżemi i niepospolitemi znacznie je powiększył, uczynił kiedyś biskupem[1]). Porównywa siebie ze Zbigniewem Oleśnickim, który był tylko sekretarzem, a został za protekcyą króla kardynałem, przyczem nie zaniedbał umieścić kadzidła dla króla, zaliczając Wład. Jagiełłę do jego familii. Na razie jednak prosi tylko, by był uczyniony koadjutorem dwóch probostw w krakowskiem: „katedralnym, którym jest teraz Kicki, arcybiskup lwowski i Św. Michała, którym nie wiem kto jest“.[2])

Nie ustając w swych zabiegach, prosi króla o protekcyę do ks. biskupa płockiego, brata króla, bo sam nie ma śmiałości mówić za sobą, gdyż ks. biskup płocki, „nic mi winien nie jest, ani mi cokolwiek obiecał“.[3]) Woli więc opuścić się na dobroczynność króla i prosi go: „Panie! który za mordercami twymi mówiłeś tak wymownie, racz nie żałować kilku słów za prawdziwie gorliwym sługą, gdy będziesz miał konwersacyę z bratem Twoim“.[4]) Król nużony ciągłemi naleganiami, zgodził się wreszcie na zmianę stanu poety, gdyż zawarł z nim umowę, na mocy której przyrzekał dać mu: 1) w czasie dwóch lat w chlebie duchownym ekwiwalens pensyi 2) ta pensya w miarę dawanej ekwiwalencyi częściami miała być obcinaną 3) aby się nigdy nie spodziewał być biskupem, opatem ani sufraganem.[5]) Lecz był to kontrakt „sarny ze lwem“, jak mówi poeta, gdyż: „ks. biskup płocki obwiniał mnie o jakowąś herezyę, a za tem wypadało i ten raz złamać przyrzeczenie pańskie, bo hereticis non est servanda fides“.[6])

Ks. biskup bowiem okazał więcej od króla stanowczości i wprost odmówił, podając za przyczynę, niedowiarstwo i muzę poety, nastrojoną na ton wręcz prze-

[1]) z dnia 9. I. 1782.
[2]) tamże.
[3]) list z dni 20. III. 1782.
[4]) tamże.
[5]) List z dnia 3. XI. 1783.
[6]) tamże.

ciwny cnotom i przykazaniom kościelnym, Trembecki, jakkolwiek wiedział, że cała sprawa przegrana nie mógł odmówić sobie przyjemności sprowadzenia argumentów ks. biskupa do zera. Dziwi się, że zarzucają mu tak błahy powód jak niedowiarstwo. Przecież dopełnienia wszystkich przykazań dekalogu, apostołem niedowiarstwa nigdy nie był, bo nigdzie nie bywa, a o rzeczach wiary nigdy nie pisał. „Dajmy na to“, mówi dalej, „że o niektórych mniejszej wagi artykułach wiary mogłem mieć niepewność. To bynajmniej do stanu duchownego przeszkadzać nie powinno, jak prędko się od tej wątpliwości usuwam“ i przytacza na dowód św. Pawła: Kościół święty jestto matka łaskawa, z otwartemi przyjmująca rękoma powracające na swe łono dzieci. Jeżeli jestem niedowiarkiem, powinność pasterska byłaby starać się o moje nawrócenie, a jeżeli wyznaję się nim nie być, tedy do jakiegokolwiek ustanowienia się czynić mi przeszkody jest przeciw fundamentalnemu Religii prawu. Te racye byłyby nienajgorsze, gdyby tu, co racye ważyć mogły“ [1]).

Wspomniawszy o tej kwestyi, tak się w rok później wyraża: „a jeżeli będąc człowiekiem świeckim, człowiekiem w XVIII. w. żyjącym na dworze króla filozofa, inaczej zdawałem się myśleć, aniżeli mnisi XIV. wieku, tegoby mi za złe liczyć nie należało. Jeżeli zaś cokolwiek miałem nabytych znajomości, to mi szkodzić nie powinno; mający wzrok dobry, ślepego naśladować wyśmienicie potrafi, ale ślepy widzącego nie wzajem“. [2]) W podobny sposób załatwia się z drugim argumentem:

„Ja będąc świeckim, mogłem użyć czasem w pisaniu wolności, a to mi teraz za straszliwy kryminał poczytane jest. Mój zaś kolega czwartkowy, Naruszewicz, będąc od tylu lat zakonnikiem, tłómaczył z Voltera Ecclesiastę, gdzie jest cała religia atakowana, tłómaczył najswywolniejsze powieści i inne daleko wyrazami sprośniejszymi jak są w oryginale upluskał, to jednak w duchownym i już wtenczas biskupie było nienaganne.

Kiedy więc tego koniecznie potrzeba, święte przyrzeczenie W. K. Mci dane mi niedawno, z najwyższem powracam uczczeniem. Zostanę jak jestem z tego przynajmniej cieszący się, że żadnej a żadnej w życiu moim nie dałem księciu do nieukontentowania okazyi. A zaś W. K. M. proszę o jedną bagatelkę, abyś mnie już na

[1]) List z dnia 22. III. 1782.
[2]) List z dnia 3. XI. 1783.

czas dalszy od bywania na czwartkowych obiadach uwolnić raczył, gdyż to zawsze odnawiałoby mi boleść i pamiątkę, że przez to jedynie ściągnąłem na siebie prześladowanie, żem kiedykolwiek miał nieszczęście do literatury się mieszać".[1]) Jest tu sporo sarkazmu i ironii, niekoniecznie niesłusznej.

Wprawdzie takim, jakim był, Trembecki wcale nie odpowiadał zadaniu i godności stanu duchownego, ale inni nie byli lepsi od niego, a nadto króla obowiązkiem było dopomódz poecie do zyskania stałego dochodu, gdyż wobec częstego powtarzania tej samej nuty, trudno nie spostrzedz, że do utraty majątku w pewnej mierze przyczynił się stosunek z królem, o czem są bardzo częste wzmianki, rozsypane w korespondencyi z królem. I tak np. „dla miłości W. K. Mci i dopełnienia swej powinności directe większą część mojej fortunki utraciłem",[2]) lub „Znam to dobrze, iż żadnego długu u W. K. Mci nie mam. Że jednak przypadki W. K. Mci wciągnęły mnie w ostatnią ruinę i wszystkie inne sposoby do życia są mi odjęte, więc"[3]) . . . . lub „ . . . . który w czasie okropnej potrzeby dla ratunku W. K. Mci w ogień skoczył i bardzo się popalił . . ."[4])

Ostatecznie zrezygnował ze stanu duchownego z chwilą, kiedy król znowu zobowiązał się przejąć jego długi na siebie. Spłata ich jednak postępowała bardzo powoli, gdyż sprawa ich uregulowania zawisła była od Ryxa, który traktował dłużników opryskliwie i szorstko, chcąc widocznie Trembeckiego zmusić do kupienia swej przychylności, co niejako wypływa z jednego ustępu w korespondencyi: „JP. starosta piaseczyński nie może mieć do mnie żadnego żalu, nic mu złego w życiu moim nie uczyniłem, prawda, że też i nic dobrego, bo będąc ubogim i tylko miesięczne mając wyżywienie, nie byłem dotąd w stanie uczynić mu ofiary, mnie i jego godnej".[5]) Te więc były powody, że poeta pomimo otrzymania większej pensyi, nie czuł się zadowolony i bardzo często dawał to zanadto wyraźnie odczuć królowi, na co znów król przez Corticcellego zwracał mu uwagę.[6]) Trembecki przepraszał, ale wkrótce znów za lada niepowodzeniem lub przykrością wybuchał ironią. I tak gdy

[1]) List z dnia 22. III. 1782.
[2]) List z dnia 20. XII. 1781.
[3]) Przypisek do listu z dnia 3. XI. 1783.
[4]) List z dnia 20. IX. 1784.
[5]) List z dnia 1. maja 1783.
[6]) List z dnia 12. sierpnia 1783.

król załatwiwszy, jak można się domyśleć, pomyślnie wszelkie spory między Ryxem, a dłużnikami Trembeckiego, kazał temu podpisać skrypt, że „jest zupełnie kontent“, Trembecki oburzył się. „Nie jestem ja tak zupełnie od Boga opuszczony“, pisze „abym nie był w stanie innymi dowodami okazać W. K. Mci zupełność mego ukontentowania, nie zaś takim dyktowanym skryptem, ale sprawiedliwy królu i Panie mój. obacz z czego to ja mam być tak zupełnie kontent“.[1])

Urodzenie dało mu zamożność i prawo dostępu do urzędów, a on ani jednego, ani drugiego nie miał „a przecież — powiada — przywykłemu do słuchania próśb innych, nie moze być przyjemnie, że musi naprzykrzać się prośbami. Słowa to ostre i gorzkie, ale też niezupełnie pozbawione słuszności. Bardzo często powtarzające się wzmianki zmuszają do wiary, że w usługach króla stracił majątek, a jako odszkodowanie za to i za psią wierność, otrzymał nic nie znaczący tytuł szambelana z pensyą niezbyt wielką (600 dukatów), a później tytuł podkomorzego królewskiego, również bez znaczenia i dochodów. Do zupełnego ukontentowania, jak chciał król, nie wiele mu było potrzeba. Oto prosił o pozwolenie przelania pensyi na inną osobę, aby mógł ją odprzedać za czteroletnią jej wartość, a „takowa sumka byłaby nakształt procentu rocznego od kapitału“, jaki posiadał, gdy wchodził w służbę króla, co mu zupełnie wystarczyłoby, gdyż „nie chodzi tu o dostatki, ale o uchronienie się od najsromotniejszej mizeryi, albo takowych rezolucyi, które zimnej i już dawno siwiejącej głowie, nie są przyzwoite.[2]) Król zgodził się na to i Trembecki zaczął szukać odpowiedniej osoby, gdy tymczasem sprawa dü Gromowej, poruszyła umysły i zepchnęła inne kwestye na drugi plan. Przeciwnicy, tj. Ryx i generał Komarzewski z jednej, a ks. Czartoryski, generał ziem podolskich, z drugiej strony, podejrzywając się nawzajem i chcąc się uniewinnić, zasypywali Warszawę skargami na sąd, o czem król dowiadywał się za pośrednictwem Trembeckiego. W tym czasie bowiem zawiązały się bliższe stosunki między dworem austryackim i ks. generałem ziem podolskich, a Trembecki donosił o tych intrygach królowi np. „gdy ks. generał podolski do cesarza o swoim mniemanym napisał przypadku, na to ma odpowiedź po wielkich poprzedzających

[1]) List z dnia 3. XI. 1783 r.

[2]) Tamże.

komplementach: 1-mo, że w tym momencie bieży kuryer z Wiednia do Petersburga względem namienionego interesu, 2-do, iż pan Des Cachets odbiera rozkaz, aby się jak najpilniej przypatrywał tej sprawie i sekretnie dochodził osób, które były pobudką do czynienia Pana Ryxa, 3-tio, aby tenże pan Des Cachets wszystko to generalnie czynił, co mu ks. generał podolski zaleci“.[1]) W dwa dni później donosi, że przeciwnicy zachęcają wojsko do pisania memoryałów, iż pod Komarzewskim nie chcą służyć, a wreszcie, że ks. generał nie do Puław pojechał, lecz do Wiednia, „gdzie prawdopodobnie nie o spokojności Polski będą namowy“. Z tem prawdopodobnie w związku był jego zamierzony a niedoszły do skutku wyjazd do Karlsbadu w r. 1785. Na tę podróż potrzebował pieniędzy i prosił króla o odkupienie pensyi, na co król nie zgodził się i doniósł mu przez Corticellego, że ci, z którymi miał się spotkać u wód karlsbadzkich, gdzieindziej obrócą swe kroki“, wobec czego bytność jego „w Czechach staje się bezpotrzebną“. „Co się zaś tyczy choroby mojej rzetelnej“, to—jak pisze—są nudy i prosi o pozwolenie wyjazdu do Hamburga lub Lubeki.[2]) Wszystko zdawało się być na najlepszej drodze ku poprawieniu bytu poety, gdyż i pensyę obiecał król zamienić w kapitał, począwszy od roku 1786. i nie sprzeciwiał się wyjazdowi za granicę, kiedy Trembecki popsuł całą sprawę swą gwałtownością. Oto—pisze król do szambelana Wojny[3])—był tu u mnie Trembecki, nagadał mi rzeczy, których i powtórzyć nie chcę, ale które mnie zniewalają zalecić WP. Wojnię, abyś Trembeckiemu powiedział odemnie, żeby do mnie więcej nie chodził ani pisał; dodaj W. Pan, że mu wyraźnie zakazuję wyjeżdzać z Warszawy bez mego pozwolenia nigdzie a mianowicie do Karlsbadu. Jeżeli nie będzie mi w tem posłuszny, to pensyę straci i że mu jedynie pod kondycyą zostawię, żeby się stąd nie ruszał bez mego pozwolenia i cicho siedział. Trembecki, jak świadczy przypisek króla, zgodził się na to. Potrzebował bowiem pieniędzy nie na żarty, gdyż męczyły go kamień i podagra i teraz już nie dla zabicia nudów, ale dla kuracyi musiał wyjechać za granicę, a pieniędzy nie miał, gdyż pensya nie tylko nie uległa zamianie na kapitalik, do czego tylokrotnie wzdychał, lecz przeciwnie, począwszy od marca 1786. roku, została zredukowaną do połowy.

---

[1]) 6. II. 1785.
[2]) 25. V. 1785.
[3]) 11. VI. 1785.

Z tego kłopotu wyratowała go niejaka pani Bachmińska, która była jego duchem opiekuńczym w tych latach, czego o mało nie przepłaciła zupełną utratą majątku. Przez cały czas trwania kuracyi utrzymywała stosunki z jego dłużnikami i wstawiała się do króla za poetą, a nawet gdy Trembecki, obdłużony i bez grosza siedzący w Gdańsku, napomknął w liście o samobójstwie, natychmiast udała się do Gdańska, gdzie „zastała go tak zamkniętego, że nawet swoich ludzi widzieć nie chciał", ale jak z letargu obudzony został, kiedy mu ktoś doniósł, że jest na niego porozumienie, że książkę „Głos Polaka" pisał. Powraca więc czemprędzej do Warszawy i usprawiedliwia się przed królem, mówiąc, że „autor nie tający się jest marszałek Potocki, a brat jego Stanisław jest autorem „Listów Polskich". Będąc mocno obdłużonym i mając połowę tylko pensyi, oglądał się za dochodami i prosił najpierw o poselstwo inflanckie, a gdy król nie przychylił się do tej prośby, proponował mianowanie go członkiem „Rady Nieustającej", gdzie „z sobą woli swojej nie przyniósłby, lecz znając W. K. Mci, jako prawdziwego ojca ojczyzny, najzbawienniejsze dla narodu mego zdania, do nich zawsze starałbym się stosować".[1]) W parę miesięcy[2]) zmienił plan i prosi króla o rektorstwo wileńskie, na które profesorowie uniwersytetu chcieli powtórnie zaprosić ks. Puczobutta, a gdy nie było żadnej nadziei, aby mógł je otrzymać, chciał całą sprawę wytoczyć przed forum sejmowe, do czego naturalnie król nie dopuścił, wyperswadowawszy mu ten plan, który mógł go okryć śmiesznością i załagodziwszy na prośby Bachmińskiej najpilniejsze długi. Trembecki, uszczęśliwiony jak zwykle chwilową poprawą stanu finansowego, odzyskał humor i w sierpniu roku 1789. wyjechał w towarzystwie Bachmińskiej do Berlina.[3])

O ile dalszy ciąg życia upływał mu spokojnie i bez kłopotów finansowych, nie wiadomo, gdyż korespondencya się urywa. Można się domyśleć, że powodem zaprzestania korespondencyi było ściślejsze zbliżenie się do króla, wobec czego listowna wymiana myśli stała się bezpotrzebną.

KONIEC I. CZĘŚCI ŻYCIORYSU.

---

[1]) 30. IX. 1788.
[2]) 22. VI. 1789.
[3]) Na tem kończy się korespondencya Trembeckiego, zawarta w tece Nr. 847 w bibliotece X. X. Czartoryskich.

CZĘŚĆ ADMINISTRACYJNA.

I. GRONO NAUCZYCIELSKIE.

1. Skład Grona nauczycielskiego z końcem roku szkolnego 1913/14.

		Tyg. godz.
1	**Maciszewski Maurycy**, dr. fil., c. k. Radca szkolny i dyrektor w VI. r., członek c. k. Rady szkolnej okręgowej i miejscowej, członek komisyi historycznej Akademii Umiejętności w Krakowie, bawił przez cały rok na urlopie. .	—
2	**Cachel Wojciech**, kierownik Zakładu. .	—
3	**Dutkiewicz Tomasz**, prof. w VIII. r., uczył języka łacińskiego w kl. Va, VIIb.. . .	11
4	**Elmer Benedykt**, dr. fil., prof. uczył języka niemieckiego w kl. VIIab, VIIIab. . .	16
5	**Fyda Stanisław**, naucz., gosp. kl. VIb, zawiadowca gabinetu archeologicznego, biblioteki nauczyciel. i pomocnik dyrektora w czynnościach kancelaryjnych, uczył języka łacińskiego w kl. VIb, VIIIb, języka greckiego w kl. VIb, VIIIb.	21
6	**Gawalewicz Adolf**, prof. w VII. r., bawił przez oba półrocza na urlopie . . .	—
7	**Janicki Tadeusz**, naucz., uczył historyi w kl. Vb, VIa, VIIIab, geografii w kl. IIc, Vb. .	16
8	**Ks. Koreniec Aleksander**, prof., zawiadowca biblioteki ruskiej dla młodzieży, uczył religii grecko-katolickiej w kl. I—VIII., języka ruskiego w kl. IV—VII.	24
9	**Libera Antoni**, prof., gosp. kl. VIIIa, uczył języka łacińskiego w kl. VIIIa, jezyka greckiego w kl. VIIb, VIIIa.	14
10	**Namysł Stanisław**, prof., zawiadowca polskiej biblioteki dla młodzieży, gosp. kl. VIa, uczył języka polskiego w kl. IIc, VIab, VIIIab, języka łacińskiego w kl. VIa.	20
11	**Orliński Henryk**, dr. fil., prof. VIII. r., zawiadowca niemieckiej biblioteki dla młodzieży, gosp. kl. IVc, uczył języka niemieckiego w kl. IVc, Vb, VIab, prop. fil. w kl. VIIIab. . .	20

		Tyg. godz.
12	**Oziębły Franciszek**, prof., zawiadowca biblioteki polskiej dla młodzieży, gosp. kl. IVb, uczył języka polskiego w kl. IVb, VIIab, jezyka greckiego w kl. IVb, VIa. . . .	18
13	**Piwowarczyk Stanisław**, naucz., gosp. kl. VIIa, uczył języka łacińskiego w kl. IIIb, IVc, VIIa, języka greckiego w kl. VIIa. . . .	21
14	**Podgórski Zygmunt**, naucz., bawił przez oba półrocza na urlopie	
15	**Przeworski Józef**, naucz. w I. półroczu, gosp. kl. IIc, uczył języka łac. w kl. IIc, IVb, Vb, języka greckiego w kl. IVa, a w II. półroczu gosp. kl. Vb, uczył języka łać. w kl. IIc, IVb, Vb, języka greckiego w kl. Vb. . . .	23
16	**Sobolewski Julian**, naucz., gosp. kl. VIIIb, zawiadowca gabinetu fizykalnego, uczył matematyki w kl. IIb, IVa, VIIIab, fizyki VIIIab. .	19
17	**Turosz Wojciech**, prof., gosp. kl. VIIb, uczył matematyki w kl. IIa, VIIab, fizyki VIIab. .	17
18	**Tynelski Stanisław**, prof. zawiadowca gabinetu przyrodniczego, uczył historyi naturalnej począwszy od II. półrocza w kl. IIc, Vab, VIab, fizyki w kl. IIIb, matematyki w kl. Ia, IIIb. .	20
19	**Ks. Urba Maryan**, prof. w VIII. r., odznaczony exp. can., uczył religii rzym-kat. w kl. I—VIII. .	16
20	**Vogl Franciszek**, prof. VII. r., bawił przez oba półrocza na urlopie. . . .	—
21	**Wiakowski Kazimierz**, naucz., zawiadowca polskiej biblioteki dla młodzieży, uczył języka polskiego w kl. IIIa, Vab, VIIIb, języka łacińskiego w kl. Ia, logiki w kl. VIIab. . .	21
22	**Wilk Piotr**, naucz., przydzielony do filii c. k. gimn. w Stryju.	—
23	**Wojkowski Mieczysław**, prof., bawił przez oba półrocza na urlopie jako kierownik prywat. gimn. w Skałacie.	—
24	**Barabasz Julian**, zast. naucz., gospod. kl. IIc, uczył języka niemieckiego w kl. IIc, IIIab, IVab, Va.	24
25	**Chwastowski Jan**, zast. naucz., uczył rysunków wolnoręcznych w kl. I—IV, kaligrafii w kl. Iab.	22
26	**Bauer Jan**, zast. naucz., gospodarz kl. IIa, uczył języka polskiego w kl. IVa, jęz. niem. w kl. Ia, IIa, hist Ia, IIa, IIc, IVb, IIb, geog. IIb.	19
27	**Bełtowski Jan**, zast, naucz., gosp. kl. Ib, uczył matematyki w kl. Ib, fizyki w kl. IVabc, historyi naturalnej w kl. Iab, IIab. . . .	20

28	**Borkowski Edward**, egz. zast. nauczyciela, zawiadowca gabinetu przyrodniczego, uczył w I. półr. hist. naturalnej w kl. IIc, Vab, VIab, fizyki IIIb, matematyki w kl. Ia, IIIb. . .	Tyg. godz. 20
29	**Graubart Ozyasz**, egz. zast. naucz.. gosp. kl. IIIa, uczył matematyki w kl. IIc, IIIa, IVab, Vb, VIab, fizyki w kl. IIIa. . . .	23
30	**Lewicki Michał Julian**, zast naucz., gosp. kl. Ia, uczył języka polskiego w kl. Iab, języka łacińskiego w kl. IIa, języka niemieckiego w kl. Ib.	19
31	**Pop Tomasz**, zast. naucz., w I. półr., za zniżką godzin uczył języka polskiego w kl. Ib, IIIb, IVc, w II. półr. uczył języka polskiego w kl. Ib, IIIb, IVc, języka łacińskiego w kl. Ib, IIIa. . .	21
32	**Rudnicki Stanisław**, zast. naucz., w I. półr. gosp. kl. Vb, uczył języka łacińskiego w kl. Ib, IIIa, IVa, języka greckiego w kl. Vb, w II. półr. gosp. kl. IVa, uczył języka łacińskiego w kl. IVa.	6
33	**Słowik Wojciech**, egz. zast naucz., zawiadowca zbiorów geograficznych, uczył historyi w kl. IVac, VIb, VIIab, geografii w kl. IIa, IVac, i w I. półroczu w kl. VIb.	22
34	**Staniewski Tadeusz**, dr. fil., zast. naucz., gosp. kl. Va, uczył historyi w kl. Ib, IIIab, Va, geografii w kl. Iab, IIIab, IVb, i Va, w II. półroczu	6
35	**Szewera Zygmunt**, zast. naucz., gosp. kl. IIIb, uczył języka łacińskiego w kl. IIb, języka greckiego w kl. IIIab, IVc . . .	20
36	**Szewczyk Piotr**, zast. naucz., w I. półr. gosp. kl. IIb, uczył języka polskiego w kl. IIa, IIb, języka niemieckiego w kl. IIb, języka greckiego, w kl. Va, w II. półr. gosp. kl. IIb, uczył języka polskiego w kl. IIa, IIb, języka niem. w kl. IIb, języka greckiego w kl. IVa, Va. . .	21

2. Nauczyciele pomocniczy.

1	**Taubeles Samuel Aron**, dr. fil., prof. c. k. szkoły realnej w VIII. r. w Tarnopolu, uczył religii mojżeszowej w kl. VI—VIII. . .	6
2	**Ochser Szulim**, dr. fil., zast. naucz., w ck. gimn. II. z pol. językiem wykładowym w Tarnopolu uczył religii mojżeszowej w kl. I—V.	8

3. Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych.

		Tyg. godz.
1	**Chwastowski Jan**, j. w. uczył rysunków wolnoręcznych w klasach wyższych w 2 oddziałach.	4
2	**Bojakowski Paweł**, organista kościoła O. O. Dominikanów, uczył śpiewu w 2 oddziałach.	4
3	**Janicki Tadeusz**, j. w. uczył historyi kraju rodzinnego w I. półr. w kl. VIIIab. . .	2
4	**Piwowarczyk Stanisław**, j. w. uczył w II. półr. języka francuskiego w 2 oddziałach. . .	2
5	Nauczyciele Polskiego T-wa gimnastycznego „Sokół uczyli gimnastyki w 6 oddziałach. po dwie godziny.	12

4. Tercyan.

1 Samardak Maryan.

5. Słudzy szkolni.

1 Drabik Jan
2 Pawlików Franciszek
3 Szpun Józef.

2. Zmiany i ruch w Gronie nauczycielskiem w ciągu roku szkolnego 1913/14.

Przybyli do Grona pp. 1) **Cachel Wojciech**, prof. VIII. r. w c. k. gimn. V. w Krakowie, rozp. c. k. Ministerstwa w. i o. z dnia 29. X. 1913 L. 4723. (Kom. c. k. Rady szk. kr. z dnia 17. XI. 1913 L. 20321/IV.) mianowany kierownikiem tut. zakładu. 2) **Podgórski Zygmunt**, zast. naucz. w Nowym Targu, dekretem c. k. Rady szkol. kr. z dnia 10. VIII 1913 L. 12741/IV. mianowany rzeczywistym nauczycielem przy tutejszym zakładzie. 3) **Przeworski Józef**, zast. naucz. przy c. k. gimn. w Dębicy, dekretem c k. Rady szkolnej kraj. z dnia 16. VII. 1913 L. 12059/IV. mianowany rzeczywistym nauczycielem przy tut. zakładzie. 4) **Sobolewski Julian**, zast. naucz. przy c. k. V. gimn. w Krakowie, dekretem c. k. Rady szkol. kr. z dnia 25. VII. 1913 L. 12478. mianowany rzeczywistym nauczycielem w tut. zakładzie. 5) **Ks. Maryan Urba**, prof, VIII. r. przy c. k. II. gimn. z polskim językiem wykładowym w Tarnopolu, rozp. c. k. Rady szkol. kr. z dnia 30. X. 1913 L. 15528/IV. przeniesiony w tym samym charakterze służbowym do tut.

zakładu. 6) **Wilk Piotr**, zast. naucz. na filii c. k. gimn. w Stryju, dekretem c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 20. IX. 1913 L. 16450/IV. mianowany rzeczywistym nauczycielem w tutejszym zakładzie, a dekretem c.k. Rady szkolnej krajowej z dnia 14. X. 1913. L· 18256/IV przydzielony do filii c. k. gimnazyum w Stryju. 7) **Borkowski Edward**, egz. zast. naucz. w Rawie ruskiej, dekretem c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 30. IX. 1913 L. 18104/IV. przeniesiony w tym samym charakterze służbowzm do tutejszego zakładu. 8) **Tynelski Stanisław**, rzeczywisty nauczyciel na filii c. k. gimn. w Samborze, dekretem c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 16. II. 1914 r. L. 2028 IV. przeniesiony w tym samym charakterze służbowym do tutejszego zakładu. 9) **Bełtowski Jan**, kandydat zawodu nauczycielskiego, dekretem c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 15. IV. 1913 L. 12413/IV. zamianowany zast. naucz. w tutejszym zakładzie. 10) **Szewera Zygmunt**, kandydat zawodu nauczycielskiego, dekretem c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 15. IX. 1913 L. 9124 IV. zamianowany zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie. 11) **Bauer Jan**, kandydat zawodu nauczycielskiego, dekretem c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 11. X. 1913 L. 18982/IV. zamianowany zastępcą nauczycieia w tutejszym zakładzie. 12) **Szewczyk Piotr**, kandydat zawodu nauczycielskiego, dekretem c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 30. IV. 1913 L. 18034/IV. zamianowany zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie.

Ubyli z Grona pp 1) **Grabowski Tadeusz Stanisław**, rzeczywisty nauczyciel dekretem c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 3. VIII. 1913 L. 13339/IV. przeniesiony w tym samym charakterze do c. k. gimnazyum św. Jacka w Krakowie. 2) **Medyński Aleksander**, prof., dekretem c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 17. VIII. 1913 L. 13205/IV. przeniesiony do filii c. k. gimn. IV. we Lwowie w tym samym charakterze. 3) **Dr. Jerzy Mihułowicz**, prof. w VIII. r., dekretem c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 12. VIII. 1913 L. 13270/IV. przeniesiony do c. k. gimnazyum VIII. we Lwowie w tym samym charakterze. 4) **Oziębły Franciszek**, prof, dekretem c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 18. II. 1914 L. 3170/IV. przeniesiony do c k. gimnazyum IV. we Lwowie, w tym samym charakterze, a rozp. z dnia 18. III. 1914 L. 5087/IV. zezwoliła mu c. k Rada szkol. kraj. na spełnianie obowiązków służbowych w tutejszym zakładzie do końca roku szkol. 1913/14. 5) **Ks. Dr. Władysław Żyła**, prof., dekretem c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 6. IX. 1913 L. 14908/IV. przeniesiony do c. k. gimn. II. we Lwowie w tym samym charakterze. 6) **Borkowski Edward**, egz. zast. naucz., rozp. c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 12. II. 1914 L. 2691/IV. przeniesiony w tym samym

charakterze na filię c. k. gimn w Samborze. 7) **Krzanowski Jan**, zast. naucz., rozp. c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 12. II. 1914 L. 2690/IV. przeniesiony w tym samym charakterze do c. k. gimn. w Stryju. 8) **Sabiński Artur**, zast. naucz., rozp. c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 18. VII. 1913 L. 13103/IV. uwol. 9) **Wójcik Jan**, egz. zast. naucz., rozp. c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 24. VII. 1913 L. 8447/IV. przeniesiony w tym samym charakterze do c. k. gimn. w Przemyślu na Zasaniu. 10) **Zmarz Szymon**, zast. naucz., rozp. c. k. Rady szkol. kraj. z dnia 4. IX. 1913 L. 15469/IV. przeniesiony w tym samym charakterze do c. k. gimn. w Kamionce Strumiłowej.

C. k. Rada Szkolna krajowa przyznała dodatek pięcioletni pp. 1) **Ks. Aleksandrowi Koreńcowi**, rozp. z dnia 9. XI. 1913 L. 19446. 2) **Oziębłemu Franciszkowi**, rozp. z dnia 15. X. 1913 L. 358/pr. pierwszy a 3) **Dr. Henrykowi Orlińskiemu**, rozp. z dnia 7. VII. 1913 L. 11409/IV i 4) **Wojciechowi Turoszowi**, rozp z dnia 15. II. 7914 L. 1849/IV. drugi.

Do VIII. rangi posunięty został prof. **Dr. Henryk Orliński**, rozp. c. k. Rady szk. kraj. z dnia 20. VIII. 1913 L. 358/pr.

Urlopy otrzymali pp. celem poratowania zdrowia **Dr. M. Maciszewski**, c. k. Radca szkolny i dyrektor tut. zakładu na cały rok 1913/14 rozp c. k. Rady szk. kraj. z dnia 15. X. 1913 L. 15097/IV , prof. **Adolf, Gawalewicz**, rozp. c. k. Rady szk. kraj. z dnia 27. VIII. 1913 L. 14685/IV. na I. półr., a rozp. z dnia 9. III. 1914 L. 3798/IV. na II. półr., prof. **Franciszek Vogl**, rozp. c. k. Rady szk. kr. z dnia 19. X. 1913 L. 19102/IV. na I. półr., a rozp. z dnia 2. II. 1914 L. 160, na II. półr., prof. **Podgórski Zygmunt**, rozp. c. k. Rady szk. kr. z dnia 10. X. 1913 L. 17679/IV. na I. półr., a rozp. z dnia 2. II. 1914 L. 1599/IV. na II. półrocze, prof. **Mieczysław Wojkowski**, celem objęcia kierownictwa prywat real. gimn. w Skałacie, rozp. z dnia 26. VII. 1913 L. 9182/IV. na cały rok 1913/14, celem przygotowania się do egzaminu kwalifikacyjnego: zast naucz. **Krzanowski Jan**, rozp. c. k. Rady szk. kraj. z dnia 18. VII. 1913 L. 12258/IV. na I. półr., **Pop Tomasz**, zast. naucz., rozp. c. k. Rady szk. kraj. z dnia 18. VII. 1913 L. 12258/IV. zniżenie obowiązkowej liczby godzin do połowy na pierwsze półrocze a **Rudnicki Stanisław**, zast. naucz., rozp. c. k. Rady szk. kraj. z dnia 14. I. 1914 L. 119/IV. również zniżenie godzin do połowy na II. półrocze.

P. Janickiemu Tadeuszowi, powierzyła c. k. Rada szk. kraj. rozp. z dnia 15. IX. 1913 L. 15661/IV. nadzór nad zachowaniem się młodzieży na filii, P. Stanisławowi Fydzie, rozp. z dnia 9. IX. 1913 L. 14919/IV. sprawowanie pomocniczych czynności kancelaryjnych dyrektora na dwa lata.

III. PLAN NAUKI.

Nowy plan nauki, obowiązujący obecnie w gimnazyach galicyjskich wprowadziła c. k. Rada szkolna krajowa rozp. z dnia 2. sierpnia 1909 L. 44242. Plan ten poznać można z odbitki wydanej pt. „Plan nauki dla gimnazyów galicyjskich“.

A. Rozkład godzin był następujący:

L. p.	PRZEDMIOT	KLASA I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem
1	Religia	2	2	2	2	2	2	2	2	16
2	Język polski	3	4	3	3	3	3	3	4	26
3	Język łaciński	6	6	6	6	6	6	5	5	46
4	Język grecki	—	—	5	4	5	5	4	5	28
5	Język niemiecki	5	4	4	4	4	4	4	4	33
6	Historya	2	2	2	2	2[1]	2[1]	3	3	18
7	Geografia	2	2	2	2	2	2	—	—	12
8	Matematyka	3	3	3	3	3	3	3	2	23
9	Nauki przyrodnicze	2	2	—	—	3	2	—	—	9
10	Fizyka i chemia	—	—	2	3	—	—	4	3	12
11	Propedeutyka fil.	—	—	—	—	—	—	1	2	3
12	Rysunki	2	2	2	2	—	—	—	—	8
13	Kaligrafia	1	—	—	—	—	—	—	—	1
14	Historya kraju rodzin.	—	—	—	—	—	—	—	1	1
15	Język ruski	—	—	—	2	2	2	2	—	8
	RAZEM	28	27	31	33	32	31	31	31	244

[1]) W drugiem V. kl. i w pierwszem półroczu VI. kl. historya i geografia po 2 godziny, w dwóch innych półroczach w obu klasach historya cztery godziny.

a) Język ruski jest przedmiotem nadobowiązkowym.

B. Wykaz lektury.

a) w języku polskim.

Kl. V. a. b. Oprócz ustępów i całości, zawartych w „Wypisach“ i „Pana Tadeusza“ czytali uczniowie jako lekturę prywatną obowiązkową z poezyi: W. Pol: „Mohort“,

W. Syrokomla: „Jan Dęboróg". M. Romanowski: „Dziewczę z Sącza", Goszczyński: „Anna z Nadbrzeża", z dramatu Szujski: „Wallas", Fredro: „Zemsta", Słowacki: „Marya Stuart", z powieści: Kraszewski: „Stara baśń", „Powrót do gniazda", Korzeniowski: „Spękulant", „Kollokacya", Orzeszkowa: „Nad Niemnem", Rodziewiczówna: „Dewajtis", „Szary proch", Prus: „Placówka", Łoziński: „Zaklęty dwór", Rzewuski: „Opowiadania Soplicy". Poza tem uprawiali uczniowie lekturę zupełnie domową nad którą tylko dorywczo kontrola mogła być przeprowadzoną.

Kl. VI. (w obu oddz.). Jankowski: Grunwald w pieśni i powieści. Rey: Żywot człowieka poczciwego. Modrzewski: O naprawie Rzeczypospolitej. Ks. Warmiński: Kilka nowych kart z życia Modrzewskiego. Kubala: „St. Orzechowski". Górnicki: „Dworzanin". Kochanowski: „Szachy", „Odprawa posłów greckich", „Treny". Szarzyński: „Sonety i pieśni". Klonowicz: „Ziemie Rusi Czerwonej". Syrokomla: „Zgon Acerna". Skarga: „Kazania sejmowe". Krasicki: „Bajki", „Satyry", „Myszeis". Doświadczyński: J. Chr. Pasek w świetle własnych pamiętników prof. Czubka. Trembecki: „Bajki", „Zofiówka". Karpiński: „Dzieła". Zabłocki: „Fircyk w zalotach", „Sarmatyzm", Staszyc a Kołłątaj, Wiek XVI. a XVII. Niemcewicz: „Powrót posła", „Jan z Tenczyna". Morawski: „Dworzec mego dziadka". Feliński: „B. Radziwiłłówna". Kraszewski: „Stara baśń". Gąsiorowski: „Huragan". Sienkiewicz: „Quo vadis?" Goszczyński: „Straszny strzelec". Byron: „Więzień Czyllonu".

Klasa VII. (Oddz. A. i B.). J. U. Niemcewicz: „Powrót posła". A. Feliński: „Barbara". K. Brodziński: o klasyczności i romantyczności. A. Mickiewicz: „Ballady i romanse", „Grażyna" „Dziadów" część I., II., IV. III., „Sonety krymskie", „Wallenrod". Przeważna część uczniów czytała wszystkie dzieła Mickiewicza. Tretiak: „Młodość Mickiewicza". Kallenbach: „A. Mickiewicz". A. Malczewski: „Marya" S. Goszczyński: „Zamek Kaniowski". A. Fredro: „Pan Gelbhab", „Jowialski". „Śluby panieńskie", „Cudzoziemszczyzna". Słowacki: „Hugo", „Mnich" „Arab", „Zmija," „Lambro", „Marya Stuart", „Kordyan". A. Małecki: Juliusz Słowacki, jego życie i dzieła. T. Grabowski: Juliusz Nowacki.

Kl. VIII. A. Słowacki: „Kordyan", „Mazepa", „Balladyna", „Horsztyński", „Ks. Niezłomny", „Beniowski", „Król—Duch". Krasiński: „Agay—Han". „Nieboska komedya", „Przedświt", „Psalmy". Rok 1846 w literaturze polskiej. Rydel: „Zaczarowane Koło". Sienkiewicz: „Krzyżacy". Matuszewski: „Prus i Sienkiewicz" (paralela), Świat pogański a chrześcijański w „Irydyonie" a w „Quo vadis", Rozprawa o „Faraonie" Prusa, Geneza

i znaczenie Eleoi w „Anhellim" Słowackiego. Klaczko: „Wieczory florenckie". Porębowicz: „Dante". Kozicki: „Michał Anioł".

Kl. VIII. B. Poza lekturą szkolną czytano przeważnie utwory z nowszej poezyi: Konopnickiej, Przesmyckiego, Kasprowicza, Tetmajera, Wyspiańskiego, Żuławskiego, Przybyszewskiego („Na drogach duszy" i „Odwieczna baśń"), Staffa, z powieści powtarzano powieściopisarzy realistycznych, a przeważnie czytano Żeromskiego, Reymonta, Sieroszewskiego, Weyssenhoffa, Berenta, Brzozowskiego, Struga (tylko 2) z lektury krytycznej największe zajęcie budziły rozprawy Matuszewskiego, „Legenda" Brzozowskiego (przez niewielu jednak tylko uczniów zrozumiana) i „Wyspiański" Siedleckiego. Dalej czytano rozprawy krytyczne Małeckiego „J. Słowacki", Tarnowskiego, Kallenbacha, Nehringa, Chrzanowskiego (O Skardze, Asnyku), Kozłowskiego (o Konopnickiej), Chlebowskiego (o Reju i Kochanowskim), Konopnickiej (o Mickiewiczu, Zaleskim, Asnyku).

b) w języku ruskim.

Oprócz utworów literatury ruskiej, zawartych w podręcznikach szkolnych przeczytali uczniowie w całości: Marka Wowczka t. I., Marta Borecka: „Istoryczne opowidanie", Kwitki „Perekotypołe", Kociubyńsko-ho „Piatyzłotnyk", Byłyna pro Iłyju Muromcia, Czajkowsko-ho „Za sestroju", Szewczenki: „Newolnyk", „Hamalia", „Kawkaz", „Czerneć", oraz inne z t. I. i II.

c) w języku niemieckim.

Kl. V. A. Stauff: 3 bajki. Grillparzer: „Ahnfrau".

Kl. V. B. Stauff: Märchen. Grillparzer: „Ahnfrau".

Kl. VI. A. B. „Minna v. Barnhelm" v. Lessing. Goethe: „Hermann u. Dorothea".
Na prywatną lekturę czytają uczniowie książki wywypożyczane z biblioteki dla młodzieży.

Kl. VII. A. Kaballe u. Liebe v. Schiller.
Weh dem, der lügt, v. Grillparzer.

Kl. VII. B. Egmont v. Goethe.
Deutsche Lyrik.

Kl. VIII. A. Prinz v. Homburg v. Kleist.
Deutsche Romantik.

Kl. VIII. B. Hamlet v. Shakespeare.
Tasso v. Goethe.

d) w języku łacińskim.

Kl. III. A. Cornel. Nepos: Życiorysy: Miltiades, Themistocles, Aristides, Epaminondas, Pelopidas, Apesilaus.

Kl. III. B. Cornel. Nepos: Przerobiono życiorysy: Milcyadesa, Arystydesa, Cymona, Epaminondasa, Pelopidasa, Temistoklesa; z Kurcyusza lektura prywatna i kursoryczna.

Kl. IV. A. Caesar: Bell. Gall. I. 1—30. z Wypisów Krajewskiego 14 ustępów.

Kl. IV. B. Cur. Rufus: 1. Młodość Aleksandra Wiel. 2. Aleksander popada w wielką chorobę. 3. Bitwa pod Issus. 4. Łaskawość Aleksandra. 5. Opis Babilonu. 6. Zajęcie Suzy. 7. Śmierć Daryusza. 8. Ujęcie Bessusa. Prywatna lektura: Caesar: I. 1—30. III.

Kl. IV. C. Wypisy Krajewskiego. 10 wybranych ustępów. Caesar. I. 1—30, II. 12—15, IV. 1—3, 4—5, 20—36, V. 12—14, VI. 11—28.

Kl. V. A. Ovidius: De vita sua, Quattuor aetates, Diluvium, Deucalion et Pyrrha, Ceres et Proserpina, Niobe, Phaethon, Consilium deorum. Prywatna lektura: Midas, Daedalus et Icarus, Orpheus et Euridice, Philemon et Baucis, Arion, De ultima nocte, De Romulo Quirino, Terminalia.
Livius: Ab urbe condita: I. 1—30, II. 1—12. Kursorycznie czytano wyjątki z innych ksiąg. Lektura prywatna XXI.

Kl, V. B. Ovidius: Metamorfozy: Quattuor aetates, Lycaon, Diluvium, Deucalion et Pyrrha, Phaeton, Niobe, Orpheus et Euridice. Fasti: de Iano biformi. de Fabiorum ad Cremeram interitu. Quo dolo Gabii sint capti? Tristia: De vita sua. Prywatna lekt. De ultima nocte Livius, Ab urbe condita: I, XXI. w wyjątkach. Pryw. lekt. II.

Kl. VI. A. Sallustius: Bellum Jugurthimum — prywat. Bell. Catilinac.
Cicero: In Catilinam Oratio I. — prywat. In Catil. orat. II. i IV.
Vergilius: Aeneis I. i II. Ecloga I.. prywat. Aeneis IV. i VII. Ecloga VII. i IX. Georg. IV.

Kl. VI. B. Sallustius: Bell. Catilinare. Cicero: In Catil. orat. I. i IV. Plinius: Epistulae: 12 listów. Pryw. lekt. Cicer. orat. in Cat. II. III. Sall. Bell. Jug. Cicer. pro Archia poeta, pro Ligario, Cato Maior, Tacytta Ger-

mania. Vergilius: Aeneis I. i II. w wyjątkach Ecloga I. Laudes Italiae, Laudes vitae rusticae.

Kl. VII. A. Cicero: De imp. Cn. Pomp. Listy (wyd. Freutaga). Wybór liryków Katulla, Popercyusza, Tibulla. Vergilius: VI. Aeneis. Prywat. lekt. Cicero: De amicitia, Cato Maior, Pro archia poeta. Vergilius: Georgie. Ił, III, IV, Eel. V, IX. Aeneis IV, Plautus: Mosteelaria.

Kl. VII. B. Cicero: De imperio C. Pompei, Cato Maior. Kursorycznie: Pro Archia poeta. Prywat. lekt. Pro Milone, Laelius (de amicitia).
Vergilius: Aeneis VI. wyjątki z IV, VII. Kursorycznie czytano ustępy z innych ksiąg. Prywat. lekt. Vergil. Aen. VIII—XII.

Kl. VIII. A. Horacy: 32 wybranych ód, z satyr I. 1, 6, 9. Lektura prywat. (kilku uczniów) niektóre ody, 2 satyry z II. ks. i jeden list.
Tacitus Annal: I. 1—30. XV. 39—45. Histor. I. 1—5. Germania 1—10.

Kl. VIII. B. Horacy: około 30 od, 4 satary, 1 list, 1 epoda. Wybrane elegie z dzieł Tibulla i Propercyusza. Prywat. lekt. około 20 ód, 4 satyry, 2 epody. Tacitus: Annal I. 1—30. II. Tryumf i śmierć Germanika. Prywat. lektura: Tacyta: Germania, I. IV. ks. Historyi (kilku uczniów). Kursoryczna lektura: Vergiliusa, Liviusa, Pliniusa i innych.

e) w języku greckim.

Kl. V. A. Xenofon: Anabasis ustąp 1, 2, 3, 6, 7, 12.
Homer Iliada ks. I. III.

Kl. V. B. Xenofonta Anabasis ustęp 1, 2, 3, 4, 5, z Cyropedyi: Pochodzenie Cyrusa i wychowanie u Persów, Cyrus u swojego dziadka Astyagesa, Panteja rozstaje się z mężem, z Pamiętników: Obrona Sokratesa część I. i II. Hercules na rozstajnej drodze.
Homera Iliada I. i III. pryw. lekt. II.

Kl. V. A. Homer: Iliada ks. V, VI, XVI, XVIII. Pryw. lekt. VIII (wszyscy) a niekturzy III, IV, VII, XIX, XX, XXII. Herodot: Hist. ks. VII. pryw. lekt. VIII. (wszyscy), ks. VI. (niektórzy).

Kl. VI. B. Homer: Iliada: ks. V, VI, XVI, XVIII i XXIV w wyjątkach prywat. lekt. VII ks. IV, VIII (kilku uczn.) Plutarch: Żywot Katona Starego.

Herodot: Hist. VII ks. Prywat. lekt. (niektórzy) Platona Eutyfron, Homera Odyssea IX. I, II, VI, VII.

Kl. VII. A. Homer Odyssea ks. I, V, VI, VII, VIII, IX. Demostenes: mowa o pokoju, Filip I. Sofokles: Edyp w Kolonie. Plato Apologia. z Liryków; Florilegium Afranum (TBG).
Pryw. lekt. Alkman, Anakreon, wybór lir. Safony — część z dzieł Sofoklesa: Elektra, Trachinki. Hom. Odyssea XX. Pindar 11 ód olimpijskich. Eurypides: Medea.

Kl. VII. B. Homer: Odyssea: I, V, VI, VII, VIII, lekt. pryw. XI. Demostenes: Mowa o pokoju. I-a mowa przeciw Filipowi. lek. pryw. I. i II. mowa Olint.

Kl. VIII. A. Platon: Apologia, Fedon i kursorycznie z Protagorasa 1—9.
Sofokles: Król Edyp. Kursoryczna lektura autorów greckich.

Kl. VIII. B. Plato: Apologia, Fedon. Pryw. lek. (niektórzy). Kriton, Protagoras a jeden uczeń opracował referat o filozofii Platona na podstawie najnowszych wyników nauki.
Sofokles: Król Edyp. Kursoryczna lektura autorów greckich w jednej godzinie tygopniowo.

C. Nauka religii mojżeszowej.

I. kl. Szpytzer: Historya biblijna.

II. i III. kl. Szyper, N. Dzieje biblijne III. tom.

IV. i V. kl. Szyper, N. Dzieje Żydów IV. i V. tom.

VI. kl. Moralność i etyka na podstawie trzech pierwszych rozdziałów przypowieści ojców „Pirke Abot".

VII. kl. Moralność i etyka na podstawie 4, 5 i 6 rozdziału w „Pirke Abot". Wybór ustępów z Izajasza, Jeremiasza, Psalmów, Hioba, przypowieści Salomona i hagiografów z objaśnieniami.

VIII. kl. Historya Żydów w diasporze z biografiami najsławniejszych mężów. Historya Żydów w Polsce.

D. Przedmioty nadobowiązkowe.

a) Historya kraju rodzinnego.

W myśl planu naukowego udzielano nauki historyi kraju rodzinnego w bieżącym roku szkolnym jedynie w kl. VIII. w pierwszym kursie.

b) język francuski.

Od 2. półrocza b. r. uczono języka francuskiego w 2 oddziałach po 1 godzinie tygodniowo. W I. oddziale, jako stopniu dla początkujących, uczono według Oktawiana Klassego: Cours préparatoire, l'enseignement par l'image; czytania, wymawiania, deklinacyi i konjugacyi, memorowano, prowadzono rozmówki na podstawie obrazków w książce zawartych. W oddziale 2. uczono według podręcznika tego samego autora. Cours élémentaire le petit Parisen. Opowiadano ustępy, opisywano ilustracye, przedmioty fauny i flory (ostatnie na obrazkach z natury). Zwracano uwagę i uczono przysłów i zwrotów, związanych z pewnemi zwierzętami, czy roślinami.

c) Gimnastyka.

Nauki gimnastyki udzielało Grono nauczycielskie „Sokoła“ systemem szwedzkim Linga w 6 oddziałach w 12 godzinach tygodniowo według szczegółowego planu lekcyjnego, rozłożonego na cały rok.

d) Rysunki.

Oddział I. Ćwiczenia rozmachowe bez użycia gumy, w rysunku ornamentacyjnym, rysowanie przedmiotów użytkowanych w zarysie rzutowym, rysowanie i malowanie liści i roślin, próbki zestawiania ornamentów geometrycznych. Początki rysunku perspektywicznego podług modeli drewnianych brył geometrycznych. Ćwiczenia w rysowaniu i malowaniu kształtów płaskich (ornamenta, rośliny, motyle, kwiaty itd.)

Oddział II. Rysowanie i malowanie przedmiotów z otoczenia jako też odpowiednich kształtów z natury (roślin, kwiatów, owoców) i martwej natury, także przedmiotów technicznych i artystycznego przem. Rysowanie i malowanie głów i figur z modelu gipsowego, malowanie motywów i krajobrazów.

e) Spiew.

Nauki spiewu udzielano w 2 oddziałach i przerobiono teoryę muzyki i śpiewu a mianowicie: skalę muzyczną, pismo muzyczne linie i nuty, klucz wiolinowy i basowy, interwale, znaki chromatyczne, rodzaje nut i pauz, oraz chóry: 4. głosowy mieszany i 4. głos. męski, które produkowały pieśni kościelne w czasie nabożeństw szkolnych w kościele

OO. Dominikanów. Oprócz spiewu kościelnego uprawiano także spiew świecki. Z publicznych występów chóru należy wymienić występ na wieczorku.

IV. TEMATY WYPRACOWAŃ PISEMNYCH.

(Tematy oznaczone gwiazdką opracowali uczniowie w domu).

a) z języka polskiego.

Klasa V. a.

1. Jesienne barwy. Opis domostwa wiejskiego. Cisza w mieście a na wsi. 2*. Synowie Ślimaka. Jak pojmował Kraszewski zawód poety? Co mógł widzieć soplicowski zegar kurantowy? 3. Pierwszy śnieg (opis lub refleksya). Widok słońca w 4 porach roku. Podać dyspozycyę do tematu: W noc grudniową. 4*. Dwór a zamek? Myśl przewodnia gawędy, „Popas w Upicie". Rozbiór ustępu z Ojca Zadżumionych „Widzicie to słońce..." ! 5. Rozbiór wiersza Asnyka „Limba". Dzieje ostatniej limby, przez nią samą opowiedziane. Morituri „Limba" Asnyka. 6. Matejki „Kazanie Skargi" ! Wieczór letni na wsi! Myśl przewodnia w powieści „Nad Niemnem". 7*. Mowa do kolegów! Tajemniczość w „Panu Tadeuszu". Przedwiośnie. 8. Co rozumiem przez Nastrój? Boże Narodzenie a Wielkanoc? Z powrotem do kraju (ptactwo i emigranci). 9*. Liryzm w „Panu Tadeuszu". Dlaczego Papkin nie jest antypatycznym? Z najświeższej lektury domowej (podać związłą treść przeczytanej książki). 10. Co rozumiem przez dobry styl?

Klasa V. b.

1. Muzyka iesieni. Opis ziemi tarnopolskiej. Zmrok poranny a wieczorny? 2*. Społeczeństwo polsk. w „Starej baśni". Sny Woźnego. Swoje i obce w „Bieleckim". 3. Las szpilkowy a liściasty w zimie? Śnieg jako dobro i zło. Rozkład treści w temacie „Pustynia a morze". 4*. Hrabia a Podczaszyc. Co rozumiem przez motyw gawędowy? Mandataryusz—emisaryusz (dwie role—dwa obozy). 5*. Rozbiór wiersza „Leci liście z drzewa". Wspomnienia „wolnych" drzew. Co to był zajazd? 6. Treść dowolnie obranego cyklu Grottgera. Kulig jedzie (obrazek lub opis). Drzewa przy schyłku zimy. 7*. Do Skautów. Codzoziemszczyzna w „Panu Tadeuszu". Pieśń wiosenna. Humor i jego objawy. Wczesna wiosna za miastem. 9. Rola Nicka w „Maryi Stuart". Dra-

matyczny pierwiastek w 10 księgach P. Tadeusza. Treść wiersza deklam. z własnej pilności. 10. Co rozumiem przez dobry styl?

Klasa VI. a.

1*. Rolnik w przededniu zasiewów a uczeń z początkiem roku szkolnego. 2. Długosz jako historyk i wychowawca synów królewskich. 3*. Rozwinąć i uzasadnić myśl zawartą w zdaniu: „Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo". 4. Opis nocy świętojańskiej (na podst. „Pieśń o Sobótce"). 5. Synowie Micypscy a Jugurta. Zestawienie charakterów na podst. Sallustyusza „Bellum Jug.". 6*. Oblężenie Zbaraża, Częstochowy lub Kamieńca Podolskiego (na podst. „Trylogii"). 7. Społeczeństwo polskie w świetle „Głosu umarłych" Naruszewicza. 8*. Na czem polega czar i wpływ kojący przyrody? (na podst. osobistych doświadczeń). 9. Zawody życiowe Karpińskiego (według elegii „Powrot z Warszawy na wieś"). 10. Znaczenie wycieczek dla zdrowia i umysłu.

Klasa VI. b.

1*. Wybrać jakiekolwiek przysłowie, rozwinąć je i uzasadnić jego trafność lub niesłuszność. 2. Tryumf języka polskiego nad łacińskim w XVI. w. 3*. Jan Kochanowski w oświetleniu „Trenów". 4. Herburta „targ przedzgonny" (na podst. Szarzyńskiego „Pieśń o Fridruszu"). 5. Pochwała słońca (rozwinąć swobodnie odpowiedni motyw w „Żeńcach" Szymonowicza). 6*. Cechy polskiego krajobrazu w porze zimowej. 7. Wyjaśnić znaczenie napisu na medalu, wybitym dla Konarskiego z polecenia króla Stanisława. 8*. Rola żywiołu germańskiego wśród Polan (na podst. „Starej Baśni"). 9 a) Stosunek Krasickiego do Stanisława Augusta (na podst. satyry „Do Króla"). b) Skreślić sylwetkę modnej damy wieku XVIII. (na podst. satyry Krasickiego „Żona modna"). 10. Grupa Laokoona w plastyce i w poezyi (na podst. ustęp. z Eneidy i podanych wskazówek).

Kl. VII. A.

1* a) Jesień w świetle życia praktycznego, a w poezyi. b) Rozwinąć i uzasadnić myśl zawartą w dwuwierszu Mickiewicza: „Niech każdy, jak ów Greczyn, głosi dzielność swoją, mocniejszy jestem, cięższą podajcie mi zbroję". 2 a) Przeciw jakim wadom społeczeństwa polskiego występował Krasicki w satyrach? b) Charakterystyka Fircy-

ka (na podst. lektury). 3* a) Zwyczaje i obrzędy ludowe w „Wiesławie“ Brodzińskiego. b) Wpływ literatury francuskiej na polską w w. XVIII. 4. a) Filomaci i Filareci. b) Romantyczność w balladach Mickiewicza. 5. Fantastyczność Dziadów wileńskich. 6. Rozwinąć osnowę pieśni: „Wilija naszych strumieni rodzica“ z treścią poematu p. t. Konrad Wallenrod. 7. a) Znaczenie Farysa. b) Ewa śni . . . (na podst. Dziadów III. cz.) 8.* a) Współdziałanie młodzieży około podniesienia przemysłu krajowego. b) Dowolny obrazek na tle życia szkolnego. 9. Dlaczego nazywamy Mickiewicza wieszczem narodowym? 10.* Postać Maryi w poemacie Malczewskiego.

Kl. VII. B.

1.* Jak w VII. A. 2. a) Które rodzaje literackie rozkrzewiły się szczególnie bujnie w wieku oświecenia? b) Tok myśli w „Zalach Sarmaty“ nad grobem Zygm. Augusta. 3.* a. i b. Jak w VII. A. 4. a) Subjektywizm w balladach Mickiewicza. b) jak w VII. A. 5. Fantastyczność Dziadów wileńskich. 6. Znaczenie pieśni Wajdeloty w poemacie Mickiewicza p. t. Konrad Wallenrod. 7. Co znaczą słowa napisane na ścianie celi więziennej: Gustavus obit MDCCCXXIII. Cal. Novemb. Hic natus est. Conradus MDCCCXXIII. Cal. Novem. 8.* a) Praca nie ciężarem lecz dobrodziejstwem (wywód logiczny lub powiastka). b) Przemówienie na obchodzie ku czci ks. Józefa Poniatowskiego. 9. Dlaczego nazywamy Mickiewicza wieszczem narodowym. 10.* Charakterystyka talentu Zaleskiego na podstawie wiersza „Spiew poety“.

Kl. VIII. A.

1.* Wykazać na Trylogii H. Sieńkiewicza prawdziwość słów Z. Krasińskiego, że „narodu duch zatruty, to dopiero bolów ból“. 2. Jak pojmowali ideę Chrystusową Wiktor, Symeon a Irydion? 3.* a) Nad wartkiej rzeki falą. Refleksya. b) „Treny“ i „Ojciec zadżumionych“. Zestawienie dwu epok i dwu indywidualności. 4. Obraz duszy Słowackiego (na podst. „Hymnu o zachodzie słońca na morzu“). 5. Słowacki jako Towiańczyk. 6.* a) Który z naszych wielkich poetów będzie mi najmilszym drogowskazem w dalszem życiu? b) Ks. Józef Poniatowski jako uosobienie honoru rycerskiego. c) Przemówienie abituryenta na temat: Non scholae sed vitae discimus. 7. Do jakich głównie cnót zachęca Horacy społeczeństwo rzymskie w swych odach? 8. a) Próba własnej charakterystyki. b) Pożegnanie z ławką szkolną.

Kl. VIII. B.

1.* Jesień w naszej poezyi. Typ szlachcica starej daty (obrazek lub charakterystyka). Jazda konna, sanna i kołowa (różnica wrażeń). 2. Z najświeższej lektury (recenzya). Dyalog Roli z Ugorem. Stary Grzegorz (w „Kordyanie") — charakterystyka postaci i jej rola. Lelum-Polelum (rola i znaczenie) „Grób Agamemnona" a „Rozmowa z piramidami" ? Rodzice Mickiewicza a Słowackiego ? 4 * Dzieje szabli polskiej w XIX. w. Dyalog pesymisty i optymisty na temat romantyzmu polskiego. Listopad i Styczeń w naszych dziejach. 5. Rozbiór dowolnie obranego wiersza lirycznego z nowej poezyi (1885—1914). 6. Konrad Wallenrod, Anhelli. Irydyon (paralela) Tragedya Wokulskiego. Rycerz bez skazy (w formie przemowy). 7. Zasługi Kraszewskiego. „Oda do młodości" a „Eviva l'arte" Tetmajera ? Realizm a naturalizm w powieści ?

b) z języka niemieckiego.

Tematy oznaczone gwiazdką opracowali uczniowie w domu.

Klasa V. a.

1*. Nach den Ferien (Meine Eindrücke). 2. (Ein Bild der treuen Freundschaft). 3. Der tote Soldat (Inhaltsangabe des Gedichtes). 4*. Die Macht des Gesanges (nach dem Gedichte: die Kraniche des Ibykus) 5. Schiller im Karlsschule. 6*. Der alte Graf Borotin im I. Aufzuge Grillparzers Ahnfrau. 7. Mein Lebenslied. 8*. Erinnerungen eines Heimatlosen. 9. Der Heldentod eines braven Soldaten (nach dem Lesestücke). 10* Der Mensch im Kampfe mit der Natur 11. Die Kyffhäusersage. 12*. Sokrates (Freie Übersetzung aus dem Polnischen). 13 „Jeder Mensch hat sein Kreuz zu schleppen, jeden drückt irgendwo sein Schuh" (nach dem Gedichte der „Triumphatör") 14*. Entstehung des Streites zwischen Achilles und Agamemnon.

Klasa V b.

1*. Eine liebe Erinnerung aus meiner Kindheit. 2 Des Sängers Lied aus dem Gedichte „Der Graf von Habsburg« v. Schiller. 3*. Welche Feldfrüchte gedeihen bei uns? 4. Die Bekehrung des Dyonis nach Schillers „Die Bürgschaft". 5*. Welche Feldfrüchte beziehen wir aus Fremde? 6 Die Fabel des Gedichtes „Der Handschuh" v. Schiller. 7*. Die Vergnügungen des Winters. 8. Die Erzählung des Tauchers

nach Schillers „Taucher“. 9*. Die Formen des Wassers. 10. Wie wurde der Graf v. Limburg zum Schenk. Nach Uhlands. „Der Schenk v. Limburg“? 11*. Welchen Nutzen bringt ein Flus einem Lande durch welches er fliest? 12. Der Tod eines heldenhaften Mädchens nach Goethes „Johanna Sebus“. 13*. Ein Blick in die Ferien. 14. Aus den Erlebnissen eines Burgherrn nach Goethes „Hochzeitlied“.

Klasa VI. a.

1*. Meine heurigen Ferien. 2. Inhaltsangabe eines beliebigen Gedichtes. 3*. Freie Themenwahl (Grundlage: Erlebnisse oder Eindrücke aus der Kindheit). 4. Wie das Volk den Ritter ehrte in Schillers Gedicht „der Kampf mit dem Drachen“. 5*. Strasse und Haus zur Winterzeit. 6 Die erdichtete Geschichte von der Verschwörung gegen Nobel. 7*. Die kleinen Ferien. 8. Die Entstehung des Kunsttriebes bei dem Tieren nach Goethes „Nektartropfen“. 9*. Was für Bücher lese ich am liebsten? 10. Die Armut der Dichter nach Schillers „Die Teilung der Erde“. 11*. Hermanns letzter Besuch im Hause des Kaufmanns (nach Goethes Hermann u. Dorothea)“. 12 Das Opfer des Hochmuts nach Uhlands „das Glück v. Edenhall“ 13*. Denk und Sehenswürdiges aus meinem Heimatsorte. 14. Tellheims Edelmut nach Lessings „Minna v. Barnhelm“.

Klasa VI. b.

1*. Erlebnisse aus meinem heurigen Ferien. 2. Ein interessantes Selbsterlebnis oder eine mir sonst bekannte interessante Geschichte. 3*. Reinekes Übeltaten nach Goethes „Reineke Fuchs“. 4. Der Drache und seine Opfer nach Schillers „Der Kampf mit dem Drachen“. 5*. Die Vergnügungen des Winters. 6. Reinekes Verteidiger. nach Goethes „Reineke Fuchs“. 7*. Welches der Sportspiele gefällt mir am besten und warum? 8. Die vor Troia gefallenen Griechischen Helden nach Schillers „Siegesfest“. 9*. Die Vertriebenen in der Erzählung des Apothekers nach Goethes „Hermann u. Dorothea“. 10. Ein deutsches Städchen nach Goethes „Hermann u. Dorothea“. 11*. Denk und Sehenswürdiges aus meinem Heimatsorte. 12. Glück und Glas wie leicht bricht das „nach Uhlands das Glück v. Edenhael“. 13*. Wohin reiste ich am liebsten und warum? 14. Werners Verhältnis zu Tellheim, nach Lessings „Minna v. Barnhelm“.

Klasa VII. a,

1. Der Fischer v. Goethe (Inhaltsangabe u. Grundgedanke). 2*. Die Folgen des 30 jährigen Krieges für Deutschland. 3. Ein Hellerstück. 4*. Tarnopol aus der Vogelperspektive. 5. Der Napoleon Kultus in Heines Gedicht „die Grenadiere". 6*. Rom zweimal Weltbeherscherin. 7. Die Tragik in Belzazars Untergang (auf Grund, eines Gedichtes v. Heine). 8*. Frühlingserwachen. 9. Kassandra als tragische Gestalt (auf Grund eines Gedichtes v. Schiller).

Klasa VII. b.

1. Siegfrieds Tod (auf Grund der Schullektüre) 2*. Mein schönster Ferientag. 3. Lenore v Bürger (eine gedrängste Inhaltsangabe). 4*. Eine Winterlandschaft. 5. Die politischen und religiösen Verhältnisse in Goethes „Egmont". 6*. Napoleons Glück und Ende. 7. Das Schulgebäude (eine Schilderung). 8*. Dulce et decorum est pro patria mori. 9. Der Wasserraum v. Herder.

Klasa VIII. a.

1. Der Anfang des Schuljahres. 2*. Zwei Bekenntnisse Schiller und Heine (auf Grund der Gedichte: Drei Worte des Glaubens" und „aus der Kinderzeit". 3. Das Bettelweib v. Locarno. (Eine gedrängte Inhaltsangabe). 4*. Die Ursachen der grosen französischen Revolution. 5. Die Geisterscenen in Hamlet. 6*. Der Einflus der Einsamkeit auf den Menschen. 7*. Das Wesen des Naturgefühles (auf Grund der Schullektüre). 8*. a) Undank ist der Welt Lohn. (an Beispielen aus der Geschichte beweisen). b) Ruhmvolle Beispiele vom Vaterlandsliebe aus der Geschichte.

Klasa VIII. b.

1. Der Anfang des Schuljahres. 2*. Zwei Bekenntnisse Schiller und Heine (auf Grund der Gedichte: Drei Worte des Glaubens" und „aus der Kinderzeit". 3. Das Bettelweib v. Locarno. 4*. Die Ursachen der grosen französichen Revolution. 5. Die Geisterscenen in Hamlet. 6*. Der Einflus der Einsamkeit auf den Menschen. 7. Das Wesen des Naturgefühles. 8*. Die Ursachen und Folgen der Kreuzzüge.

c) z języka ruskiego.

Klasa V. a i b.

1*. Poworot z wakacyj. 2. Wse na dobro (n. p. czyt.) 3*. Sehoriczna osin. 4. Jak dub staw carem (n. p. czyt.) 5*. Okołyci Ternopila. 6. Wowk ta jahnia (n. p. czyt.) 7*. Derewa w zymi. 8. Wesna. 9. Jakij sport meni najbilsze podobaje sia i czomu? 10. Prohulka.

Klasa VI. a i b.

1*. Jak perewiw ja sehoriczni wakacyi. 2. Z mojeji lektury. 3*. Dobra knyżka — najlipszyj pryjatel. 4*. Pryjemnosty zymy. 5. Zasłuhy kniazia Jarosława Mudroho dla Rusy. Mołodist Szewczenka. 7*. Kozaczka (opow.) 8. Krasa wesny. 9*. Dwa syny (opow.)

Klasa VII. a.

1*. Osinni barwy. 2. Literatura ta jeji znaczinie. 3*. Z mojeji najnowijszoji lektury. 4. Znaczinie Szewczenka dla ukraińskoho narodu, 5*. Na temu: Rozum daje szczastie, szczastie widbyraje rozum. 6*. Zmist Wergilijewoji Eneidy. 7*. Rusałka (balada Mickiewycza w pereribci Kulisza (zmist.)

V. ZBIORY NAUKOWE.

a) Przyrost zbiorów naukowych.

1. BIBLIOTEKA DLA PROFESORÓW.

(Zawiadowca prof. St. Fyda).

Księgozbiór powiększył się (oprócz zakupionych: H. Georges: słownik łacińsko-niem. 1914. Boy (Żeleński): Molier 6 tomów. Grabowski: J. Słowacki 2 tomy. Muthesius: Sztuka stosowana i architektoniczna. Piestrak: Niemiecko-polski słownik górniczy. Szybalska: Urywki z pamiętników o powstaniu z r. 1863.) przeważnie darami Akademii Umiejętności w Krakowie, kóra ofiarowała dla biblioteki swe wydawnictwa peryodyczne i dzieła:

Dzieła: Z. Chrzanowski: Mich. Sępa Szarzyńskiego Poezye.

– M. Szyjkowski: Myśl J. Rousseau w Polsce w XVII. w.

— J. Tretiak: Bohdan Zaleski na tułactwie 1831 — 1838.

— Bujak F.: Materyały do historyi miasta Biecza 1361—1632.

Wydawnictwa peryodyczne: Archiwum Komisyi prawniczej t. IX. (1913) XI. (1909 — 1913).

— Archiwum do dziejów literatury i oświaty w Polsce t. XIII., XIV.

— Bulletin international de l' Academie des Sciences de Cracovie. Serie A: (Grupa mat. fiz.). Nr. 4—10 (1913) i 1—4 (1914). Serie B: Nr. 3—10 (1913) 1—4 (1914). (Grupa filolog.). Nr. 1—10 (1913).

— Edit. Colleg. Hist. Acad. Litt. Crac. Monumenta Poloniae Vaticana Tomus II.

— Materyały i prace komisyi język. t. VI.

— Materyały antropologiczno-archeologiczne i etnograficzne t. XIII.

— Rocznik Akademii Umiej. w Krak. 1912/13.

— Rozprawy Akad. Umiej. Wydz. filolog. Serya III. t. VII

— Rozprawy Akad. Umiej. w Krak. Wydz. histor. filoz. Serya II. t. XXXI.

— Rozprawy Akad. Umiej. w Krak. Wydz. mat.-przyrodn. Serya III. t. XIII B. oddział B. Serya III. t. XIII. A. oddz. A.

— Sprawozdanie Komisyi do badań hist. sztuki w Polsce t. IX.

— Sprawozdanie komisyi fizyograficznej t, 47.

— Sprawozdanie z czynności i posiedzeń Akad. Umiej. w Krak. Nr. 2 — 10 (1913). Nr. 1 — 3 (1914).

Akademia umiejętności we Wiedniu stale zasila bibliotekę swemi wydawnictwami i nadesłała:

— Anzeiger T. K. Acad. d. Wissenschaften Phil-hist. Kl. Jahrg. 1913 Mathem-nat. Nr. 1—27.

Dary wydawców, autorów i T. N. S. W.:

— Daniłowski: Wrażenia więzienne.

— Al. Folger: Wallenstein ein dramat. Gedicht v. Schiller mit Einführung u. Erklärung herausgeg.

— Frank: Arytmetyka i algebra. Część I. dla IV. i V. kl.

— St. Gayczak: Hermann u. Dorothea.

— Gebert i Gebertowa: Opowiadania z dziejów ojczystych.

— Janelli: Dzieje ojczyste.

— Dr. K. Kobzdaj: Pamiętniki Paska.

— W. Krajewski: Czytania łacińskie dla kl. III., IV., V.

— T. Lewicki: Początki języka łać. dla I. kl.
— Nussbaum-Hilarowicz: Zoologia dla klas wyższych.
— Mihułowicz: Podręcznik arytmetyki dla kl. VI.
— J. Oko: Sofoklesa Antygona.
— Suppantschitsch-Hordyński: Zarys geometryi dla III. kl.
— Suppantschitsch-Hordyński: Zarys geometryi dla VI., VII. i VIII. kl.
-- Szczepański: Cicerona wybór mów.
— K. Strutyński: Arytmetyka dla szkół średnich.
— K. Zagajewski: Książka niemiecka dla I. kl.
— W. Żłobicki: Wiadomości z fizyki dla kl. III. IV.

Z czasopism prenumerowała Biblioteka w r. 1913/14: Bibliotekę Warszawską, Kosmos, Ksiażkę, Przewodnik hist., Poradnik językowy, Przegląd filozoficzny, Przegląd polski, Przegląd powszechny, Przewodnik naukowo-literacki, Eos, Muzeum, Neue Jahrbücher für klass. Philologie Lehrproben u. Lehrgänge, Ruch filozoficzny, Wszechświat, Vierteljahresberichte zur Förderung des physak. u. chem. Unterrichtes.

W Bibliotece ruch w tym roku był nieco mniejszy a to dla tego, że wskutek przeróbki lokalu na jej pomieszczenie książki przeniesiono do innej ubikacyi co zajęło sporo czasu.

W roku szkolnym wypożyczyli członkowie tutejszego grona 500 dzieł w 550 tomach oraz 60 rozpraw naukowych nie wliczając pism peryodycznych przez bibliotekę prenumerowanych. Członkowie innych gron nauczycielskich w miejscu (gimn. II, ruskie i itd.) wypożyczyli 80 dzieł w 100 tomach Dyrekcyi gimn. real. w Skałacie wypożyczono 3 dzieła a Dyrekcyi gimn. w Żółkwi 1 dzieło. Nadto wypożyczono 10 dzieł w 15 tomach uczniom klas wyższych.

2. BIBLIOTEKA DLA MŁODZIEŻY.

A. Polska.

(Zawiadowcy: prof. St. Namysł i Fr. Oziębły).

W ciągu roku szkolnego 1913/14 zakupiono następujące dzieła:

Asnyk: Wybór pism. Bednarski: Wiersze i proza. Błażek: Wakacye pod namiotami. Chlebowski: Pisma t. III. IV. Dygasiński: Van Molken. Gawiński: Lolek Grenadyer. Gruszecki: Przygody w Brazylii. W starym dworze. Gębarski: Król stepów. W pruskich szponach. Jezierski: Napo-

leon, zdobywca świata. Jabłonowski: Rozprawy i wrażenia literackie. Junosza: Pająki. Kraushar: Typy i oryginały warszawskie. Kobzdaj: Pamiętniki Paska. Kraszewski: Powrót do gniazda. Lam-Romanowski: Polska w pieśni 1863 r. Łada: Proboszcz z Preslau. Lucifer Łoziński: Skarb watażki. May: Przez lądy i morza. Mickiewicz: Pisma. Ostrowski: Śladami legionów. Orkan: Drzewiej. Powalski: Król. Przyborowski: Rok krwi i niedoli. Piekarski: Kraszewski. Pajzderski: Ratusz poznański. Przyjemski: Rocznik T-wa Nauk w Przemyślu. Rolle: Oryginały. Rzepecka: Kim był K. Marcinkowski? Skarga: Kazania i pisma co najprzedniejsze. Szarzyński: Poezye. Stodor: Krasomóstwo. Teresa Jadwiga: Książę gór i przepaści. Tretiak: Mickiewicz i Puszkin. Urbanowska: Wszechmocni. Wiśniowski: Leci liście z drzewa. Wojciechowski: Bolesław Prus. Żuławski: Prolegomena. Szkice literackie.

B. Ruska.

(Zawiadowca prof. Ks. A. Koreniec).

Do biblioteki ruskiej zakupiono następujące dzieła:

Łezohubskyj: Deznajty prawdu. Schiller: Marya Stuart. Chotkewycz: Kaninna Susza. Franko: Uczytel. Szczurał: Maryińskij kult na ukr. zemlach. Schiller: Rozbijnyky w perekładi Czerniachowskoho. Kruszelnyckyj: Nauka i plan lektury ukrainskoi w serednych szkołach. Dzwinok z r. 1912. Małe ta rozumne. Opowidanie pro muraszku. Marta Borecka: Istoryczne opowidanie. Franko: Ukradene szczastie. Wawyłoński ymny i motywy. Menandr: Prawo dytyny. Izmudrosty Menandra. Kulisz: Łysty z chutora. Katołyckyj narodnyj katechizm. O. F. Spirago w perekł. Lewickoho. Cz. I. i II. Pro żytie wełykoho poety T. Szewczenka w 50 lit. ricznyciu jeho smerty. H. Barwinok: Rusałka. Ewarnyckyj: U bursu.

C. Niemiecka.

(Zawiadowca prof. Dr. H. Orliński).

Do biblioteki niemieckiej zakupiono następujące dzieła:

Walser K: Das Theater. M. Graffe u. Klossowski: Orleando und Angelika. Kellermann: Der Tunnel. Kapher Egon: Ein Bärenroman. Frederick v. Eeden: Sinus und Sidorius. Franck Harry: Als Vagabund um die Erde. Zobelitz Hans: Die Prinzessin v. Java. Voss Richard: Daniel der Konvertit. Holischer Artur: Amerika heut und sonst. Karilon

Adam: Im Lande unserer Urenkel. Welter Nikolaus: Hohe Sommertage aus der Provence u. Tunesiens. Paul Herze: Deutsche Kultur im Bilde. Künstlermonographien v. Knackfuss Bd. 33. Bod. v. Grautoff. Bilderbücher a. 1387. Marquardsen. Im Bilderlande. Bilder und Geschichten. Frimbelger: Kinder. Klinkieht u. K. Siebert: Dreihundert berühmte deutsche Bildnisse in Holzschnitt v. Klinkieht, Biographien v. Siebert.

D. Biblioteka pomocy koleżeńskiej.

(Zawiadowca z. n. St. Rudnicki).

Zbiór podręczników szkolnych dla uczniów jest dosyć obfity. W tym roku wypożyczono 191 uczniom z 10 oddziałów 1236 książek. Ponadto biblioteka posiada jeszcze 800 t.

3. ZBIÓR MAP.

(Zawiadowca z. n. Słowik).

Zbiór map do nauki historyi i geografii wzrósł o następujące karty:

Haack: Palestyna. Kampen: Italia Vetus. Haack-Herzberg: Die kolonische Expansion des XVII. u. XVIII. Jah. Langhaus: Wandkarte zur Wirtschaft u. Kolonialbewegung Wirtschaftskarte v. Europa.

4. GABINET FIZYKALNY.

(Zawiadowca prof. Sobolewski).

W ciągu roku zakupiono: taśmę mierniczą (10 m.), aparat Schulzego do wykazania bezwładności. Aparat rzutowy Grimschla. Podwójne wahadło Oberbeka. Pętlę do wykazania działania siły odśrodkowej. Szklany model prasy hydraulicznej. Aparat Hartla do wykazania ciśnienia w cieczach. Aparat do wykazania pędu do góry. Zbiór cm^3 z rozmaitych metali. Dwa naczynia klinowe do wykazania przyczepności. Aparat dyfuzyjny.

5. GABINET HISTORYI NATURALNEJ.

(Zawiadowca prof. St. Tynelski).

Nabyto utensilia do pracowni podręcznej za kwotę 50 kor., nadto pomnożono zbiór o sztuczny okaz chełpi, zbiór muszli słodkowodnych, modele roślin oraz minerały bliźnia-

cze. W darze od Wydziału krajow. otrzymano 4 obrazy kolorowane ryb krajowych wraz z książką prof. Nowickiego oraz z Zarządu salin w Wieliczce 20 okazów soli. Do gabinetu chemicznego zakupiono aparat Kippa, oraz potrzebne utensylia.

6 GABINET ARCHEOLOGICZNY.

(Zawiadowca prof. St. Fyda).

Do gabinetu archeologicznego zakupiono 20 tablic u firmy Pichlers Witwe & Sohn w Wiedniu odnoszące się do historyi sztuki architektury i życia prywatnego jako ilustracyę do lektury.

7. ZBIÓR DO NAUKI GEOMETRYI

posiada modeli drewnianych 18, kątomierzy 20, cyrkli 15, linii 22, tablic 24.

8. ZBIÓR DO NAUKI RYSUNKÓW.

Z wyznaczonej dotacyi zakupiono: 16 sztuk naczyń stolarskich, kowalskich i ślusarskich, suche owoce (naturalne). 2 barwne muszle morskie, kolorowe materye, jedna waza starożytna i jedna żelazna.

VI. WAŻNIEJSZE ROZPORZĄDZENIA WŁADZ SZKOLNYCH.

C. k Rada szk. kraj. pismem z dnia 27/VIII. 1912 L. 14855/IV przypomina Dyrekcyom przepisy tyczące się przyjmowania uczniów z innych zakładów naukowych.

C. k. Rada szkol. kraj. okólnikiem z dnia 31/IV. 1913 L. 17843/IV. zezwala na przyjmowanie hospitantek maksymalnie do 10% bez odnoszenia się w tej sprawie do Rady szkol. kraj.

C. k. Rada szkol. kraj. pismem z dnia 28. X. 1913 L. 283/pr. poleciła nauczycielom historyi wyjaśnić uczniom w stosownym wykładzie doniosłość bitwy pod Lipskiem dla ukształtowania się stosunków w Europie a szczególnie dla Austryi.

C. k. Ministerstwo wyzn. i ośw. rozporządzeniem z dnia 24. XI. 1913 L. 34166 zezwala, by nauka religii mojżeszowej odbywała się w 16 godzinach tygodniowo.

C. k. Ministerstwo wyzn. i ośw. rozporządzeniem z dnia 26. I. 1914 L. 46980 zabrania przekraczanie kredytu na środki naukowe i przedmiotów wewnętrznego urządzenia.

C. k. Rada szk. kraj. pismem z dnia 25. III. 1914 r. L. 4660/IV poleca czuwać nad starannością w piśmie i zapobiegać niedbałości w odpowiedziach.

C. k. Rada szk. kraj. pismem z dnia 22. III. 1914 L. 4405/IV przestrzega Dyrekcye przed przyjmowaniem uczniów, nie mających przepisanego wieku.

C. k. Rada szk. kraj. pismem z dnia 16. V. 1914 r. L. 172/pr. poleca przedkładać tabelę w marcu, tych nauczycieli gimnastyki, którzy do 1. X. mają otrzymać III-ci lub IV-ty dodatek pięcioletni.

C. k. Rada szk. kraj. pismem z dnia 7. VI. 1914 r. L. 9161/IV ostrzega przed namawianiem przez niektóre agencye do wychodźtwa młodzieży za morze.

VII. FIZYCZNY ROZWÓJ MŁODZIEŻY.

Jedna z naczelnych trosk każdego zakładu to opieka nad rozwojem ciała, dążność, by zasada „mens sana in corpore sano“, ziściła się w miarę warunków i stosunków lokalnych, by umiejętnie stosowana stanowiła równoważnik rozwoju umysłowego. Szczupłe zasoby funduszu gier i zabaw zmusiły dyrekcyę do zakreślenia szczuplejszych ram w tym kierunku, nie wykluczyły jednak dodatnich wyników, a zasługa w tem niepoślednia przypada gronu nauczycielskiemu, które nie szczędziło trudów, by zakład pod względem fizycznego rozwoju zarówno jak i umysłowego utrzymać na tradycyjnie wysokim poziomie.

W ubiegłym roku szkolnym grasowała w powiecie i w mieście zastraszająca epidemia czerwonej płonicy, porywająca wiele ofiar;—jednak energiczne zarządzenia dyrekcyi, jakoteż intenzywne współdziałanie grona zapobiegły skutecznie i sprowadziły do minimum zgubne działanie choroby. Nie obeszło się bez szczerbów, które są jednak bardzo nieznaczne w stosunku do ogólnej ilości uczniów, warunków ich pomieszczenia i wynoszą zaledwie 0·2 prc. Współdziałał tu również ostry podolski klimat naszego miasta, który z jednej strony jest doskonałą zaporą rozszerzania się każdej nagminnej choroby, z drugiej zaś doskonale hartuje i uodpornia organizm mieszkańców. Ponadto stosunkowo dość znaczny procent młodzieży pomieszczony w bursach

miejscowych ma zapewniony sumienny i staranny nadzór domowy i lekarstw.

Warunki zdrowotne budynku szkolnego a zwłaszcza wynajętych ubikacyi u OO. Dominikanów są bardzo niekorzystne. Jednak w najbliższym czasie sprawa posunie się naprzód wskutek usilnych zabiegów Dyrekcyi. Mająca niebawem nastąpić przebudowa gmachu w miarę możności zaradzi istniejącym niedomaganiom. Wietrzenia sal i czyszczenia ich przestrzegano sumiennie, by choć w części zapobiedz zgubnym skutkom wadliwych stron gmachu. Młodzież wypełniała szczelnie małe podwórze zakładowe w czasie przerw prostując swe członki i wdychając świeże powietrze.

Gimnastyka jak zawsze stała na czele może nie ilościowo ale jakościowo. Kierownictwo spoczywało w ręku Grona nauczycielskiego Pol. Tow. gimnastycznego „Sokół" a ćwiczenia odbywały się w sali tegoż Towarzystwa. Uczniowie podzieleni na 6 oddziałów, ćwiczyli w 6 zastępach w 12 godzinach tygodniowo. W tej liczbie mieszczą się godziny ćwiczeń młodzieży skautowej. Nauka gimnastyki jest nadobowiązkową i prowadzono ją w drużynie skautowej systemem Linga a zresztą systemem sokolim. Z ćwiczeń stosowanych przerabiano musztrę i chwyty karabinowe. Gdy pogoda sprzyjała, przerabiano gry i zabawy stosownie do wieku i fizycznego rozwoju uczniów. Największem zajęciem i udziałem ćwiczących cieszyła się piłka nożna, lecz udało się skutecznie przeciwdziałać jej zbyt jednostronnemu działaniu przy pomocy palanta, kiczki, piłki uszatej i pięstówki.

Ruch harcerski. Harcerze są zorganizowani w drużynie im. Antoniego Trzaski Durskiego w liczbie 41 w 5 zastępach. Jest to najstarsza drużyna miejscowa i składa się z samych uczniów I. gimn. z pol. j. w., ma też za sobą poważną tradycyę pracy harcerskiej. Nieliczna opiera się jednak dziś na silnych podstawach, albowiem żywioły, dla których harcerstwo było jedynie sportem, odpadły. Drużynę prowadzi druh Mieczysław Kulikowski, członek Grona naucz. P. T. G. „Sokół". Rok szkolny rozpoczęto zebraniem drużyny, poczem po zdaniu raportów nastąpił podział na zastępy. I popłynęło życie harcerzy wartkim torem wycieczek, nauk teoretycznych, ćwiczeń praktycznych oraz pogadanek. Te ostatnie miały miejsce przeważnie w zimie w izbie harcerzy, zwłaszcza, gdy dnia 8. lutego b. r. P. T. G. „Sokół" oddał osobny lokal harcerzom. Pracę prowadzono zastępami. Przerabiano w czasie pogadanek historyę Polski, prawo harcerza, zastosowanie jego do życia. Pogadanki te odbywały się zarówno jak i gimnastyka systemem Linga 2 razy tygodnio-

wo. Gdy zabłysły życiodajne promienie słońca wiosennego, życie harcerza przeniosło się na łono lasów i łąk okolicy. Dalsze wycieczki odbyto do Zbaraża i Trembowli.

Nauka strzelania. Prowadził członek grona Stanisław Rudnicki jako rezerwowy podporucznik przy pomocy podporucznika 15. pp. p. Waleka. Liczba biorących udział wynosiła 50. Nauka odbywała się co tygodnia w 2 godzinach, najczęściej w sobotę popoł. od października 1913 począwszy. Do 1. marca 1914 wyczerpano teoryę strzelania i odtąd co soboty odbywano ćwiczenia praktyczne na miejscowej strzelnicy wojskowej. Dnia 9. maja w strzelaniu o nagrodę z pomiędzy 25 kwalifikowanych 9 uczniów otrzymało nagrody w postaci bardzo pięknych srebrnych lub złotych przedmiotów, jakoteż wartościowych dzieł naukowych. W dniach 31. maja 1. i 2. czerwca b. r. odbyło się konkurencyjne strzelanie młodzi strzeleckiej całej Monarchii we Wiedniu. Zakład wziął udział wysyłając 5 uczniów pod opieką profesora kierującego nauką. Korzyść niewątpliwą odnieśli uczniowie, albowiem poza zawodami zwiedzili stolicę, jej zabytki kulturalno - historyczne, przedewszystkiem ogród zoologiczny w Schönbrunie i historyczny Kahlenberg.

Gry i zabawy ruchome uprawiano bądź podczas godzin gimnastyki, w drużynie harcerskiej a w części podczas przerw na podwórzu gimnazyalnem. Ponadto młodzież związana w klub sportowy „Kresy“ pod opieką gron zakładów uprawiała racyonalnie sport piłki nożnej i lekkiej atletyki. Do klubu tego należało około 55 uczniów. Drużyna rozgrywała match'e z drużyną z Czerniowiec Hakoachen a na zaznaczenie zasługuje match Kresów z Czarnymi I. 2 : 2.

Wycieczki odbywały się bardzo często, zwłaszcza w drugiej połowie letniego półrocza, nieomal co niedzieli, pod kierownictwem członków grona, tak iż prawie wszystkie klasy mogły poznać tak najbliższe jak i nieco dalsze okolice Podola, pod względem naukowym, jakoteż kulturalno-historycznym. Trembowla i Zbaraż były częstym celem tych pielgrzymek. Ogółem odbyło się około 30 wycieczek.

Do kolonii wakacyjnej T. N. S. W. został przyjęty jeden uczeń.

O kąpieli należycie zorganizowanej nie można mówić z powodu braku odpowiedniego miejsca. W porze zimowej Towarzystwo opieki nad młodzieżą użyczało kilkakrotnie, znaczniejszej ilości biletów na bezpłatną kąpiel w miejscowej łaźni parowej.

Wioślarstwu oddawali się uczniowie na rzece Serecie.

Łyżwiarstwo kwitło na torze „Sokoła" w śródmieściu i na stawie.

Saneczkowanie miało licznych zwolenników a wykorzystywano w tym względzie strome ulice miasta.

Kolarstwo rozwijało się bardzo dobrze pod opieką prof. Tynelskiego, który prowadził wycieczki do Trembowli, Myszkowiec, Zbaraża i Mikuliniec. Zamieszczona poniżej tabelka najlepiej przedstawi obraz rozwoju fizycznego naszej młodzieży:

Klasa	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Ogółem	%
Ilość uczniów	78	96	74	95	73	79	51	65	624	
Uczęszcza na gimnastykę	29	34	13	11	16	30	4	17	154	24·6
Umie wiosłować . . .	10	20	24	23	23	33	21	15	169	27
„ wiosłować . . .	10	29	30	27	20	33	29	15	193	30
Śltzga się	21	34	39	30	37	46	20	20	247	39
Jeździ na sankach . . .	52	77	66	47	40	49	30	30	391	62
„ „ nartach . . .	—	—	2	1	—	1	2	2	8	1·3
„ „ rowerze . . .	1	2	3	5	10	27	14	10	72	11
Ma łyżwy	14	34	37	27	23	41	14	20	210	33
„ narty	—	—	—	—	—	1	1	2	4	0·6
„ sanki	19	21	24	17	10	20	7	15	133	21
„ rower	1	1	4	5	6	10	2	10	39	6
Gra w piłkę nożną . .	29	63	59	44	22	14	8	8	247	39
„ „ palanta . . .	33	60	53	29	18	28	12	8	241	38
„ „ lawn tennis . .	—	6	8	2	2	7	6	5	36	58
„ „ kiczki	46	74	64	38	54	55	38	20	389	62
Uprawia lekką atletykę .	1	16	6	6	10	10	4	3	56	9
Tańczy	—	—	2	4	7	8	19	15	55	9
Uczy się strzelać . .	1	—	16	26	18	20	31	19	130	20
Należy do harcarzy . .	1	4	7	7	7	13	1	1	41	6·5
Jeździ konno	—	15	25	19	17	20	15	5	117	18
Spędza wakacye na wsi .	32	49	38	38	25	34	17	15	248	39

VIII. ORKIESTRA GIMNAZYALNA.

W Zakładzie istniały dwie orkiestry: smyczkowa i dęta. Pierwsza organizowała się sporadycznie pod kierownictwem kilku uczniów z kl. VIII. i występowała na wieczorkach narodowych, urządzanych z ramienia zakładu, druga ćwiczyła pod kierunkiem tercyana zakładu Maryana Samardaka. Orkiestra dęta przygrywała w ciągu maja i czerwca na podwórzu szkolnem, występowała podczas pochodu Konstytucyi Trzeciego Maja w Tarnopolu oraz w okolicy w Obarzańcach również w czasie obchodu Konstytucyi 3-go Maja oraz prowadziła inauguracyjną wycieczkę uczniów do Gajów W. Do orkiestry należało 27 uczniów. Z ramienia grona nauczycielskiego sprawował nadzór nad orkiestrą P. Tadeusz Janicki.

IX. WARSTATY SZKOLNE.

Prowadzone w ciągu kilku lat ostatnich warstaty szkolne, w gmachu szkoły realnej nie wykazywały w ostatnim roku szkolnym znaczniejszego ożywienia to też i młodzież naszego zakładu udziału nie brała.

X. NADOBOWIĄZKOWA PRACA UMYSŁOWA.

a). Kółko historyczne uczniów klasy V-tej i VI-tej.

(Kierownik p. Dr. Staniewski.

Zorganizowane zostało 7. X. 1913, mieściło w swym składzie członków zeszłorocznego kółka kl. V. oraz nowo przybyłych w roku bieżącym. Młodzież okazywała zapał i dążność do pogłębiania pewnych wiadomości historycznych Czynny udział brali najczęściej uczniowie klasy VI. Stosując się do dojrzalszego wieku uczniów kładziono wagę na stosunki polityki zagranicznej państw a zarazem rozwój i urządzenia wewnętrzne. Członków było 20, posiedzeń odbyto 18, przeciętnie chodziło 12 uczniów. Referatów wygłoszono 17.

1) 18. X. L. Borodajkiewicz (VI). „Rola historyi wśród nauki (obecnych 16) 2) 25. XI. A. Hornik (VI b.) „Wynalazki w dziedzinie techniki na schyłku XVIII. w. oraz ich znaczenie“. 3) 20. XI. L Bochenek (VI b.) „Rozwój ekonomii w świetle historyi“ (żywa dyskusya). 4) Jan Kłębek (V a.) „Historya parlamentaryzmu w Anglii“. 5) Br. Topolski (V a.) „Aleksander I. a Królestwo kongresowe“ (16). 6) 13. I. L. Borodajkiewicz (VI a.) „Tajne organizacye w Polsce z końcem XVIII. w. i w początk. XIX. (12). 24. I. D. Czubaty (VI a.) Emigracya w r. 1831. (12). 8. 21. II. J. Kłębek (V a.) Życie i działalność Łukasińskiego (10) 9. 28. II. Hornik (VI) Rozwój przemysłu technicznego i stosuki robotnicze w ostatnich dziesiątkach XIX. w. (8). 10) 14. III. W. Mazurkiewicz (V a.) „Wyprawa wiedeńska“ (7). 11. 28. III. Dr. Tad. Staniewski: Ustrój Anglii (13). 12) 25. IV. Bochenek (VI b.) Kwestya społeczna w świetle historyi“(15). 13) 20. V. M. Świstun (VI a.) „Historya przemysłu w Anglii“. (9) 14) 27. V. Bochenek (VI b.): „Kwestya społeczna w świetle historyi“ część II. (13). 15) 6 VI. J. Kłębek (V a): „Rzut oka na stan polityczny współczesnej Europy“. 16) 14. VI. Hornik (VI b.) „Kwestya Żydów na ziemiach dawnej Polski“. 17. VI. Mazurkiewicz (V a.) „Kultura towarzyska na dworze Ludwika XIV.

b) Kółko historyczne klas VII. i VIII.

(Kierownik p. Słowik i p. Janicki).

Na kółku tem wygłosili następujący uczniowie swoje ıeferaty: VI b. Hornik: „Wynalazki XVIII w. i ich znaczenie". VII a. Beigel Er.: „Kilka uwag o Egiptologii", Fried Henr.: „Stosunki polsk. austr. za Zygmunta II.", „Rozwój wynalazków w XVIII. i XIX. w." i „Wplyw ich na stosunki społeczne". Rathaus K.: „Słowiańszczyzna przedhistoryczna".

VII. B Beigel: Przyłączenie Bukowiny do Austryi. Murmyło: Rozwój racyonalizmu i jego wpływ; i kwestya wschodnia. Podfilipski: Początki państwa moskiewskiego. Schwarzenberg: Kolonizacya w XIII. i XIV. w. w Polsce i stosunki w Polsce po śmierci B. Krzywoustego do K. Sprawiedliwego (część I. i II.) wreszcie Włochy w XIV. w. (powstanie król. włoskiego).

VIII. A. Offenberger-Bartoszewicz: Powstanie Kościuszki. Łysiak-Beer: Pierwszy rozbiór Polski. Żerebecki-Kalinka: Sejm czteroletni i Siemiradzki: Porozbiorowe dzieje Polski.

VIII. B. Baczyński-Sokołowski: Powstanie listopadowe· Brudziński-Askenazy: Książę Józef Poniatowski. Chromy-Dembiński: Polska na przełomie, Czasy przed wielkim sejmem w Polsce. Balik-Askenazy: Przedostatnie bezkrólewie Świrski-Askenazy: Dwa stulecia XVIII. i XIX. Fedorowicz-Grabice: Rok 1863.

XI. FUNDUSZ KU WSPIERANIU UBOGICH UCZNIÓW.

1. Kapitał żelazny umieszczony na książeczce Nr. 27593 tarnop. Kasy Oszczędności	1000 K.	— h.
2. Zebrano przy wpisach . . .	108 K.	13 h.
3. Przy sposobności egzaminów prywatnych zebrane datki	31 K.	12 h.
4. Zebrano w klasach w ciągu roku . .	622 K.	26 h.
5. Subwencya Kasy Oszczędności w Tarnopolu	30 K.	— h.
6. Dochód z balu na biednych uczniów .	42 K.	— h.
7. Pozostałość kasowa z r. 1912/13. . .	193 K.	49 h.
Razem	2027 K.	00 h.

ROZCHÓD.

1. Fundusz żelazny złożony na wyżej wymienionej książeczce	1000 K.	— h
2. Na kolonie wakacyjne w Podosobniu wydano	165 K.	— h.
3. Na ubrania dla ubogich uczniów wydano	573 K.	— h.
4. Na zapomogi i stancye wydano . .	129 K.	— h.
Razem	1867 K.	— h.

Pozostałość kasowa na rok 1914/15 wynosi 160 kor.

Szkolna Kasa Oszczędności.

Szkolną Kasę Oszczędności dla uczniów wprowadzono w miesiącu lutym b. r. Sprawozdanie obejmuje przeciąg czasu od lutego 1914 r. do maja 1914 r. Ilość uczniów biorących udział w składaniu oszczędności wynosi 403. Wkładki w ciągu miesiąca u jednego ucznia wahają się w granicach od 2 h. do 10 kor. Wkładki powyżej 5 kor. złożyło tylko 6 uczniów. Składali tylko uczniowie I. — VII.

ZŁOŻONO

w lutym	279·93	kor.
w marcu	247·74	„
*) w maju	108·08	„
Razem	635·75	kor.

*) W kwietniu nie składano z powodu feryi wielkanocnych i rekolekcyi.

KLASYFIKACYA ZA II. PÓŁROCZE 1912/13 r.

	I		II			III			IV			V			VI		VII		VIII		Razem
	a	*b*	*a*	*b*	*c*	*a*	*b*	*c*	*a*	*b*	*c*	*a*	*b*	*c*	*a*	*b*	*a*	*b*	*a*	*b*	
Klasyfikacya za II. półr. 1912/13.																					
Uzdolnieni chlubnie . . .	7^{1}	1	6	2		4	3	4	1^{1}	3^{1}		4	5^{3}	5	2^{1}	0^{1}	0^{1}	2	4	3^{1}	56^{10}
Uzdolnieni	35	36^{2}	24^{3}	31^{2}		24^{2}	23^{2}	27^{1}	38^{5}	25^{2}		14	27	16	17^{1}	24^{1}	24^{1}	28	26	33	472^{22}
Uzdolnieni na ogół . . .	2^{2}	7	2	4^{2}		2	1^{2}	3	2	2		—	—	—	—	—	—	—	—	—	25^{6}
Do egzaminu poprawcz. przeznaczono	—	—	3^{2}	1		—	2	—	0^{2}	2^{1}		3	3	2	5	2	2	2^{1}	—	—	27^{6}
Do egzaminu uzupełniaj. przeznaczono	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nieuzdolnieni	—	1	—	5^{1}		—	1	1^{1}	1	7		5	3^{2}	4	2	3	3	2	—	—	38^{4}
Ostateczny wynik klasyfikacyi za rok 1913.																					
Uzdolnieni chlubnie . . .	7^{1}	1	6	2		4	3	4	1^{1}	3^{1}		4	5^{3}	5	2^{1}	0^{1}	0^{1}	2	4	3^{1}	56^{10}
Uzdolnieni	35	36^{2}	27^{5}	32^{2}		24^{2}	25^{2}	27^{1}	38^{7}	27^{3}		17	32	18	23^{1}	26^{1}	26^{1}	30^{1}	26	33	502^{28}
Uzdolnieni na ogół . . .	2^{2}	7	2	4^{2}		2	1^{2}	3	2	2		—	—	—	—	—	—	—	—	—	25^{6}
Nieuzdolnieni	—	1	—	5^{1}		—	1	1^{1}	1	7		5	1^{2}	4	1	3	3	2	—	—	35^{4}

XII. STATYSTYKA ZAKŁADU.

(Liczby po prawej stronie u góry oznaczają prywatystów).

	I. a	I. b	II. a	II. b	II. c	III. a	III. b	III. c	IV. a	IV. b	IV. c	V. a	V. b	V. c	VI. a	VI. b	VII. a	VII. b	VIII. a	VIII. b	Razem
1. Liczba uczniów.																					
Z końcem r. s. 1913 było w zakładzie	44³	45²	35⁵	43⁵	—	30²	30⁴	35²	42⁸	39⁴	—	26	38⁴	27	26²	29²	29²	34¹	30	36¹	619⁴⁷
Z początkiem r. s. 1914 przyjęto	45⁴	45²	36⁵	36⁶	32⁴	40³	37⁴		38¹	35¹	34¹	42⁷	40³		44	45²	27¹	27¹	36²	35¹	674⁴⁸
W ciągu r. s. 1914 przybyło	1⁵	0²	1²	2	2⁴	3³	2²		2¹	—	0³	2	1		0¹	1²	4	3	0²	1	26²⁷
W ogóle przyjęto do zakładu																					
1. na podstawie egzam. wstęp.	43	40²	1	—	3	2	2		—	2	2	1	1		—	1	1	—	1	1¹	101³
2. z innych zakładów	—	2	1	2	3	3	2		3	2	—	2	3		3	2	4	3	2	1	38
3. z promocyą do kl. wyższej	—	—	35	36	25	37	30		35	29	30	33	33		37	42	25	26	33	34	531
4. repetentów	2	2	—	—	3	2	—		2	2	2	2	4		4	1	1	1	—	—	28
5. pauzujących	1	1	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	2
Zapisali się, ale nie zgłosili do nauki	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—
W ciągu roku opuściło zakład	9	5	2	2¹	9	7	2		5	6¹	4	5³	8¹		7	4	6	4	3	2	90
Liczba uczniów z końcem r. szkol.	46	44	42	41	33	43	43		37	29	34	43	35		38	46	26	27	37	36	680
a) publicznych	37	40	35	36	25	37	37		35	29	30	39	33		37	42	25	26	33	34	610
b) prywatnych	9	4	7	5	8	6	6		2	—	4	4	2		1	4	1	1	4	2	70
2. Opłata szkolna.																					
a) Opłatę szkolną złożyło:																					
w 1. półroczu	11	7	4	8	6	4	9		11	5	2	6	10		3	5	8	3	9	5	116
w 2. półroczu	4	6*	4	9	5	5	15		16	9	5	9	16		13	21	7	9	12	18	183
b) Od opłaty szk. było uwolnionych:																					
w 1. półroczu	33	35	33	28	26	37	31		26	30	32	35	30		41	39	19	25	27	30	557
w 2. półroczu	38	36	33	26	20	32	23		18	20	27	31	22		28	21	18	18	23	17	451
c) Opłata szkolna wynosiła:																					
w 1. półroczu K.	440	280	160	320	240	160	360		440	200	80	240	400		120	200	320	120	360	200	4640
w 2. półroczu K.	160	320	160	360	200	200	600		640	360	200	360	640		520	840	280	360	480	720	7400

*) 2 płaciło po 80 kor.

	I. a	I. b	II. a	II. b	II. c	III. a	III. b	III. c	IV. a	IV. b	IV. c	V. a	V. b	V. c	VI. a	VI. b	VII. a	VII. b	VIII. a	VIII. b	Razem
d) Opłata od 39 pryw. za 2. p. 1911/12 w. K.	.	.	.	.	.	.	.		.	.	.	.	.		.	.	.	.	.	.	—
„ „ 25 „ „ 1. p. 1912/13 „ „	.	.	.	.	.	.	.		.	.	.	.	.		.	.	.	.	.	.	—
Taksy za duplikaty świadectw „	.	.	.	.	.	.	.		.	.	.	.	.		.	.	.	.	20	36	56
Taksy wstępne „	.	.	.	.	.	.	.		.	.	.	.	.		.	.	.	.	.	.	777²⁰
Datki na środki naukowe „	102	94	84	82	72	92	94		86	74	68	102	88		90	98	62	64	80	74	1506
Datki na fundusz zabawowy „	49	47	40	37	34	46	45		39	35	33	48	39		44	47	27	27	35	36	708
3. Miejsce urodzenia.																					
Z Galicyi z WKs. Krakowskiem	35	40	33	33	24	37	37		35	29	30	39	32		36	41	25	25	33	34	598
Z Austryi	1	—	2	3	—	—	—		—	—	—	—	1		1	—	—	—	—	—	8
Z Rosyi	1	—	—	—	1	—	—		—	—	—	—	—		—	1	—	1	—	—	4
Z Bośni	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—
Z Czech	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—
4. Język ojczysty.																					
Mówiących po polsku było	36	37	35	32	24	34	35		33	24	29	35	31		34	38	21	24	27	32	561
„ „ rusku „	1	3	—	3	1	3	2		1	5	1	4	2		3	4	4	2	6	2	47
„ „ niemiecku	—	—	—	1	—	—	—		1	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	2
5. Wyznanie religijne.																					
Wyznanie rzymsko-kat.	23	17	21	18	8	18	8		16	11	9	17	8		14	19	8	11	11	22	259
„ grecko-kat.	3	3	4	3	1	3	2		4	5	4	4	5		4	4	4	3	6	2	64
„ mojżeszowe	11	20	10	15	16	16	27		15	13	17	18	20		19	19	13	12	16	10	287
6. Wiek uczniów.																					
11 lat miało	14	23	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	37
12 „ „	15	13	11	9	11	8	8		—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	59
13 „ „	6	3	12	13	8	23	15		16	14	—	—	—		—	—	—	—	—	—	58
14 „ „	2	1	6	13	4	5	10		16	7	8	—	—		—	—	—	—	—	—	102
15 „ „	—	—	3	—	2	—	—		—	6	10	5	13		—	—	—	—	—	—	71
16 „ „	—	—	3	1	—	—	—		2	2	10	19	8		20	21	—	—	—	—	92
17 „ „	—	—	—	—	—	—	—		1	—	2	6	7		6	7	10	5	—	—	47
18 „ „	—	—	—	—	—	1	—		—	—	—	5	5		8	6	4	7	—	—	36
19 „ „	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	4	—		2	4	5	8	8	7	39
20 „ „	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	3	4	4	8	9	28
21 „ „	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		1	1	2	2	7	6	19
22 „ „	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	—	—	5	10	15
23 „ „	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	—	—	1	2	3
24 „ „	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	—	—	4	—	4

	I.		II.			III.			IV.			V.			VI.		VII.		VIII.		Razem
	a	b	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	a	b	a	b	
7. Płeć prywatystów.																					
Uczniów prywatnych było . .	7	3	4	3	5	4	4		2	—	4	3	2		1	3	1	1	2	1	50
Uczenic prywatnych było . .	2	1	3	2	3	2	2		—	—	—	1	—		—	1	—	—	2	1	20
8. Miejsce pobytu rodziców.																					
Tarnopol (miasto)	25	24	13	13	18	18	23		19	15	19	18	18		12	16	13	13	13	16	306
Powiat tarnopolski . . .	5	5	7	9	2	8	4		3	3	3	7	5		6	7	3	6	9	7	99
„ borszczowski . . .	2	—	—	1	—	—	1		—	1	1	1	—		—	1	1	—	—	—	9
„ brodzki	—	—	—	—	—	1	—		—	—	—	—	—		1	1	—	—	—	3	6
„ brzeski	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	—	—	2	—	2
„ brzeżański . . .	—	1	3	—	1	1	—		—	—	—	1	2		1	—	—	—	—	—	10
„ bialski	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	1	—	—	—	1
„ buczacki	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—
„ czortkowski . . .	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	2	—	—	1	—	3
„ husiatyński . . .	2	—	—	2	1	1	—		—	—	—	—	—		1	1	-	3	1	—	12
„ jarosławski . . .	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	1	1
„ kołomyjski . . .	—	—	—	—	—	—	—		—	—	1	1	—		—	—	—	—	—	1	3
„ liski	—	—	—	—	—	—	—		—	2	—	—	—		—	—	—	—	—	—	2
„ lwowski	—	—	—	1	—	—	—		1	—	—	—	—		2	1	—	—	—	—	5
„ mielecki	—	—	—	—	—	1	—		—	—	—	—	1		—	—	—	—	1	—	3
„ nowosądecki . . .	—	—	—	—	—	1	—		—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	1
„ podhajecki . . .	—	—	—	2	—	—	—		—	—	—	1	1		—	—	1	—	—	—	5
„ przemyślański . . .	—	—	—	1	—	—	—		1	—	1	1	—		—	1	—	—	—	—	5
„ rohatyński . . .	—	1	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	1	—	—	—	—	2
„ samborski . . .	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—
„ skałacki	—	2	6	—	—	3	8		1	3	4	3	2		7	8	—	2	3	—	52
„ sokalski	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		1	—	—	1	—	—	2
„ stanisławowski . . .	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		1	—	1	—	—	2	4
„ stryjski	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	-	1
„ tłumacki	—	—	1	—	—	—	—		—	—	—	—	1		—	-	—	—	—	—	1
„ trembowelski . . .	1	2	—	1	—	1	—		1	1	1	2	1		1	2	—	—	—	1	15
„ zaleszczycki . . .	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	1	—	—	—	—	1
„ zbaraski	—	2	1	1	1	2	—		2	4	—	—	1		2	—	2	1	—	1	21

	I. a	I. b	II. a	II. b	II. c	III. a	III. b	III. c	IV. a	IV. b	IV. c	V. a	V. b	V. c	VI. a	VI. b	VII. a	VII. b	VIII. a	VIII. b	Razem
Powiat zborowski . . .	2	2	2	2	2	—	1		4	—	—	2	1		1	—	2	—	2	2	25
„ złoczowski . . .	—	2	1	1	—	—	—		3	—	—	1	—		1	—	—	—	—	—	7
„ żółkiewski . . .	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—
Austrya	—	—	—	1	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	1	—	1	—	3
Niemcy	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—
Ameryka	—	1	1	1	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	3
9. Umieszczenie uczniów.																					
a) U rodziców w miejscu . .	24	27	13	14	18	17	18		20	15	19	19	17		20	20	12	13	14	14	314
b) „ w sąsiednich gminach .	1	7	1	2	1	4	2		3	3	1	1	1		2	5	1	4	—	—	39
c) U krewnych	—	2	5	11	3	3	8		7	—	2	4	5		3	4	—	1	2	4	64
d) W Bursie nauczycielskiej . .	1	—	—	2	—	4	—		—	3	—	—	—		—	—	2	—	—	1	13
e) „ „ polskiej . . .	7	1	10	—	—	6	—		—	4	—	7	—		3	5	3	1	—	9	56
f) „ „ Tow. Szkoły ludowej .	—	—	—	—	—	—	—		2	—	2	—	2		—	—	—	—	2	1	9
g) „ „ żydowskiej . .	—	—	2	1	—	—	1		—	—	—	4	2		1	4	2	—	—	1	18
h) U obcych (na stancyach) . .	4	3	4	6	3	3	8		3	4	6	4	6		8	4	5	7	15	4	97
10. Stan (zawód) rodziców.																					
Było synów:																					
profesorów szkół średnich . .	—	—	1	—	—	—	—		1	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	2
nauczycieli szkół ludowych . .	4	—	1	—	2	2	1		—	—	3	4	1		—	7	—	—	1	1	27
księży gr.-kat.	1	1	—	—	—	2	1		—	1	2	1	—		3	—	—	—	—	—	12
lekarzy i aptekarzy . . .	—	—	—	1	—	1	1		2	—	1	—	—		2	—	—	1	2	4	15
adwokatów i notaryuszy . . .	1	2	1	—	1	3	2		—	—	—	—	1		1	1	—	1	—	1	15
urzędników autonomicznych . .	—	—	—	—	—	—	—		1	1	1	—	—		1	4	3	2	—	1	14
„ państwowych . .	3	3	5	2	2	4	1		4	4	3	4	4		7	4	—	6	1	1	58
„ prywatnych . . .	3	3	3	1	—	1	3		6	1	2	7	3		1	3	—	—	4	2	43
inżynierów i budowniczych . .	—	—	—	—	—	—	—		1	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	1
wojskowych	—	—	—	1	1	—	—		1	1	—	—	—		—	—	—	1	—	—	5
właścicieli i dzierżawców dóbr ziem. .	—	—	—	3	1	1	1		—	3	3	—	3		1	1	1	—	2	—	20
mieszczan i właść. realn. miejskich .	4	3	—	6	—	—	—		3	5	4	—	1		2	3	4	—	—	1	36
włościan	2	2	5	4	2	1	—		3	4	4	7	2		3	—	3	3	4	6	55
rękodzielników i przemysłowców .	1	5	2	2	3	4	5		1	—	1	2	2		2	2	1	—	3	—	36
kupców i kramarzy . . .	7	5	6	10	9	7	15		4	4	4	6	8		11	10	7	2	5	3	123

	I.		II.			III.			IV.			V.			VI.		VII.		VIII.		Razem
	a	b	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	c	a	b	a	b	a	b	
sług państwowych i kolejowych .	3	4	5	—	—	3	3		1	2	—	2	—		—	—	1	—	3	5	32
sług prywatnych	—	4	—	—	—	1	1		3	—	—	1	—		—	—	—	—	—	—	10
osób wolnego zawodu . . .	—	4	1	1	—	1	—		—	—	—	—	1		—	—	—	3	2	2	15
wdów	7	3	3	5	4	5	2		4	3	2	5	7		3	6	4	5	6	7	81
sierót bez ojca i matki . . .	1	1	2	—	—	1	1		—	—	—	—	—		—	1	1	2	—	—	10
11. Klasyfikacya za II. półr. 1913/14																					
Uzdolnieni chlubnie . . .	5^{3}	4^{1}	9	5^{2}		7	2		3	4	1	1^{1}	2		5	4^{1}	5^{1}	—	1	5	63^{9}
Uzdolnieni	24^{4}	28^{3}	22^{3}	22^{2}	20^{2}	26^{4}	21^{5}		26^{1}	13	20^{2}	24^{3}	14^{1}		23	24^{1}	14	20	31^{3}	27^{1}	399^{39}
Uzdolnieni na ogół . . .	3	3	2	2	3^{4}	3	5		3	6	4^{2}	—	—		—	—	—	—	—	—	34^{6}
Do egzaminu poprawcz. przeznaczeni .	0^{2}	2	1	3	1	—	3		2^{1}	—	1	5	7^{1}		5	4	5	2^{1}	1^{1}	0^{1}	42^{7}
Do egz. uzupełniającego przeznaczeni .	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	-	—		—	—	—	—	—	—	—
Nieuzdolnieni . . .	5^{1}	3	1	4^{1}	1^{2}	1^{2}	6^{1}		1	6	4	9	10		4^{1}	10^{2}	1	4	—	2	72^{10}
12. Frekwencya na przedmioty nadobowiązkowe.																					
na historyę kraju rodzinnego . .	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	—	—	33	34	67
„ język ruski . . , .	—	—	—	—	—	—	—		10	13	11	12	9		8	18	8	13	—	—	102
„ „ francuski . .	—	—	—	—	—	5	—		7	4	11	6	—		2	6	3	1	3	4	52
„ gimnastykę	16	15	10	14	12	8	6		9	10	15	9	5		12	16	1	2	10	12	182
„ śpiew . . . ,	3	—	9	1	3	3	—		1	3	1	1	—		1	5	2	2	4	5	44
„ rysunki	—	—	35	36	25	37	37		35	29	30	1	3		3	—	—	1	—	—	272
„ kaligrafię	37	40	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	—	-	—	—	77
„ muzykę	3	—	—	—	—	—	2		2	6	3	1	2		3	4	1	1	3	5	36
13. Stypendya i zapomogi.																					
Wydział krajowy . . .	—	1	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	1
Fundacya br. Hirscha . . .	—	—	—	—	1	—	—		—	1	—	1	—		—	—	—	—	—	—	3
Powiat przemyślański . . .	—	—	—	—	—	—	—		1	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	1
Fundacya Skibińskiego . . .	—	—	—	—	—	—	—		—	1	—	—	—		—	—	—	—	—	—	1
„ Narodnyj dom . .	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—		1	—	—	—	—	—	1

XIII. KRONIKA ZAKŁADU.

Rok szkolny 1913/14 rozpoczął się dnia 1. września 1913 r. uroczystem nabożeństwem w kościele parafialnym i cerkwi parafialnej odprawionem dnia 3. września 1913.

Zapisanych na początku roku szkól. 685 uczniów publicznych i 53 prywatystów podzielono na 18 oddziałów klasowych. Umieszczenie klas w głównym budynku liche, a umieszczenie 6 klas filialnych w budynku O. O. Dominikanów urąga najskromniejszym wymaganiom hygieny.

Egzamina wstępne do kl I. odbyły się 28. czerwca i 2. września 1913. Do egzaminu zgłosiło się 144 uczniów (118 ze szkół ludowych, 26 prywatystów) — przyjęto 78 uczniów szkół publicz. i 12 prywatystów.

Egzamin wstępny do kl. II — VIII. składało w ciągu roku szkolnego 1913/14 30 uczniów, 3 uczenice; przyjęto 17 uczniów i 3 uczenice reprobowano uczniów 13.

Egzamin nadzwyczajny dla celów praktycznych za pozwoleniem c. k. Ministerstwa składał 1 mężczyzna.

Dnia 8. września 1913 jako w rocznicę śmierci i 19. listopada 1913 jako w dniu imienin śp. Cesarzowej Elżbiety odprawiono nabożeństwo żałobne za spokój Jej duszy w kościele parafialnym i w cerkwi parafialnej.

Dnia 4. października 1913 jako w dniu imienin Najjaśniejszego Pana odprawiono uroczyste nabożeństwo dla młodzieży katolickiej w kościele i cerkwi parafial. a dla młodzieży wyznania mojżesz. w synagodze.

Młodzież przystąpiła w ciągu roku szkolnego w dniach 13. X. 1913, 2. IV, 25. V. 1914 do spowiedzi i Komunii św. Rekolekcye zaś odbyły się w dniach od 31 III.—2. IV. 1914 pod kierownictwem ks. Leopolda Klementowskiego katechety c. k. II. gimn

Dnia 13. listopada 1913 obchodziła młodzież rzym. kat. wyznania uroczystość Patrona Zakładu św. Stanisława Kostki uroczystem nabożeństwem w kościele OO. Jezuitów.

Dnia 31. I. 1914 zakończono pierwsze półrocze 1913/14 rozdaniem uczniom „Wykazów cenzur".

Dnia 14. II. 1914 obchodził Zakład uroczystość jubileuszową 40-letniej pracy na niwie pedagogicznej JWPana Radcy dr. Maurycego Maciszewskiego. Uroczystość rozpoczęła się mszą św. pontyfikalną odprawioną w kościele parafialnym przez ks. Infułata dra Twardowskiego. Po nabożeństwie młodzież wszystkich szkół średnich w mieście i liczna publiczność zgromadziła się w sali „Sokoła" gdzie

delegaci Gron i licznych Towarzystw składali gratulacye i życzenia wzruszonemu do łez Jubilatowi. Nadzwyczaj poważny nastrój całej uroczystości, gorące uznanie dla zasług Jubilata na polu wychowania publicznego i w życiu społecznem miasta, wyrażone przez długi szereg mowców wywarł w umysłach zgromadzonych głębokie i niezatarte wrażenie.

W dniu 5. kwietnia odbył się w sali „Sokoła“ poranek i wieczorek ku czci Ks. J. Poniatowskiego.

Dnia 27. marca 1914 zwiedzał Zakład JWPan Wiceprezydent c. k. Rady szkolnej kraj. dr. Ignacy Dembowski. Przysłuchiwał się lekcyom w 7 klasach. We wszystkich klasach badał osobiście za pomocą zręcznie stawianych pytań poziom wiedzy i inteligencyi uczniów. Uczniowie odpowiadali przytomnie. Ciepłemi słowy zachęcał młodzież do pilnej i wytrwałej pracy. Niezwykła uprzejmość i życzliwość na każdym kroku zjednała dostojnemu gościowi jej serca.

W dniu 3. kwietnia 1914 zmarł Jan Witkowski, uczeń III. kl. tutejszego Zakładu — nabożeństwo żałobne odprawiono 6. IV.

Egzaminu dojrzałości w terminie lutowym w tutejszym Zakładzie nie było. W terminie letnim pisemny egzamin dojrzałości odbył się w dniach 18., 19., 20. maja, ustny pod kierownictwem p. dr. W. Lenkiewicza c. k. dyrektora II. gimn. polskiego w dniach od 15. VI.—24. VI.

Dnia 27. VI. odbyło się nabożeństwo żałobne za spokój duszy śp. Cesarza Ferdynanda.

Dnia 28. czerwca 1914 zakończono rok szkolny 1913/14 uroczystem nabożeństwem w kościele parafialnym i cerkwi parafialnej, poczem rozdano uczniom świadectwa roczne.

XIV. EGZAMINA DOJRZAŁOŚCI.

Jesienny egzamin dojrzałości odbył się we wrześniu 1913 r., pisemny w dniach 24, 25, 26. września, ustny w dniu 26. września. Do egzaminu zgłosili się:

1. Bielecki Eugeniusz, 2. Różycki Rajmund.

Egzamin pisemny obejmował następujące tematy:

a. z języka polskiego: (do wyboru).

1. Dzieje szabli polskiej w XIX. w.

2. W jakich czasach literatura polska stała najwyżej i dlaczego?

3. Dzień jesienny a życie ludzkie (jak rozumiem tę analogię)

b. z języka łacińskiego: Cicero: Tusculan. Disput. T. 29. 30.

c. z języka greckiego: Herodot I. 23, 24.

Egzamin ustny odbył się pod przewodnictwem prof. Dutkiewicza. Świadectwo dojrzałości otrzymali:

1 Bielecki Eugeniusz (ur. 21. sierpnia 1894 r. w Rosochowaćcu), wydział filozoficzny.

2. Różycki Rajmund (ur. 15. listopada 1891 w Winnikach), wydział prawn.

Egzamin dojrzałości w terminie letnim odbył się:

pisemny w dniach 18, 19, 20. maja 1913 r.

ustny w dniach od 16—20. czerwca pod przewodnictwem p. dr. Włodzimierza Lenkiewicza c. k. dyrektora gimn. II. z pol. jęz. wykład. w Tarnopolu.

Na egzamin dojrzałości pisemny składały się następujące tematy:

a) z języka polskiego:

Oddział A.

1) Kochanowski, Krasicki, Mickiewicz, przedstawienie 3 pokoleń i 3 epok literackich.

2) Znaczenie i wpływ Komisyi Edukacyjnej w Polsce.

3) „Pamięcią wielkich w ojczyźnie ludzi, dźwiga się naród, krzepi się duch" (motto do mowy pochwalnej na cześć ks. Józefa) — do wyboru.

b) z języka greckiego:

Homer: Odyssea II. w. 186 — 224.

c) z języka łacińskiego:

Tacitus Annales XVI. 18. 19.

Oddział B.

a) z języka polskiego:

1) Który z rodzajów literackich podoba mi się najbardziej i dlaczego?

2) Ks. Józef Paniatowski (jak przyjmuję tę postać).

3) Wesołość i jej odcienie.

b) z języka greckiego:

Sofokles: Elektra w. 947—985.

c) z języka łacińskiego:

Cicero: Tussclanarum disput t. 27.

Egzamin dojrzałości w tym terminie złożyli niżej wymienieni uczniowie :

(Uczniowie oznaczeni tłustym drukiem złożyli egzamin z odznaczeniem).

L. p.	IMIĘ i NAZWISKO UCZNIA	Miejsce urodzenia	Data urodzenia	Przyszły zawód
1	Altschüler Dawid	Czabanówka	4· X. 1893	medycyna
2	Barycki Antoni	Antonów	20. X. 1891	teologia
3	Berger Czesław	Zbaraż	2. X 1895	medycyna
4	Biliński Tadeusz	Płaucza wiel.	26. V. 1892	akad. handl.
5	Czyżewski Bazyli	Skałat	18. VII. 1891	medycyna
6	Dynes Leisor	Tarnopol	2. VI. 1893	„
7	Eisenberg Józef	„	16. VIII. 1896	„
8	Goldenstein Jonach.	„	10. V. 1896	polityka
9	Heller Mojżesz	Załuże	23. VIII. 1894	akad. handl.
10	Horeczy Bogusław	Skałat	22. I. 1894	agronomia
11	Jawetz Karol	Iwanówka	4 IX 1896	„
12	Kruh Eliasz	Borysław	8 I. 1894	„
13	Kryśko Mikołaj	Popiele	20. X. 1894	akad. handl.
14	**Łysiak Sergiusz**	Przemyśl	21. VI. 1896	technika
15	Menderer Ferd.	Stanisławów	11 VIII. 1896	prawo
16	Michalik Tedeusz	Leżajsk	18. XI. 1895	marynarka
17	Mieroszewski Miecz.	Straszewice	30. IV. 1896	medycyna
18	Olejnik Albin	Kołodziejówka	1. III. 1894	weterynarya
19	Olszański Zyg	Nowosiółki	2. V. 1895	akad. handl.
20	Pudles Eisig	Skałat	9. XII. 1893	medycyna
21	Sigall Izak	Tarnopol	6. VII. 1891	„
22	Stern Srul	„	28 IV. 1893	filozofia
23	Stolzenberg Dawid	Jagielnica	18. X. 1895	medycyna
24	Wąsowicz Bolesł.	Brzeżany	1. I. 1894	akad. wojsk.
25	Wiesel Karol	Podwołoczyska	15. X 1895	prawo
26	Wollach Izak	Złoczów	3. XII. 1891	akad. handl.
27	**Żerebecki Zdzisł.**	Sieniawa	1. I 1896	filozofia
28	Bednarska Mar. (pryw.)	Tarnów	8. IX. 1896	„
29	Einleger Samuel (pryw.)	Tarnopol	26. V. 1893	prawo
	Oddział B.			
30	Baczyński Leon	Nowe sioło	4. VI. 1895	prawo
31	**Balik Leon**	Romanówka	24. III 1843	teologia
32	Berlas Eisig	Zbaraż	18. VIII. 1892	prawo
33	**Brudziński Ludwik**	Wola mazow.	15. VIII. 1895	filozofia
34	Brumer Mojżesz	Tarnopol	5. VIII. 1893	prawo
35	**Chromy Leopold**	„	15. XI. 1895	„
36	**Dyrkacz Jan**	Kopczyńce	21 XI. 1893	filozofia
37	Fischer Zygmunt	Tarnopol	15. III. 1895	medycyna
38	Friemann Jakób	„	23. VII. 1896	„
39	Fudali Łukasz	Zabojki	18 X. 1895	prawo
40	Gelbard Jakób	Złoczów	21. IX. 1896	„
41	Gottfried Rudolf	Skałat	19. X. 1895	medycyna
42	Iwaszkiewicz Ad.	Kraków	26. VI. 1896	„

L. p.	IMIĘ i NAZWISKO UCZNIA	Miejsce urodzenia	Data urodzenia	Przyszły zawód
43	Jaworski Korneli	Juryampol	7. I. 1896	prawo
44	Kociuba Jan	Romanówka	12. III. 1894	akad handl.
45	Kowenicki Jan	Tarnopol	5. II. 1896	agronomia
46	Krzyśków Michał	Płotycz	15. IX 1864	akad. handl.
47	Moszczyński Al.	Kołodziejówka	27. II. 1895	,,
48	Pięs Piotr	Munina mała	26. VII. 1893	teologia
49	Popiel Stanisław	Lwów	9. I. 1893	prawo
50	Pszeniczny Wład.	Młyniska	10. I. 1893	medycyna
51	**Sass Jakób**	Chmieliska	21. VII. 1893	,,
52	**Swirski Władysł.**	Zbaraż	6. VII. 1894	technika
53	Weihrauch Józef	Tarnopol	29. III. 1896	prawo
54	Żyborski Wacław	Kowno (Litwa)	20 XI. 1893	akad. handl.

XV. WYKAZ KSIĄŻEK NA ROK SZKOLNY 1913/14 w gimnazyum I. z polskim językiem wykładowym.

I. KLASA.

Ks. dr. Jan Ślósarz, Katechizm religii katolickiej dla młodzieży szkół średnich. Wydanie 3. Lwów 1908. (1 K.) Serednyj katychyzm chryst. katoł. religii odobrenyj awstr. Epyskopatom. Lwiw 1906. (80 h.) Dr. Zygmunt Samolewicz, Zwięzła gramatyka języka łacińskiego dla klasy I i II. Wyd. 6. Lwów 1907. (1 K.) Tadeusz Lewicki, Początki nauki języka łacińskiego dla I. klasy gimn. Lwów 1913. (2 K. 40). Antoni Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 11. Lwów 1910. (2 K. 40). Dr. Maryan Reiter, Czytania polskie dla I. klasy z illustracyami. Lwów 1910 (3 K.) Dr. L. German — Dr. K. Petelenz — St. Gayczak, Ćwiczenia niemieckie dla I. klasy z ilustracyami Wyd. 7. Lwów 1910 (2 K. 40). Eugeniusz Romer, Geografia. Wyd. 2. z atlasem, Lwów, 1908. (3 K. 20). Bronisław Gebert i Gizela Gebertowa, Opowiadania z dziejów ojczystych. Lwów 1912. Wydanie 2. zmienione (2 K. 50). Ignacy Kranz, Arytmetyka na klasę I. Kraków 1911. (1 K. 50). Ignacy Kranz, Geometrya poglądowa na kl. I. Wyd. 2. Kraków 1912. (1 K. 30). Dr. J. Nusbaum-J. Wiśniowski, Wiadomości z zoologii dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 3. Lwów 1910. (3 K. 60). Dr. Józef Rostafiński, Botanika dla klas niższych. Wyd. 8. Kraków — Warszawa 1914. (2 K. 50).

II. KLASA.

Ks. Dr. Jan Ślósarz, Katechizm religii katolickiej dla młodzieży szkół średnich. Wyd. 3. Lwów 1908. (1 K.) Serednyj katychyzm chrystyjańsko-katołyckoji religii odobrenyj awst. Epyskopatom. Lwiw 1906. (80 h.) Dr. Zygmunt Samolewicz, Zwięzła gramatyka języka łacińskiego dla klasy I. i II. szk. średn. Wyd. 6. Lwów 1907. (1 K.) Tadeusz Lewicki, Początki nauki języka łacińskiego dla II. klasy gimn. Antoni Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 11. Lwów 1911. (2 K. 40). Dr. Maryan Reiter, Czytania polskie dla II. klasy z illustracyami. Lwów 1911. (3 K. 40). Dr. L. German — Dr. K. Petelenz — St. Gayczak, Ćwiczenia niemieckie dla II. klasy. Wyd. 6. Lwów 1912. (2 K. 80). Michał Siwak, Geografia dla klasy. II. i III. Wyd. 2. Lwów 1913. Dr. Kazimierz Krotoski, Historya powszechna na klasy niższe. Tom I. Kraków 1908. (2 K. 50). Ignacy Kranz, Arytmetyka na klasę II. Kraków 1911. (1 K. 50). Ignacy kranz, Geometrya poglądowa na klasę II. szk. średn. Wyd. 2. Kraków 1914. (1 K. 40). Dr. Józef Nusbaum i Józef Wiśniowski. Wiadomości z zoologii dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 3. Lwów 1910. Dr. Józef Rostafiński, Botanika dla klas niższych. Wyd. 6. Kraków 1907. (2 K. 50).

III. KLASA

Ks. Jougan, Liturgika. Wyd. 4. Lwów 1910. (1 K. 40). Ks Dąbrowski, Historya biblijna zakonu starego. Wyd. 6. Lwów 1911. (1 K. 70). Torońskyj A. Istorja biblijna staroho zawita. Wyd. 2. Lwiw 1899. (2 K.) Torońskyj, Liturgika. Wyd. 3. Lwiw 1905 (wyczerpane). (1 K. 60). Liturgika, Wydanie Kružka Katychytiw. (W druku) Dr. Zygmunt Samolewicz i Tomasz Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Składnia Wyd. 10. Lwów 1913. (2 K. 40). Franciszek Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla klasy III. Wyd. 6. Lwów 1912. (1 K. 80). Dr. Wojciech Krajewski, Czytania łacińskie dla klasy III., IV. i V. gimn. z illustracyami. Lwów 1913. (3 K. 60). E. Fiderer, Gramatyka języka greckiego. Wyd. 4. Lwów 1909. (3 K.) Józef Winkowski, Józef Taborski, Ćwiczenia greckie. Wyd 3. do nowego planu przystosował Piotr Passowicz Lwów 1914 (3 K.) A. Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 9—11. Lwów 1911. (2 K. 40). Dr. Maryan Reiter, Czytania polskie dla III klasy z illustr. Lwów 1912. (3 K. 40). Dr. L. German — Dr. K. Petelenz — St. Gayczak, Ćwiczenia niemieckie dla klasy III. Wyd. 5. Lwów 1911. (2 K. 80). A. Jahner,

Deutsche Grammatik. Wyd. 4. Lwów 1911. (2 K. 20). Michał Siwak, Geografia dla klasy II. i III. Wyd. 2. Lwów 1913. (3 K 20). Dr. Kazimierz Krotoski, Opowiadania z dziejów monarchii austr.-węg. w związku z historyą powszechną. Lwów 1913. Wydanie 2. (2 K. 50) Ignacy Kranz, Arytmetyka na kl. III. Kraków 1910. (1 K. 80). Kranz Ignacy, Geometrya poglądowa na klasę III Kraków 1910. (1 K. 80). Władysław Żłobicki, Wiadomości z fizyki dla III. i IV. klasy szkół średnich. Lwów 1913. (3 K. 20).

IV. KLASA.

Ks. Dąbrowski, Historya biblijna zakonu nowego. Wyd. 4. Lwów 1910. (1 K. 70). Torońskyj A., Istorja biblijna nowoho zakona. Wyd. I. i II. Lwiw 1901. (1 K 60). Dr. Zygmunt Samolewicz i Tomasz Sołtysik, Gramatyka języka łacińsk'ego. Część II. Składnia. Wyd. 10 Lwów 1913. (2 K. 40). Franciszek Próchnicki, Ćwiczenia łacińskie dla klasy IV. Wyd. 5. Lwów 1913. (2 K. 20). Dr. Wojciech Krajewski, Czytania łacińskie dla klasy III., IV. i V. gimn. z illustracyami. Lwów 1913. (3 K. 60). Edward Fiderer, Gramatyka języka greckiego. Wyd. 1 — 4. Lwów 1909. (3 K.) Józef Winkowski, Józef Taborski, Ćwiczenia greckie dla klasy III. i IV. Wyd. 3 Do nowego planu przystosował Piotr Passowicz. Lwów 1910. (3 K.) Ant. Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 9—11. Lwów 1910. (2 K. 40]. Fr. Próchnicki i K Wojciechowski, Wypisy polskie, Tom IV. Lwów 1911. (3 K. 60). Według planu A. (ośmioletniego): Stockyj-Gartner, Hramatyka ruskoji mowy. Wyd. 3. (w druku). A. Kruszelnyckyj, Ruska czytanka dla IV. klasy. Lwiw 1913. Dr. K. Łuczakowskyj, Wzory, poezyi i prozy. 2. Wyd. Lwiw 1909 (3 K. 60). Według planu B. (pięcioletniego): Kokorudz-Konarski, Gramatyka ruska dla Polaków. Lwów 1900 (2 K.) Bohdan Łepki, Czytanka ruska 1904. (1 K. 20). Dr. L. German, Dr. K. Petelenz, St. Gayczak, Ćwiczenia niemieckie dla IV. klasy. Wyd. 4. Lwów 1910. (3 K.) Dr A. Jahner, Deutsche Grammatik. Wyd. 4. Lwów 1911. Stanisław Majerski, Geografia monarchii austr.-węgierskiej. Wyd. 6. Lwów 1912. (2 K. 20). Wincenty Zakrzewski, Historya powszechna. Część I. Wyd 7. Kraków 1911. (2 K. 40). Dr. Jerzy Mihułowicz, Podręcznik Arytmetyki dla kl. IV. Lwów 1911. (1 K. 50). Antoni Łomnicki, Geometrya. Część I. i II. dla kl IV. i V (Planimetrya i Stereometrya) Wyd 2. Lwów 1914. (3 K 40). Władysław Żłobicki, Wiadomości z fizyki dla III. i IV. kl. szkół średnich. Lwów 1913. (3 K. 20). Bronisław Duchowicz

i Józef Wiśniowski, Wiadomości z chemii i mineralogii dla klas niższych. Lwów 1911. (2 K. 80).

V. KLASA.

Ks. Dr. Maciej Sieniatycki, Ogólna katolicka dogmatyka. Wyd. 2. Lwów 1906. (2 K.) A. Torońskyj, Chryst. katoł. dogmatyka fundamentalna i apologetyka dla klas wyższych. Wyd. II. Lwiw 1906 (2 K.) Z. Samolewicz i T. Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Składnia Wyd. 10. Lwów 1913. (2 K. 40). Tadeusz Sinko, Wiązanka wierszy Owidyusza z dodatkiem wybranych elegii Tibulla i Propercyusza. Lwów 1912 (1 K. 60) Jan Jędrzejowski, Tytusa Liwiusza, Dzieje rzymskie Lwów 1914. (2 K 40). E. Fiderer, Gramatyka języka greckiego. Wyd. 4. Lwów 1909. (3 K.) E. Fiderer, Chrestomatya z pism Xenofonta. Wyd. 4. Lwów 1909. (2 K. 40). Homera Iliada, Część I. opracowali Scheindler-Sołtysik. (1 K. 40) Franciszek Próchnicki i Dr. Konst. Wojciechowski, Wypisy polskie dla klasy V. Lwów 1911. (3 K. 80). Według planu A. Smal-Stockyj i Gartner, Hramatyka ruskoji mowy. 3 wyd. (w druku). Barwińskyj, Wybir z ukrajińsko-ruskoji literatury dla seminaryj uczytelskych. Lwiw 1910. (4 K.) Według planu B. Kokorudz-Konarski, Gramatyka ruska. Lwów 1900. (2 K.) A. Kruszelnyckyj, Ruska czytanka dla IV. klasy serednych szkił. Lwiw 1913. (3 K) Dr K. Łuczakowskyj, Wzory, poezyji i prozy dla V. klasy. Druhe wydanie. Lwiw 1909. (3 K. 60). Jul. Ippold i Adolf Stylo, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen I. Teil. V. Klasse. Wyd. 3 Lwów 1912. (3 K. 80) Dr. Stanisław Pawłowski, Geografia dla klas wyższych. Część I. Lwów 1914. (2 K 30). Win. Zakrzewski, Historya powszechna. Część I. Wyd. 7. Kraków 1911. (2 K. 40). Win. Zakrzewski, Historya powszechna. Część II. Wyd. 5. Kraków 1908. (2 K. 40). Dr. Jan Mihułowicz, Podręcznik Arytmetyki dla klasy V. Lwów 1912. (1 K. 50). Antoni Łomnicki, Geometrya. Część I. II. dla kl. IV i V. Planimetrya i Stereometrya. Lwów 1914. Wyd. 2 (3 K. 40). Dr. Tadeusz Wiśniowski, Zasady mineralogii i geologii. Wydanie 3. Lwów 1912. (3 K.) Józef Rostafiński, Botanika szkolna dla klas wyższych. Wyd. 4. Kraków 1911. (3 K. 20).

VI. KLASA.

Ks. Dr. Sieniatycki, Dogmatyka szczegółowa. Wyd. 2. Lwów 1910. (2 K. 20). A. Torońskyj, Dogmatyka czastna dla wyższych klas. 2. wydanie. Lwiw 1908. (2 K.) Tomasz

Sołtysik, G. Sallustii Crispi Bellum Jugurtinum. Lwów 1910. Tomasz Sołtysik, G. Sallustii Crispi Bellum Catilinae. Lwów 1910. (70 h.) F. Nagórzański, Listy wybrane Pliniusza Młodszego. Lwów 1912. (1 K. 30). Jan Szczepański, Wybór mów Cycerona. Część I. Lwów 1913. (2 K. 60). Jan Szczepański, Wybór mów Cycerona Część II. (Pisma retoryczne, filozoficzne i listy) Lwów 1914. (3 K.) Stanisław Rzepiński, Wybór poezyi Wergilego Wiedeń-Lwów 1912. (1 K. 70). Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Składnia. Wyd. 9. Lwów 1909 (2 K. 40). Franciszek Terlikowski, Życie publiczne, prywatne i umysłowe starożytnych Greków i Rzymian. Lwów 1912. (Książka pomocnicza). (4 K. 80). Homera Iliada. Część I. Wydał Scheindler-Sołtysik. Lwów 1908. (1 K 40). Homera Iliada. Część II. Wydał Scheindler-Sołtysik. Lwów 1909. (1 K. 70). Franciszek Terlikowski, Wybór z dziejów Herodota, Wiedeń-Lwów 1900. (2 K. 20). Plutarch, Żywoty Cycerona i Demostenesa, wydał Fr. Nagórzański, Lwów 1911. (2 K. 20). Plutarch, Żywot M. Porcyusza Katona Starszego. Wydał Dr Wojciech Krajewski, Wiedeń-Lwów 1911. (2 K. 20). Franciszek Terlikowski, Życie publiczne, prywatne i umysłowe starożytnych Greków i Rzymian Lwów 1912. (Książka pomocnicza). (4 K. 80). E. Fiderer, Gramatyka języka greckiego. Wyd. 4. Lwów 1909. (3 K.) Stanisław Tarnowski i Franciszek Wójcik, Wypisy polskie. Część I. Wyd. 4. Lwów 1909. (3 K. 30). Według planu A i B: Barwinśkyj, Wybir z ukraińsko-ruskoji literatury dla seminaryj uczytelskych. Lwiw 1910. (4 K.) Podręczniki gramatyki jak w kl. V. Jul. Ippold i A. Stylo, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen II. Teil, VI. Klasse. Wyd. 2. Lwów 1910. (3 K. 60). Win. Zakrzewski, Historya powszechna. Część III. Wyd. 5. Kraków 1913. (2 K. 80). Dr. A. Pawłowski, Geografia dla klas wyższych. Część II. Dr. Jerzy Mihułowicz, Podręcznik arytmetyki dla klasy VI. Lwów 1913. (1 K. 60). Dr. A. Łomnicki Geometrya, Część III. i IV. dla kl. VI., VII. i VIII. Lwów 1912. (3 K. 80). Kranz, Logarytmy. Wyd. 2. Kraków 1912. (1 K. 30). Dr. Józef Nusbaum, Zoologia dla klas wyższych szkół średnich. Wydanie 2. Lwów 1912. (3 K. 60).

VII. KLASA.

Ks. Karol Szczeklik, Etyka katolicka. Wyd. 5. Kraków 1912. (2 K. 20). Dorożyńskyj, Etyka. Lwiw 1904. (2 K.) Jan Szczepański, Wybór mów Cycerona. Część I. Lwów 1913. (2 K. 60). Jan Szczepański, Wybór mów Cycerona.

Część II. Lwów 1914. (3 K) Stanisław Rzepiński, Wybór poezyi Wergilego, Wiedeń-Lwów 1912. (1 K 70). Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Składnia. Wyd 9. Lwów 1909. (2 K. 40). Franciszek Terlikowski, Życie publiczne, prywatne i umysłowe starożytnych Greków i Rzymian Lwów 1912. (Książka pomocnicza). (4 K 80). Homera Odysseja, wydał M Jezienicki, Wiedeń-Lwów 1908. (3 K.) Wybór mów Demostenesa, wydał W. Schmidt, Wiedeń-Lwów 1893. (1 K 40). Tukidides, Wyd. Platon, Wybór pism, opracował J. Jędrzejowski, Wyd. 2. ill. Lwów 1913. (3 K.) Sofoklesa Antygona, opracował Dr. Jan Oko, Lwów 1913, (1 K. 80). E. Fiderer, Gramatyka języka greckiego, Lwów 1909. (3 K) Stanisław Tarnowski i Franciszek Wójcik, Wypisy polskie. Część I Wyd 1. Lwów 1909. (3 K. 30). Stanisław Tarnowski i Franciszek Próchnicki, Wypisy polskie. Część II. Wyd 4. Lwów 1911. (3 K. 60) Według planu A i B: Barwińskyj, Wybir z ukrajińsko-ruskoji literatury dla seminaryj uczytelskych. Lwiw 1910. (4 K) J. Ippold u A. Stylo, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen. III. Teil. VII. Klasse. Lwów 1911. Wyd. 2. (4 K.) Win. Zakrzewski, Historya powszechna. Część III. Wyd. 5. Kraków 1913 (2 K. 80). Anatol Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich. Wyd. 4. Kraków 1910. (2 K.) Dr. J. Mihułowicz, Podręcznik arytmetyki dla klasy VII. (w druku). Dr. A. Łomnicki, Geometrya dla klas VI. VII i VIII. Lwów 1912. (3 K. 80). I. Kranz, Logarytmy. Wyd. 2. Kraków 1905. (1 K 30). I. Kranz, Zbiór zadań matematycznych dla klas wyższych. Wyd. 2. Kraków 1905. [Ks pomocnicza]. (3 K. 50). M. Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas. Wyd. 5. Kraków 1913. (3 K) Fr. Tomaszewski, Chemia. Wyd. 5. Kraków 1913. (70 h.) Nuckowski, Początki logiki ogólnej. 1903. (Wyczerp) (2 K.)

VIII. KLASA.

Ks. Jougan, Historya kościoła katolickiego. Wyd 3. Lwów 1907. (2 K.) Wapler-Stefanowycz, Istoryja chryst. katołyckoji cerkwy. Lwiw 1903. (2 K. 40). Wybór pism Kw. Horacego Flakkusa, wydał Julian Dolnicki. Lwów 1908. (1 K. 50). Wybrane pisma historyczne Tacyta, wydał I. Staromiejski. Wiedeń-Lwów 1898. (2 K. 20). Z. Samolewicz-Sołtyslk, Gramatyka języka łacińskiego. Część II. Wyd. 10. Lwów 1913. (2 K. 40). Homera Odysseja, wydał M Jezienicki, Wiedeń-Lwów 1908. (1 K.) Plato, Wybór pism, opracował J. Jędrzejowski, Wyd. 2. ill. Lwów 1913. (3 K) So-

foklesa Edyp w Kolonie, opracował Jan Oko. Lwów 1913 (1 K. 80). Euripidesa Medea, Wydał Dr. F. Smolka. Lwów 1911. (1 K. 30). Stanisław Tarnowski i Franciszek Próchnicki, Wypisy polskie Część II. Wyd. 4. Lwów 1911. (3 K. 40). Julius Ippold, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen. IV. Teil VIII. Klasse. Lwów 1909. (4 K.) Stanisław Głąbiński i L. Finkel, Historya austryacko-węgierskiej monarchii i wiadomości polityczne i społeczne Wyd. 4. (w druku). Pl. Dziwińskt, Podręcznik arytmetyki i algebry dlä klas wyższych. Wyd. 5. Lwów 1912. (4 K. 50). Dr. A. Łomnicki, Geometrya dla kl. VI, VII i VIII. Lwów 1912. (3 K. 80). Kranz, Lagarytmy. Wyd. 2. Kraków 1911. (1 K. 30). Kranz, Zbiór zadań matematycznych dla klas wyższych. Wyd. 1. i 2. Kraków 1905. (Ks. pomocnicza 1 K. 50). M. Kawecki i Fr. Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas szkół średnich. Wyd. 5. Kraków 1913. (3 K.) Lindner-Kulczyński, Wykład psychologii. Wyd. 3. Kraków 1912. (2 K. 20).

XVI. BURSY i INTERNATY.

Część uczniów zakładu pomieszczoną była w miejscowych bursach t. j. w Bursie nauczycielskiej, polskiej, TSL i żydowskiej.

A.

1. Bursa nauczycielska. Przewodnictwo tej bursy sprawuje dyrektor zakładu dr. M. Maciszewski, obowiązki prefekta spełnia p. Roman Koestlich prof. gimn. II. z polsk. język. wykładowym. Z bursy tej uczęszczało 15 uczniów do zakładu.

2. Bursa polska. Przewodnictwo sprawuje dyrektor Zakładu, dr. M. Maciszewski, prefektem jest p. Władysław Orosz, nauczyciel Seminaryum nauczycielskiego. Z bursy tej uczęszczało do zakładu 51 uczniów.

3. Bursa TSL. Przewodnictwo bursy sprawuje dr. Dobiesław Hordyński, prefektem jest prof. Wojciech Matus c. k. II. gimn. z polsk. jęz. wykładowym. Z bursy uczęszczało do zakładu 8 uczniów.

4. Bursa żydowska. Instytucyę tę utrzymuje Towarzystwo ku wspieraniu młodzieży żydowskiej, na którego czele stoi dr. Jakób Horowitz, adwokat krajowy, obowiązki prefekta pełni p. dr. Daniel Gross, prof. c. k. II. gimn. z pol. jęz. wykład. Z bursy tej uczęszczało do zakładu 22 uczniów.

Wszystkie wyżej wymienione bursy dostarczają swym wychowankom nietylko umieszczenia, ale kierują ich nauką

i rozwijają działalność wychowawczą, starając się przytem o to, by młodzież w odpowiedni sposób zająć poza godzinami szkolnemi.

B.

5. Uczelnia, utrzymywana przez Towarzystwo Pomocy naukowej w Tarnopolu pod kierownictwem prof. dr. H. Orlińskiego, zajmuje się wychowaniem biednej młodzieży miejscowej bez różnicy wyznania polskich szkół średnich w godzinach popołudniowych, udziela młodzieży pomocy w przygotowaniu lekcyi szkolnych, nadto opału, światła, nadzoru, posiłku, a w potrzebie i odzieży. Wychowanków było 27 z tych jeden tylko z kl IV. reszta z klas I — III.

Statut fundacyi jubileusz. im. dra Maurycego Maciszewskiego *).

1) Fundacya ku uczczeniu czterdziestoletniej pracy nauczycielskiej, a w tem dwudziestopięcio-letniej na stanowisku dyrektora c. k. gimnazyom I. z jęz. wykł. polsk. w Tarnopolu, dra Maurycego Maciszewskiego, powstała ze składek profesorów, dawnych uczniów i przyjaciół jubilata. Na razie składa się z kwoty 1650 K. złożonej na książeczkę Kasy oszczędności m. Tarnopola Nr. 33042.

2. Fundacya ma nosić tytuł: Fundacya jubieuszowa im. dra Maurycego Maciszewskiego, ku wspieraniu ubogich uczniów c. k. gimn. I. z jęz. wykł. polsk. w Tarnopolu.

3 Kapitał fundacyjny ma być umieszczony stale na książeczce Kasy oszcz. m. Tarnopola i ma się powiększać odsetkami i darami dopóki nie wzrośnie do kwoty 2.000 K. poczem odsetki ma się obracać na zapomogi udzielane ubogim, pilnym i obyczajnym uczniom.

4. Rozdawanie zapomóg przysługiwać będzie każdoczesnemu dyrektorowi gimn. I. wraz z reprezentacyą grona naucz. składającą się z czterech członków wybranych przez grono naucz.

5. Rozdawanie zapomóg ma się odbywać w lutym każdego roku z uwzględnieniem klasyfikacyi za pierwsze półrocze. Dyrektorowi z reprezentacyą grona wolno stosownie do potrzeby przyznać całą kwotę jednemu uczniowi lub rozdzielić między kilku.

6. Sposób ogłaszania konkursu pozostawia się uznaniu dyrekcyi.

W Tarnopolu 1 lipca 1914.

*) Stosownie do życzenia JW. Radcy Dr. Maciszewskiego przyjęto sposób niżej przytoczony rozdzielania zapomogi z tej fundacyi.

XVII. KLASYFIKACYA UCZNIÓW
za rok 1913/14.

KŁASA I. A.

Amarant Henryk
Atlas Michał (pryw.)
Auerbach Józef (pryw.)
Bakfan Chaim
Bakonyi Artur
Baral Wilhelm
(wyst. 14. V. 1914.)
Białowąs Jan
Bieszczanin Tadeusz
Borodajkiewicz Rom.
Dmytrów Konstanty
Dobrowolski Leon
Fedorowicz J. (pryw.)
Fell Leon
Goldberg Karol
Gottlieb Maryan
Grodzki Lud. (pryw).
Grünseid Jak. (pryw.)
Halka Ludwik
Heilmann Stanisław
Huwen Fanny (pryw.)
Janiszewski Tadeusz
Kobylecki Ferdynand
(wyst. 7. IV. 1914.)
Kotowicz Włodzim.
Kowal Franciszek
Kowalik Stan. (pryw).
Königsberg E. (pryw.)
Kruh Abraham
Kruh Hermann
(wyst. 2. V. 1914.)
Lercher Antoni
(wyst. 19. II 1914.)
Leszczyński Andrzej
Linder Lisig (pryw.)
Laufer Sal. (pryw.)
Mantel Sewer (pryw).
Mayer Adam
Moszczyński Feliks
(wyst. 6. IV. 1914.)
Neuman Leon
Niwes Herman
Pawlikowski Stanisł.
Rapaport Karol
(wyst. 15 X. 1913.)
Rapaport Karol
Reichstein Maks
wyst. 14. V. 1914).
Reiter Zygmunt
Rossler Karol
Szarfspietz Rudolf
Siess Tadeusz
Skobliński Tadeusz
Skowroński Artur
Stankiewicz Adam
Sygall Feliks
Szmigielski Kazim.
Teichmann Mechel
Wiatrowy Władysł.
Wiśniowski Wiktor
Wolański Zdzisław
Zimmer Izydor

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 2 prywatystów, za nieuzdolnionych uznano 5 uczniów publicznych i 1-go prywatystę.

KLASA I. B.

Białkowski Edward
Bielfeld Herman
Blech Jakób
Breit Adolf
Cieplak Paweł
Czubatyj Daniel Orest
Domaradzki Władysł.
Feiner Edward Kazim.
Feuerstein Adolf
Goldberg Henryk
(wyst. 6. XI. 1913).
Gołębiowski Kazim.
Gruberg Anzelm
Günsberg Uri
(wyst. 27. I. 1914).
Imber Aleksander
Ingwer Michał
(wyst. 31. I 1914.)
Kaczkówna N. (pryw.)
Klimczak Władysław
Konarski Leopold
Kłodnicki Stanisław
Kożuchowski Stan.
Kubol Adam
(wyst. 10. XII. 1913.)
Marasch Israel
(wyst. 14. V. 1914.)
Mayer Włodzimierz
Monies Schmerl
Morawski Jan (pryw.)
Olexyncer Simche
Pająk Franciszek
Popiel Stefan

Pudles Marceli
Pużak Józef
Rechowicz Roman J.
Rohatyner Stan. Kar.
Schönhaut Dawid
Seinfeld Adolf
Speiser Salomon
Sperling Joachim
Sygall Leon
Tkaczuk Stanisław
Wałęga Karol
Wasilkowski Fran.
Wendel Benjamin
Zuckermann H. (pryw.)
Żabski Alfons

Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono 2 uczniów, za nieuzdolnionych uznano 3 publicz. i 1 prywat.

KLASA II. A.

Antonowicz F. (pryw.)
Bieberstein Maksymil.
Brach Stanisław
Cachel Jan
Cymbał Paweł
Czubatówna L. (pryw.)
Czykaluk Roman
Dubrawski Julian
Dyki Stefan
Fischer Otton
Fostyk Włodzimierz
Freudenthal O. (pryw.)
Friemann Ern. (pryw).
Garbicz Wincenty
Golonka Kazimierz
Grzeżułkówna D. (pr.)
Horowitz Zallel
Hulewicz Adam
Jackowski Antoni
Jorysch Boruch
Kleinrock Władysław
Kłodnicki Tadeusz
Kostyszyn Kazim.
Kucy Michał
Meersand Adolf
Morawski Zbigniew
Nickowski Kazim.
Ochsenhaut S. (pr.)
Pudles Munio
Rothstein Fischel (pr.)
Rybaczek Franciszek
Skowroński Józef
Stadnik Michał
Starosielec Feliks
Sternhell Józef (wyst. 9. III. 1914).
Szmigielski Wincent.
Tichy Julian
Tylles Natan (wyst. 14. V. 1914.)
Wittman Zygmunt
Wójcik Stanisław
Zlatkes Maurycy
Zubrzycki Stanisław

Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono 1 ucznia, stopień drugi otrzymał jeden uczeń.

KLASA II. B.

Birkenfeld J. (pryw.)
Diamant Leon (wyst. 8. X. 1913.)
Dziuba Józef
Dynes Salomon
Epstein Schmerl
Gelman Otto
Goldaper Joachim
Gospodarski Jarosław
Gross Maurycy
Halpern Mojżesz
Jankowski H. (pryw.)
Joch Karol
Kochan Karol
Kociurko Teofil
Kukułka Józef
Lichnowski Antoni (wyst. 31. I. 1914.)
Lichtenberg Leopold
Litwin Maryan
Margulies Maurycy
Miałszygrosz Stanisł.
Neumark H. (pryw.)
Ostern Saul
Rajski Wacław
Reichenbach Abrah.
Rosenfeld Kamillo
Schapira Salomon
Scheibal Stanisław
Stefański F. (pryw).
Strzelbicki Eugeniusz
Trief Salomon
Turski Tadeusz
Udelsmann Wolf
Wechsler Abraham
Witryol Samuel

Do egzeminu poprawczego po wakacyach przeznaczono uczniów 3. Stopień drugi otrzymało uczniów publicznych: 5 i 1 prywatysta.

KLASA II. C.

Bobenko Stefan (wyst. 31. I.)
Bochenek Maciej
Bomse Wolf (pryw.)
Brandes Juda (wyst. 7. IV.)
Bundyk Maciej
Degen Maurycy
Dressler Ozyasz
Fecak Maryan (pryw.)
Feigenbaum Samuel
Grünfeld Samuel (wyst. 4. V.)
Ilnicki Leon (wyst. 31. I.)
Jendrys Józef
Jurkiewicz Zygmunt (wyst. 9. II).
Kamolhar Szymon
Kilarski Leopold (wyst 23. III.)
Kopiec Władysław
Kosser Ozyasz (wyst. 7. XI.)
Landesberg Kiwe
Leder Mojż. (pryw.)
Liebergall Izaak
Maciulski Tadeusz
Markus Leon (wyst. 9. X.)
Mieses Zenon (pryw.)
Nagler Otto (pryw.)
Nowak Stanisław (wyst. 6. IV.)
Nürnberg Juda
Obler Adolf
Podhajny Antoni
Pudles Michał
Reichstein Józef
Sternschuss Karol
Stojkiewicz J. (pryw.)
Stypka Sylwester
Taler Józef
First Otto
Tworowski Karol
Wechsler Maurycy
Wilusz Izajasz

1. uczeń otrzymał stopień drugi, 1 przeznaczony do egzaminu poprawczego, 2 prywatystów otrzymało stopień drugi.

KLASA III. A.

Auerbach Apraham (przesz. do oddz. B. 28. X. 1913)
Baziak Stanisław
Beigel Filip
Biała Józef
Birkenfeld Ludwik
Brożyna Karol (wystąpił 12. III. 1914)
Buczkowski Maryan
Chinkes Dawid
Cisowski Antoni
Czarniecki Stanisław
Czubaty Włodzimierz
Ćwiąkalski Józef
Exelbierd Abraham
Exelbirt Wilhelm
Fecak Karol B. (pryw.)
Fürst Jakób
Glücksmann Aron
Gotlieb Kazimierz
Grün Izydor
Kamiński Władysław
Kanner Leon
Kleer Samuel (wyst 19. III. 1914)
Krzyśków Piotr (wyst. 3 II. 1914)
Kurc Naftali (pryw.)
Kuzian Stanisław (wyst. 31. I. 1914)
Laufer Ch. Z. (pryw.)
Mantel Marceli
Mayer Eug. Fran. Jan
Niementowski Bol. A.
Nussbrecher Ignacy
Popławski Rom. Wal.
Permutter M. (pryw.)
Radziszewski Al. M. (wyst. 7. XII. 1913)
Rapaport Gustaw
Raschka Wiktor
Schwalb Leon
Skorecki Miron Wł.
Tokarz Andrzej Fel.
Freister Juliusz
Wiatrowy Kazimierz
Witkowski Jan (umarł. 3. IV. 1914).
Zabieżewski Adolf
Zachariasiewicz Rob.
Zając Dyonizy
Bohaczewski Józ. H.
Horowtiz Izydor
Seemann Leon

Stopień drugi otrzymał uczeń publ. 1, a do egzaminu poprawczego z 1 przedm., po feryach przeznaczono jednego ucznia publicznego i 1 prywat.

KLASA III. B.

Akselrad Herman
Auerbach Abraham
Auerbach Herman
Biernat Antoni
Binder Pepi (pryw.)
Blaustein Herman
(wyst. 20. XII. 1913)
Bleistift Emil
Blumenfeld Salomon
Bolkot Władysław
Dynes Herman
Feinberg Chaja
(wyst. 18. VI. 1914 (pryw.)
Fell Benedykt
Fial Samuel
Frey Adam
Gelles Michał
Goliger Michał
Heller Izrael
Jäger Maksymilian
Jorysz Majer
Katz Salomon
Kijanowski Wiktor
(wyst. 14. V. 1914.)
Liebergall Osias
(wykreś. 10. VI. 1914.)
Łańcucki Jan
Margulies Chaim
Majer Eugeniusz
Mazurek Andrzej
Muszel Szajo
Neumark Sal. (pryw.)
Nussbaum Jakób
(wyst. 14. V. 1914)
Obler Maksymilian
Rejtarowski Rodion
Rosenblum Stan.
Rosenstock Józef
Scher Don
Schwarz Chune
Schwarz Izydor
Semmel Józef (pryw.)
Sereth Abraham
Speicher Dawid
Spiegielglas Gittel
wyst. 18. VI. 1914.(pryw.)
Spiegel Emanuel
Szczęsnowicz Bron.
Szczęsnowicz Bogusł.
Szul Seweryn
Türkel Arnold
Ungar Abrah. (pryw.)
Weinreb Ignacy
(wyst. 30. X 1913.)

Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono: 3. Stopień drugi otrzymało uczniów: 7

KLASA IV. A.

Aptowicz Simon
Baczyński Roman
Bart Eliasz
Bessaga Włodzimierz
Borecki Tadeusz
Ceremuga Maryan
(wyst. 25. X. 1913).
Chuwen Izydor
Gajda Tadeusz
Gold Hugo
Gottlieb Phöbus
Groszek Józef Franc.
Hefter Maksymilian
Herman Seweryn
Kłapouszczak Jan M.
Kuzian Kazimierz
(wyst. 31. I. 1914.)
Moszczyński Leon T.
(wyst. 14. V. 1914)
Nussbaum Filip
Obfidowicz K. B. (wyst)
Oleksy Kazimierz
Pankratz Włodzim.
Pariser Józef
Perlmutter Mojżesz
Pomezański Tadeusz
Raczyński Zygmunt
Rathaus Rudolf
Rokicki Stefan
Rothstein Fiszel
Rudziewicz Tadeusz
Sauczek (pryw.)
Schor Hersch
Schwadron Jakób
Tichy Tadeusz
Turosz Wawrzyniec
Wereszczyński Józef
Wojtowicz Antoni
Zimet Rudolf

1 ucznia prywatnego i 3 uczniów publicznych przeznaczono do egz. popr. po wakacyach z jednego przedmiotu. Stopień drugi otrzymał jeden uczeń publiczny.

KLASA IV. B.

Amarant Adolf
Buchsbaum Wolf
Dubelski Aleksander (7. II. 1914.)
Dziurman Piotr
Hoch Chaim (wyst. 6. IV. 1914.)
Imber Jakób
Jurków Michał
Kalinowski Tadeusz
Klinger Jakób
Koerner Stefan
Kucy Franciszek (wyst. 19. II. 1914).
Kwaśnicki Kazimierz
Lehman Maryan
Munnheim Izydor
Mazur Grzegorz
Modlinger Jerzy
Muszasty Niestor
Ogiński Piotr (wyst. 31. XII. 1913).
Reiser Emanuel
Romanów Włodzim.
Rudnicki Stefan
Schapira Maurycy
Szwadron Markus
Starosoler Herman (wyst. 6. IV. 1914.)
Steckel Leon
Soroczan Eugeniusz
Świrski Kazimierz
Środoń Piotr
Świstun Emilian
Terkel Adam
Tokajer Jakób
Zając Jan
Zając Stanisław
Zilz Zygmunt
Zwerdling Mojżesz (30. I. 1914.)

KLASA IV. C.

Adler Jozue
Bazar Benjamin
Bilber Chana Leiser
Ciszkowicz Władysł.
Erbsen Mojżesz (21. III.)
Feigenbaum L. (20. V.)
Gelbard Jonasz
Gelbard Natan
Günsberg Maurycy
Hirschorn Saul
Horak Wilhelm
Jankiewicz Tadeusz
Kofler Samuel
Krzemiński Tadeusz
Kunke Edmund
Kurdydyk Teodozy
Łukaszewycz Leon
Nussbaum Dawid
Olejnik Józef
Pajkusz Jan
Pajkusz Zenon
Piechurski Leopold
Płochocki Stanisław
Podgórski Stanisław
Schrenzel Fischel
Spatzerman Leib
Sternik Izydor
Winkler Mojżesz
Zadurowicz Zenon
Zoller Arnold
Juffe Chana (pryw.)
Elmer Artur (pryw.)
Schönberg

4 uczniów otrzymało II. stopień, po feryach pozwolono zdawać egzamin poprawczy 1 uczniowi publ. i 1 prywatyście.

KLASA V. A.

Adler Leon
Bełkot Roman (pryw.)
Falkenflick Samuel
Feldmann Józef
Gaerber Bernard
Górnicki Jan
Hacker Rudolf
Hermann Mirosław
Horowitz Dor. (pryw.)
Kirył Michał
Kłębek Jan
Koerner Roman
Konarski Bolesław
Kurdydyk Bohdan
Kurdydyk Jarosław
Lewandowski Jan
Margulies Józef
Markus Samson
Mazurkiewicz Wład.
Piotrowski Jakób
Rosenmann Wolf (św. od. z dnia 31. stycznia 1913.)
Schönberg Lazar

Schwarz Schmil
Siekanowicz Piotr
Tyszkiewicz Tad. (pryw. z odzn.)
Ungar Salomon
Wojewoda Jan

Do egz. popr. po wak. przeznaczono uczniów publ. 4; prywatystkę 1. Stopień drugi otrzymało uczniów publicznych 9; wystąpiło w ciągu roku 7 uczniów publ., prywatystów 3.

KLASA V. B.

Adlersberg Maurycy
Altschüler Adolf
Aptowicz Natan
Belemer Filip
Bergner Samuel
Buczkowski Miecz.
Dankiewicz J. (12. III.)
Dorożyński Piotr
Dziadykiewicz Mirosł.
Eibel Zenon (pryw.)
Fabiański Jan
Friemann Leon
Fürst Rosa (pryw.)
Gelles Mojżesz
Groskopf Natan
Grün Leon
Grünsberg Herz
Hilfer Ozyasz
Jastrzębski Alojzy
Jurczyński Emil
Jurczyński J. (14. V.)
Katz Adolf
Kołodkiewicz Piotr
Kulikowski Czesław
Kunicki Józef
Piket Mojżesz
Różowski Wł. (14. V.)
Schapu Gerson
Schüssel Leon
Seftel Abraham
Sperling Józef
Stark Herm. (14. V.)
Sternschuss Zygm.
Tworeszczuk Józef
Wasilkowski (14. V.)
Weisglas Jakób
Wowk Mikołaj
Zaborniak Antoni
Zaleski Józef
Zuckerman Ludwik
Zwerdling L. (30. IX.)

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 6, stopień drugi otrzymało 10 uczniów.

KLASA VI. A.

Bessaga Mieczysław
Borodajkiewicz Leon
Czubatyj Dymitr
Dżendżera Józef
Eckhardt Józef (wystąpił 24. IV.)
Feigenbaum Benjamin
Freudenthal Otto
Gelber Maksymilian
Grychowski Stanisław
Jakubiec Bronisław
Juzwa Stanisław (wystąpił 3. II.)
Kanner Juliusz (wystąpił 14. V.)
Katz Leon
Kawałek Karol
Kesten Leon
Korytko Janusz (wystąpił 14. V.)
Kowenicki Tadeusz
Kruh Arnold
Kucy Jan
Kullanda Mieczysł.
Mantel Edward
Mosberg Izak (wystąpił 23. IV.)
Ostern Mieczysław
Piwocki Jan
Rothstein Salomon
Saturski Adolf (wystąpił 14. V.)
Schmierer Mojżesz
Schwiszcz Samuel
Silbermann Fryderyk
Speiser Izrael
Stypka Andrzej
Świstun Michał
Teich Józef
Wacyk Aleksander (wystąpił 14. V.)
Winter Wolf
Epstein Chaim

Pozwolono powtórzyć egzamin z jednego przedmiotu po feryach 4 uczniom publicznym, stopień drugi otrzymało 4. uczniów publicznych i 1 prywatysta.

KLASA VI. B.

Bart Feibesch
Bartnik Franciszek
Biener Alfred
Bochenek Leon
Chruszcz Szymon
Czerepok M. (30 III.)
Dobrzaniecki Wład.
Feiner Franc.
Feldmann Herman
Fell Ryfka (pryw.)
Grosskopf Ozyasz
Halpern Samuel
Horak Maryan
Hornik Adolf
Kach Kazim. (26. III.)
Janiszewski Roman
Kanfer Samuel
Koss Alfred
Krupa Emil
Landau Hermann
Liebergall Mechel
Makar Stanisław
Mannheim Zygmunt
Nieć Eugeniusz
Pistreich L. (14. V.)
Rosenhauch Maur.
Sereth Izak (pryw.)
Taffet Karol
Tapkowski Tadeusz
Weinsaft Lazar
Wyspiański Tadeusz
Zięba Tadeusz

Na powtórzenie z jednego przedmiotu po feryach pozwolono 4 uczniom publicznym.

Stopień drugi otrzymało 10 uczniów publicznych i 2 pryw.

KLASA VII. A.

Beigel Ernest
Biłous Kazimierz
Fried Henryk
Königsberg Aron
Kornicki Roman
Lercher Ferdynand
Markheim Alexander
Maruszynec Antoni
Rathaus Gustaw
Reis Benjamin
Saphier Henryk
Sas Adolf
Skrabut Kazimierz
Skrypczuk Sofron
Steckel Hirsch (wyst. 14|IV.)
Strzałkowski Franc. (wyst. 14|IV.)
Supiński Wikt. (wyst. 5|IX.)
Szałagan Jan
Schapu Leisor
Szmigielski Stanisław
Weinsaft Izaak (wyst. 28|IV.)
Witomski Karol (wyst. 17|I.)
Wnorowski Feliks (odszedł 21|III.)
Wołowczuk Piotr
Wysogląd Robert
Zubrzycki Sebastyan

Stopień drugi otrzymał 1 uczeń, do egzaminu poprawczego przeznaczono 5 uczniów.

KLASA VII. B.

Beigel Ignacy
Dąbrowski Józef (wyst. 14. V. 1914.)
Dmytrów Eugeniusz
Domański Józef (wyst. 14. V. 1914.)
Fürst Bernard
Halpern Leopold (wyst. 9. 8. 1914.)
Herman Eugeniusz
Ingwer Mechel
Janasiński Adam (wyst. 25. X. 1913.)
Kahl Antoni
Kelhoffer Stan. Hen.
Kilarski Wacław
Lorber Leon
Murmyło Michał
Müller Bolesław
Neuman Dawid
Ostern Lazar
Pietrasz Mikołaj
Pilipowski Samuel
Podfilipski Bolesław
Pohoreckyj Nestor
Rappaport Józef
Rubaszewski Kizim.

Rubiński Maryan
Schmetterling Wolf
Schwarzberg Gustaw
Sobol Antoni
Turski Antoni
Vogel Joachim
Wałęga Michał

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 2 ucz. publ. 1 pryw. nieuzdolnionych 2.

KLASA VIII. A.

Barycki Antoni
Bednarska Marya (pr.)
Berger Czesław
Biberstein-Olszański Z.
Ćwiąkalski Franciszek
Czyżewski Bazyli
Dynes Leizer
Einleger Ettel (pryw.)
Einleger Samuel (pryw.)
Eisenberg Józef
Gajewski Józef
Goltenstein Joachim
Keller Mojżesz
Horeczy Bogusław
Jawetz Karol
Klimów Romul (30. I. 1914.)
Kruh Eliasz
Kryśko Mikołaj
Łysiak Sengiusz
Mantel Hirsch (II. XI. 1913.)
Menderer Ferdynand
Michalik Tadeusz
Mieroszewski Miecz.
Młodzianowski Stan.
Müller Tadeusz (19. II. 1914.)
Nykiel Antoni
Offenberger Dawid
Olejnik Albin
Pudles Eisig
Rapaport Józef
Sigal Izak
Stern Srul
Stolzenberg Dawid
Wąsowicz Bolesław
Wiesel Karol
Wallach Izak
Żerebecki Zdzisław

Jednemu uczniowi publicznemu i jednej prywatystce pozwolono powtórzyć egzamin z jednego przedmiotu.

KLASA VIII. B.

Altman Baruch (pryw.)
Baczyński Leon
Balik Leon
Berlas Eisig
Brudziński Ludwik
Brumer Mojżesz
Chromy Leopold
Dyrkacz Jan
Fischer Zygmunt
Friemann Jakób
Fudali Łukarz
Gelbard Jakób
Gielitowicz Stanisław
Gottfried Rudolf
Heller Jakób
Iwaszkiewicz Adam
Janasiński Tadeusz
Jaworski Korneli
Kociuba Jan
Kowenicki Jan
Krzyśków Michał
Makar Włodzimierz
Mazurkiewicz Franc
Moszczyński Aleks.
Piechota Stanisław (14. V. 1914.)
Plęs Piotr
Popiel Stanisław
Przeniczny Władysł.
Rohatiner Jakób
Rosenbaum Alex. (20. IX. 1913.)
Sass Jakób
Świrski Władysław
Weihrauch Józef
Wierzbicki Stanisław
Żyborski Wacław

Jeden uczeń prywat. otrzymał pozwolenie zdawania egzaminu poprawczego po wakacyach a 2 uczniów publicznych otrzymało stopień II.

XVII. OGŁOSZENIE DYREKCYI.

Rok szkolny 1914/15 rozpocznie się 3. września 1914. nabożeństwem, w którem wszyscy uczniowie zapisani wziąć mają udział.

Wpisy uczniów, zgłaszających się do egzaminu wstępnego do I. kl., odbędą się 30. i 31. sierpnia: wpis uczniów, którzy złożyli przed wakacyami egzamin wstępny do I. kl., tutejszych repetentów tej klasy i wszystkich uczniów klas II. — VIII. nastąpi w dniach 1. i 2. września.

Uczniowie mają się zgłaszać osobiście i przedłożyć świadectwo szkolne z ostatniego półrocza jakoteż wypełniony w dwóch egzemplarzach rodowód, w którym należy wyraźnie podać, których przedmiotów nadobowiązkowych zamierzają się uczyć.

Uczniowie nowo do zakładu wstępujący mają zgłaszać się w **towarzystwie rodziców lub opiekunów** i przedłożyć: a) metrykę urodzenia, (w razie wystawienia metryki w języku rosyjskim ewentualnie innym, metryka winna być zaopatrzoną w tłómaczenie, dokonane przez zaprzysiężonego tłómacza sądowego). b) świadectwo szkolne tego zakładu, w którem przedtem pobierali naukę, z potwierdzeniem dyrekcyi, że niema przeszkody w przyjęciu ich do innego zakładu, każdy zaś uczeń, zgłaszający się do I. kl. gimnazyalnej, który uczęszczał do publicznej szkoły ludowej, winien wykazać się świadectwem szkolnem tejże szkoły, nadto c) świadectwem rewakcyonacyi (ponownego szczepienia ospy). Przyjęci do I. klasy mogą być tylko ci uczniowie, którzy ukończyli najmniej 10-ty rok życia albo go ukończą do końca grudnia 1914.

Każdy uczeń nowo wstępujący ma zapłacić taksę wstępną w kwocie 4 kor. 20 hal.

Każdy uczeń bez wyjątku ma złożyć 2 kor. jako datek na zbiory naukowe i 1 kor. jako datek na gry i zabawy szkolne.

Uczniowie, opłacający opłatę szkolną, mają ją złożyć najdalej do 15. października za pierwsze, a do 15. marca za drugie półrocze i dobrowolny datek na ubogich uczniów.

Ponieważ nie wolno uczniom mieszkać gdzieindziej jak tylko tam, gdzie Dyrekcya pozwoli, przeto umieszczanie uczniów z początkiem roku powinno być warunkowo zastrzeżone ze strony rodziców lub opiekunów.

Osoby, przyjmujące na wikt i mieszkanie uczniów zamiejscowych, winny zaznajomić się z treścią „Regulaminu" dla odpowiedzialnych nadzorów domowych, utrzymujących takich uczniów, wydanego przez Wys. c. k. Radę szkolną krajową w porozumieniu z c. k. kraj. Radą zdrowia rozp. z dnia 31. maja 1898. l. 11781. (stosownie do polecenia Wys. c. k. Minist. Wyzn. i Ośw. z dnia 17. grudnia 1897. l. 2615). Egzemplarze tego regulaminu będą wręczone (bezpłatnie) interesowanym przy wpisach uczniów do zakładu.

Egzamina wstępne do I. klasy odbędą się z końcem II. półrocza jako w terminie pierwszym a następnie dnia 30. i 31. sierpnia jako w terminie drugim. W każdym z tych terminów rozstrzyga się o przyjęciu lub nieprzyjęciu ucznia, a powtórzenie egzaminu wstępnego czy to w tym samym, czy też w innym zakładzie jest bezwarunkowo wzbronione pod karą wykluczenia ze wszystkich gimnazyów. Uczeń reprobowany przy egzaminie wstępnym może dopiero po upływie roku zgłosić się do powtórnego egzaminu.

Zakres wymagań przy egzaminie wstępnym do klasy I.:

a) **Z religii**: Wiadomości, których według teraźniejszego rozkładu nauki nabyć powinien uczeń w pierwszych czterech latach obowiązkowej nauki w szkole czteroklasowej.

b) **Z języka wykładowego**: Czytanie płynne i wyraziste, objaśnienie odczytanych ustępów pod względem treści i związku myśli, opowiadanie treści większymi ustępami, znajomość zdania pojedynczego, rozszerzonego i rozbiór jego części składowych pod względem składni zgody i rządu; poprawne napisanie dyktatu. z zakresu pojęć znanych uczniom z uwzględnieniem głównych zasad interpunkcyi; piśmienny rozbiór jednego zdania w którem uczniowie mają oznaczyć części mowy i ich formy tudzież części zdania.

c) **Z języka niemieckiego**: Czytanie płynne zrozumiałe, znajomość odmiany rodzajników, rzeczowników, przymiotnikówi zaimków (osobistych, dzierżawczych, wskazujących i względnych), odmiana słów posiłkowych i czasowników słabych we wszystkich formach strony czynnej i biernej, tudzież odmiana najzwyklejszych czasowników mocnych; zasób wyrazów z zakresu pojęć uczniom znanych; wprawne napisanie łatwego dyktatu, którego treść przed podyktowaniem poda się uczniom w języku wykładowym.

d) **Z rachunków**: Pisanie liczb do miliona włącznie; biegłość w czterech działaniach liczbami całkowitemi; pewność w tabliczce mnożenia; znajomość ważniejszych miar metrycznych a w wypracowaniu rozwiązanie także zagadnień z zakresu życia codziennego.

W sprawie porozumienia się co do burs należy zasięgnąć informacyi u prefektów tych zakładów.

Konferencye wywiadowcze w sprawie zachowania się i postępu uczniów odbywają się w niedziele po 1. i 15. (od godz. 9. do 11.) każdego miesiąca. Szczegółowe terminy wystawione będą z początkiem roku szkolnego na tablicy ogłoszeń Dyrekcyi w westybulu gmachu.

Egzamina poprawcze będą się odbywały dnia 30-go sierpnia a egzamina wstępne do klas wyższych (od II. — VIII.) między 5. — 10. września.